Guy de Maupassant

Misti

og andre fortællinger

Maupassants 21 fortællinger

Bibliotek 1800

Guy de Maupassant

Misti

og andre fortællinger

eBibliotek 1800

2026

Ophavsret og brugsbetingelser

Denne ebogsudgave af Guy de Maupassant: *Misti og andre fortællinger* er baseret på franske originaler, som er public domain i hele verden.

Oversætteren har givet tilladelse til distribution af hans oversættelse under Creative Commons-licensen BY-NC-SA – Kreditering-IkkeKommerciel-DelPåSammeVilkår 4.0 International.

Generelt forbehold: *Vær opmærksom på, at denne ebog er baseret på en tekst, som stammer fra en længst svunden tid. Normer og udtryksmåder mm. var anderledes dengang, og der kan derfor forekomme indhold, som på nogle virker stødende. Bogen skal, ligesom alle andre kunstneriske værker fra andre tider, ses i sin kulturelle og tidsmæssige kontekst, og udgiveren kan og vil ikke påtage sig noget ansvar for forfatterens verdensbillede og udtryksmåder.*

Copyright and conditions of use

This ebook edition of Guy de Maupassant: *Misti og andre fortællinger* is based upon french sources in the public domain worldwide. The danish translator has consented to the distribution of his work under Creative Commons-license BY-NC-SA Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International.

Disclaimer: *Please note that this book is based on an original text dating from another era. Norms and language were different then, and some readers might find offensive content. We believe that any work of art from previous times should be viewed in its cultural and temporal context and not in the light of latter-day prejudices, and we can and will not accept any responsibility for the author's views or language.*

Misti

Af en ungkarls erindringer

Min elskerinde på den tid var en pikant lille én. Bemærk, at der var tale om en gift dame; jeg nærer nemlig en sand rædsel for glædespiger. Hvilken fornøjelse kunne det vel også være at have en elskerinde, der lider under den dobbelte ulempe at tilhøre hele verden og dog ikke nogen bestemt? Og for øvrigt – og det siger jeg ikke for at være moralsk – så kan jeg ikke betragte kærligheden som et levebrød. Det er mig fuldstændig og aldeles imod. Det er er svaghed, jeg har; jeg ved det, og jeg tilstår det gerne.

Det, som for en ungkarl især er tiltrækkende ved at have en gift dame til elskerinde, er, at hun giver ham et hjem, et hyggeligt og mageligt hjem, hvor man bliver opvartet og kælet for af alle, lige fra ægtemanden til husets tjenerskab. Der kan man forene alle livets goder: kærlighed, venskab, ja endog faderlig lykke; bord og seng, kort sagt alt, hvad man opfatter som livets glæder, og med den uforlignelige fordel at man kan udskifte familien i ny og næ, på skift nedsætte sig i forskellige samfundsklasser: om sommeren på landet, hos en arbejder, hvor man lejer sig et værelse, om vinteren i en borgerlig familie, eller måske endog en adelig, hvis man er ambitiøs.

Jeg har endnu en svaghed, og det er, at jeg ikke kan lade være at sympatisere med mine elskerinders mænd. Jeg må tilmed indrømme, at hvis ægtemanden er simpel eller plump, så virker det tilbage på hustruen, så at hun også til sidst bliver mig modbydelig. Men er han åndfuld eller i besiddelse af charme, så

bliver jeg ufravigeligt blindt forelsket. Og hvis jeg bryder med hustruen, sørger jeg altid for ikke samtidig at bryde med ægtemanden. Jeg har fået nogle af mine bedste venner på den måde, og der er også sådan, jeg flere gange har haft anledning til at konstatere hannens absolutte overlegenhed over hunnen hos den menneskelige race. Den sidstnævnte forårsager én allehånde fortrædeligheder, laver scener, kommer med bebrejdelser osv., mens manden derimod, som jo har lige så god grund til at beklage sig, behandler én, som var man selve hjemmets skytsånd.

Altså, min elskerinde var på den tid en løjerlig lille én, brunette, særpræget, lunefuld, troende katolik, overtroisk og godtroende som en munk, og aldeles bedårende. Hun havde især en helt egen måde at kysse mig på, som jeg aldrig siden har fundet hos nogen anden! … men dette er ikke stedet … Åh, og en hud så blød! Det var mig en uendelig fryd blot at holde hendes hænder … Og øjnene! … Hendes blik gled hen over mig sig som et blødt, dvælende kærtegn. Ofte sad jeg med hovedet i hendes skød, og sådan kunne vi sidde, ganske ubevægelige sammen, hun med dette fine, lille gådefulde smil, som er særegent for visse kvinder, mens jeg som en ædel vin inddrak blikket fra hendes klare, blå øjne, så klare, som var de fulde af kærlighedsdrømme, og så blå, som var de en virkelig himmel af fryd.

Hendes mand, som var inspektør ved et stort offentligt kontor, var ofte fraværende, så vi havde aftenerne til vor rådighed. Ofte tilbragte jeg dem hos hende, liggende på chaiselongen med hovedet hvilende på et af hendes ben, mens hendes kæledægge "Misti", en enorm, sort kat, lå og sov på det

andet. Vore hænder mødtes over dyrets følsomme ryg, og kærtegnede hinanden i dens silkebløde pels. Jeg mærkede dens varme krop skælve mod min kind, mens den spandt løs med et evindeligt "drrr ... drrr ..."; og af og til strakte den en pote ud og lagde den over mit øjenlåg med et blidt pres fra fem skarpe klør, som den straks trak ind igen.

Ofte tog vi også ud på en af vore "udflugter", som hun kaldte det. De var nu ganske vist højst uskyldige. De bestod som oftest i at gå ud og dinere på en eller anden restaurant i udkanten af byen, eller efter at have spist enten hos hende eller hos mig, gå på opdagelse fra den ene berygtede café til den anden, ganske som et par unge studenter, der var ude at ture.

Vi gik også tit ind på en eller anden af de mere populære knejper og tog plads længst inde i det lave, tilrøgede rum på et par faldefærdige stole bag et gammelt træbord. Der var en gennemtrængende lugt af tobak, blandet med lugten af stegt fisk fra middagen. Rundt om sad arbejdere og tømte deres små glas, mens de førte en højrøstet samtale, og vi bad den forbavsede tjener om at servere os kirsebær i brændevin.

Gysende, lidt ængstelig og betaget, løftede hun sit sorte slør til lige over næsetippen, hvor det blev holdt oppe, og så begyndte hun at nippe til sit glas med den fryd, man altid føler, når man er ude på forbudte veje. Hvert eneste kirsebær, hun tog i munden, smagte af dårlig samvittighed, og hver slurk af den stærke brændevin fyldte hende med en ukendt, pikant nydelse.

Så kunne hun hviske til mig: "Kom, lad os gå." Og vi gik. Hun ilede i forvejen med små skridt og sænket hoved forbi alle drankerne, som satte et surt ansigt op, når vi passerede, og da

vi endelig stod ude på gaden, drog hun et dybt lettelsens suk, som om vi netop havde undgået en frygtelig fare.

Enkelte gange kunne hun så spørge mig med en lille gysende skælven: "Hvis der var nogen, der forulempede mig sådan et sted, hvad ville du så gøre?"

"Forsvare dig, naturligvis!" svarede jeg med en vis selvfølelse.

Og tilfreds med svaret trykkede hun min arm, sikkert med et lidt ubestemt ønske om at blive forulempet og taget i forsvar, om at se mænd slås for hendes skyld, ja, selv sådanne mænd, og med mig!

En aften, hvor vi gået ind et sted på Montmartre, så vi en gammel kone komme ind ad døren, klædt i de mest elendige pjalter, og med et gammelt, smudsigt spil kort i hånden. Så snart den gamle fik øje på os, kom hun hen og tilbød at spå min ledsagerinde. Emma, som var umådelig overtroisk, var straks med på ideen, og skælvende af iver og ængstelse lod hun spåkvinden tage plads ved sin side.

Den rynkede olding, der ikke havde en tand i munden, bredte sine fedtede kort ud på bordet. Hun lagde dem i små bunker, samlede dem sammen, bredte dem ud igen, studerede dem på ny og mumlede en mængde uforståelige ord. Emma blev bleg, lyttede med tilbageholdt åndedræt, ængstelig og nysgerrig på samme tid.

Heksen begyndte at tale. Hun forudså en mængde svævende begivenheder, som f.eks. lykke og børn, en ung, blond herre, en rejse, penge, en retssag, en mørk herre, en persons hjemkomst, en lykkelig hændelse og et dødsfald. Dette dødsfald forfærdede hende. Hvem skulle dø? Hvornår? Hvordan?

Den gamle svarede: "Hvad det angår, så er kortene ikke til megen nytte. De må hellere komme hen til mig i morgen, så skal jeg spå Dem i kaffegrums, det slår aldrig fejl."

Ængstelig vendte Emma sig mod mig: "Åh, kan vi ikke gå hen til hende i morgen? Åh, sig ja, jeg beder dig! Du aner ikke, hvordan dette her ellers vil komme til at plage mig."

Jeg lo: "Ja, kæreste, lad os blot det, hvis det kan glæde dig." Og den gamle gav os sin adresse.

Hun boede på sjette sal i en afskyelig ejendom bag Buttes-Chaumont-parken. Vi gik derhen dagen efter.

I sit værelse, et lille loftskammer med to stole og en seng, havde hun en hel del sære ting, planter ophængt i bundter på søm, tørrede dyr og krukker og små flasker med forskellige væsker i alle farver. På bordet lå der en udstoppet kat og stirrede på os med sine glasøjne. Den så ud som den denne dystre boligs onde dæmon.

Emma var helt udmattet af bevægelse og satte sig ned på en stol: "Åh, kæreste," hviskede hun, "se dog den kat, hvor den ligner Misti." Og hun forklarede den gamle, at hun havde en kat derhjemme, som var magen til den på bordet, ja, fuldstændig magen til!

Heksen svarede i et højtideligt tonefald: "Hvis De elsker en mand, må De ikke beholde den!"

"Hvorfor ikke?" spurgte Emma ganske forskrækket. Den gamle satte sig ved siden af hende og tog fortroligt hendes hånd: "Det blev mit livs ulykke," sagde hun.

Min veninde ville vide besked. Hun holdt fast i spåkonen, bønfaldt og tryglede hende. Deres fælles godtroenhed skabte ligesom et fællesskab imellem dem. Endelig lod den gamle sig

overtale. "Den kat," sagde hun, "har jeg elsket som en broder. Jeg var ung dengang, alene i verden, og ernærede mig ved at sy. Mouton – katten – var min eneste ven. Det var en lejer, der havde foræret mig den. Den var lige så klog som et stort barn, og meget kærlig; den tilbad mig, kære frue, tilbad mig som en gud. Hele dagen lå den på mit skød og spandt, og om natten lå den på min hovedpude; jeg kunne høre dens hjerte banke.

Så skete det, at jeg stiftede bekendtskab med en god ung mand, som var ansat hos en linnedhandler. Der gik vel en tre måneders tid, uden at jeg havde givet ham lov til noget. Men De ved jo nok, at man kan blive svag – det sker vel for alle mennesker – og desuden var jeg kommet til at elske ham. Han var så sød, åh, så sød! og så god. Han ville have, vi skulle flytte sammen, fordi det hele så ville blive meget billigere. Nok var det: en aften gav jeg ham lov til at komme og besøge mig. Jeg havde ikke besluttet noget på forhånd om at jeg ville give ham lov, åh nej! det havde jeg virkelig ikke. Men jeg havde en voldsom lyst til, at vi skulle være sammen, os to, en times tid eller to.

I begyndelsen opførte han sig meget pænt. Han sagde en masse pæne ting til mig, som rørte mig helt ind i hjertet. Men så begyndte han at holde om mig og kysse på mig, frue – sådan som man holder om én, man elsker. Jeg havde lukket øjnene, og var som lammet af en skælvende følelse af lykke. Men så mærkede jeg, at han gjorde en bevægelse, og han udstødte et skrig, et skrig, som jeg aldrig vil glemme. Jeg åbnede øjnene og så, at Mouton var sprunget lige i ansigtet på ham og med kløerne flængede huden af ham i lange strimler, som var det et stykke tøj. Og blodet flød, frue, flød i strømme.

Jeg ville gribe katten, men den holdt fast og blev ved med at flå i ham, den bed tilmed også mig, så vild var den blevet. Endelig fik jeg den revet løs og kastede den ud af vinduet, som stod åbent, fordi det var sommer.

Da jeg begyndte at vaske blodet af min stakkels vens ansigt, opdagede jeg, at hans øjne var sønderflængede; ja, begge hans øjne!

Han måtte indlægges på hospital. Knap et år efter var han død. Jeg ville godt have haft ham hjem hos mig og pleje ham, men han ville ikke; det var, som om han hadede mig efter det, der var sket.

Hvad Mouton angår, så havde den brækket ryggen i faldet. Portneren havde samlet den op. Og så lod jeg den udstoppe, for jeg nærede jo alligevel en vis hengivenhed for den. Når den havde gjort det, den gjorde, var det vel, fordi den elskede mig, ikke sandt?"

Den gamle tav og lod hånden glide ømt ned over ryggen på det livløse dyr. Dets jernskelet raslede under hendes kærtegn.

Emma blev siddende, nogen beklemt, og skænkede vel ikke dette dødsfald en tanke, så vidt jeg kunne skønne. Hun talte i hvert fald ikke om det. Så tog hun afsked med den gamle efter at have givet hende fem francs.

Hendes mand kom hjem dagen efter, hvorfor der gik nogle dage, før jeg igen så hende.

Da jeg atter besøgte hende, blev jeg overrasket ved ikke at finde Misti. Jeg spurgte efter den.

Hun svarede rødmende: "Jeg har givet den væk. Jeg havde ikke et roligt øjeblik."

Jeg spurgte forundret: "Ikke et roligt øjeblik? Hvorfor dog ikke?"

Hun gav mig et langt kys, og så sagde hun ganske lavmælt: "Jeg var så bange for dine øjne, min skat."

En hverdagstragedie

Charmen ved at rejse består ofte i de tilfældige møder og sammentræf. Hvem kender ikke glæden ved uventet at træffe en pariser, en studiekammerat, eller en nabo fra landet, når man er på rejse et eller andet sted milevis fra Frankrigs grænser? Hvem har ikke prøvet, hvordan det er at sidde vågen en hel nat igennem i en af disse små, slingrende diligencer, som stadig anvendes i egne, hvor jernbanen endnu ikke når hen, ved siden af en fremmed ung dame, som man kun har nået at få et glimt af i skæret fra vognlygten, da hun stod ind i diligencen ved det lille hus i en eller anden landsby?

Og så næste morgen, når ens tanke og øre er sløvet af bjældernes uophørlige ringlen og vinduernes klirren, hvilken særegen charme kan det da ikke have at se ens smukke rejsefælle forvirret åbne øjnene og se sig omkring, ordne håret med lette, graciøse bevægelser og rette på toppen, føle efter med hånden om korsettet har forskubbet sig, om bæltet sidder rigtigt, og om skørtet nu ikke er blevet alt for krøllet.

Hun kaster også et blik på Dem, et eneste lille koldt, nysgerrigt blik. Så sætter hun sig igen til rette i sit hjørne og ser ud, som om hun kun interesserer sig for landskabet udenfor.

Mod ens vilje bliver man ved at iagttage hende, og mod ens vilje beskæftiger hun stadig ens tanker. Hvem er hun? Hvor kommer hun fra? Hvor skal hun hen? Og før man ved af det, har man fået strikket en hel lille roman sammen. Hun er smuk, ja, hun ser virkelig helt bedårende ud! Hvor må han være lykkelig, ham som … Livet må være skønt at leve ved hendes side. Og

hvem ved? Måske er det, når alt kommer til alt, netop denne kvinde, skæbnen har bestemt for én? Måske er det hende, du har drømt om?

Og hvor er den komisk, den ærgrelse, man føler, når man ser hende stå af ved rækværket foran villaen! Der står en mand og tager imod hende, sammen med to børn og en tjenestepige. Han løfter hende ud af vognen og kysser hende, idet han sætter hende ned på jorden. Hun bukker sig og tager de to små, som rækker hænderne frem, om skuldrene, kærtegner dem ømt; så går de alle sammen ind ad alleen, mens tjenestepigen tager imod alle pakkerne, der bliver kastet ned fra bukken.

Farvel! det var det. Man kommer aldrig til at se hende igen, aldrig. Farvel, unge dame, som har tilbragt en nat ved din side. Du kender hende ikke længere, du har end ikke talt med hende, men alligevel føler du dig en smule trist, da hun forlader dig. Farvel.

Jeg har mange af den slags rejseminder, både muntre og triste – en hel del.

Engang rejste jeg til fods i Auvergne, i disse yndige franske bjerge, som hverken er for høje eller for vilde, men af en vis intim og fortrolig karakter. Jeg var klatret op ad Sancy og gik ind på et lille værtshus, der lå i nærheden af Notre-Dame de Vassivière, et yndet valfartssted, da jeg fik øje på en gammel kvinde med et aparte, lidt komisk ydre, som sad og spiste sin frokost ved et af de inderste borde.

Hun så ud til at være mindst halvfjerds år gammel, høj, mager og kantet, med hvidt hår sat op i hængekrøller ved ørene, sådan som det var på mode i gammel tid. Hun var klædt som en engelsk turist, temmelig klodset og smagløst, som et

menneske, der er fuldstændig ligeglad med sit ydre; hun sad altså nu og spiste sin frokost, som bestod af en omelet, og drak vand til.

Der var noget ejendommeligt ved hendes udseende; der lå en slags forpint uro i hendes blik, og hun gav i det hele indtryk af at være et menneske, som skæbnen har mishandlet.

Jeg kunne ikke lade være med at se på hende, mens jeg spurgte mig selv: "Hvem er hun? Hvad er hendes livs historie? Hvorfor rejser hun alene rundt her i bjergene?"

Hun betalte og rejste sig for at gå, og kastede er underligt lille sjal om skuldrene. Så hentede hun i et hjørne en lang stav med et navnetræk indridset i rødt, og gik ud af døren, høj og stiv, med lange skridt, som et postbud, der begynder på sin rute.

En fører ventede hende uden for døren, og de forsvandt. Jeg så dem gå ned gennem dalen ad en lille sti, der var flankeret af en hel række høje trækors. Hun var højere end sin ledsager, og så ud til at gå hurtigere end ham.

To timer senere klatrede jeg op langs siderne af den vældige, kraterlignende slugt, hvor man har udsigt over Pavin-søen, der ligger dybt nede, omgivet af klipper og med frodige grønne bredder med træer, buske og blomster; som er så regelmæssigt rund, at man skulle tro den var optegnet med en passer; så klar og blå, at det virker, som om en del af himlen var strømmet ned på jorden, og så smuk, at man ønsker, man kunne slå sig til ro i en lille hytte i kanten af den skov, der omgiver krateret med det stille, kolde vand.

Der stod hun, ubevægelig på randen af den døde vulkan, og stirrede ned på vandspejlet; det var, som om hun med blikket ville gennemtrænge og udforske de skjulte dybder, og jeg kom

til at tænke på alt det, man havde fortalt mig om denne mærkelige sø, om de enorme uhyrer af ørreder, der svømmer rundt dernede, og som i tidens løb har opslugt alt andet levende i vandet. Idet jeg gik forbi hende, så jeg to store tårer, der trillede fra hendes øjne, men hun vendte sig straks bort og gik videre med lange skridt, tilbage til sin fører, der var blevet tilbage i værtshuset ved foden af bjerget.

Jeg så hende ikke mere den dag.

Den næste dag rejste jeg videre, og kom hen ad aften frem til Château de Murol. Denne gamle fæstning, der nærmest ser ud som et kæmpestort tårn, rejser sig fra nogle klipper midt i den brede dal ved mundingen af tre dalsænkninger; mørkt, forrevent og tungt peger det op mod himlen med sine faldefærdige tårnfløje og spir. Det, som slår én ved denne ruin mere end ved nogen anden, jeg har set, er dens enkle storhed, og det antikke præg, der hviler over den, og giver den et så mægtigt og dystert udseende. Den ligger dér, ensom, høj som et bjerg, og ligner en forstenet konge, herskeren over dalen ved sine fødder. Vejen derop går langs en skråning, der er bevokset med fyrreskov; man kommer ind gennem en trang port, og standser foran den første ringmur, hvor der er vid udsigt over hele dalen.

Borgens indre består af forfaldne sale, møre trapper, hemmelige døre og underjordiske gange; der er vægge med hemmelige rum, hvælvinger, der på mystisk vis holder hele stenlabyrinten oppe, og revner, overgroet med græs, som firben piler ud og ind af.

Jeg gik alene rundt og så mig om i ruinerne.

Pludselig, bag en fremspringende mur, får jeg øje på en skikkelse, en slags sort, spøgelsesagtigt væsen, utvivlsomt dette forfaldne slots genfærd.

Det gav et sæt i mig, som af rædsel. Men så genkendte jeg den gamle dame, som jeg allerede havde set to gange tidligere.

Hun stod og græd. Store tårer randt ned over hendes kinder, og hun holdt sit lommetørklæde i hånden.

Jeg vendte mig om for at gå. Men så tiltalte hun mig, skamfuld over, at jeg havde set hendes tårer.

"Ja, min herre, jeg græder, som De ser … Det sker ikke så ofte."

Jeg stammede forvirret, uden at vide, hvad jeg skulle svare: "Tilgiv mig, frue, hvis jeg har forstyrret Dem. Jeg kan se, De må være ramt af en stor sorg."

Hun mumlede:

"Ja, – og nej. Jeg er et ensomt menneske."

Og idet hun skjulte sit ansigt i lommetørklædet, begyndte hun at hulke.

Jeg greb hendes hænder og forsøgte at tale beroligende til hende, rørt i mit inderste ved synet af hendes tårer. Og pludselig gav hun sig til at fortælle mig sin livshistorie, som om hun ikke længere kunne holde ud at være alene om sin sorg.

"Å! … Å! … Hvis De vidste … hvor jeg er fortvivlet … å så fortvivlet … Jeg har været lykkelig engang … Jeg har også et hjem, et eller andet sted. Jeg kan aldrig vende der tilbage, aldrig; det ville være alt for frygteligt.

Jeg har en søn … Det er hans skyld! Ja, det er ham! Børnene ved aldrig … Og livet er så kort! Hvis jeg fik ham at se nu, ville jeg måske ikke engang kunne kende ham! Å, hvor jeg elskede

ham! Selv før han var blevet født, dengang jeg kunne føle ham under mit hjerte. Og så bagefter. Hvor jeg har kysset ham, kælet for ham, forgudet ham! Hvis De vidste, hvor ofte jeg tilbragte hele natten med at sidde ved siden af hans seng, og hvor mange nætter jeg har ligget vågen og ikke tænkt på andet end ham. Jeg gik fuldstændig op i ham, kun i ham! Da han var otte år, sendte hans fader ham i skole. Så var det forbi. Han tilhørte ikke længere mig. Å, min Gud! Han kom hjem hver søndag, det var alt.

Så skulle han studere i Paris. Han kom kun hjem fire gange om året, og hver gang slog det mig, hvor forandret han var, og at han var blevet lidt mere voksen, uden at jeg havde set forandringen. Man stjal hans barndom fra mig, hans fortrolighed og hans ømhed, som jeg aldrig ville få igen, og så hele glæden ved at se ham vokse op til en mand.

Jeg så ham fire gange om året. Tænk Dem! For hvert besøg havde hans skikkelse forandret sig, og hans blik, hans stemme, hans latter var blevet mig mere og mere fremmed. Et barn udvikler sig så hurtigt, – og når man ikke er sammen med det og kan følge forandringen … hvor trist er det ikke: at man bliver som en fremmed for sit eget barn.

Et år, da han kom hjem, havde han fået dun på hagen. Han! Min søn! Jeg blev så forbavset … og bedrøvet. Tænk Dem! Det var kun lige, jeg kunne kysse ham. Var det virkelig ham? Min lille bitte krøltop fra dengang? Mit kære lille barn, som jeg havde haft på mit skød, som havde drukket min mælk med sin lille forslugne mund, denne høje, mørke dreng, som ikke mere var i stand til at kærtegne mig, og som lod til mest at elske mig som en slags pligt, som høfligt kaldte mig "min moder", og som

kyssede mig på panden, når jeg kun længtes efter at knuge ham i min favn?

Min mand døde. Så kom turen til mine forældre, og derpå mistede jeg mine to søstre. Når døden holder sit indtog i et hus, er det, som om den skynder sig med at udrette så meget som muligt på en gang, så den ikke behøver at komme igen lige med det samme. Den sparer kun en eller to, for at de kan græde over de andre.

Jeg stod alene tilbage i verden. Min voksne søn studerede på den tid jura. Jeg ønskede kun at måtte leve og dø i hans nærhed. Jeg rejste ind til ham, for at vi kunne bo sammen. Han havde imidlertid tillagt sig ungkarlevaner; og han lod mig forstå, at jeg gik i vejen. Så rejste jeg igen; det var måske ikke det rigtige at gøre, men det pinte mig for meget at vide, at jeg, hans egen moder, lå ham til byrde. Jeg rejste hjem igen.

Jeg så ham aldrig mere – jo, en enkelt gang.

Han giftede sig. Hvilken glæde var det ikke for mig. Så skulle vi da endelig forenes, for aldrig mere at skilles! Og jeg ville få børnebørn! Han giftede sig med en englænderinde, som hadede mig. Hvorfor? Måske fordi hun følte, at jeg elskede ham for højt.

For anden gang blev jeg nødt til at fjerne mig. Jeg var atter alene. Ak ja, hr.

Så rejste han til England. Han skulle bo sammen med *dem*, hans hustrus forældre. Forstår De? Nu har de ham hos sig, ja, de har min søn, som de har stjålet fra mig. Han skriver til mig hver måned. I den første tid kom han og besøgte mig. Nu kommer han aldrig mere.

Det er nu fire år siden, jeg sidst så ham. Han havde rynker i ansigtet og hans hår var blevet hvidt. Var det virkelig muligt? Denne næsten gamle mand, var det min søn? Mit lille rosenkindede barn fra gamle dage?

Jeg får ham vist aldrig mere at se.

Nu rejser jeg hele året. Jeg rejser, som De ser, i øst og vest og uden nogen at følges med.

Jeg er et ensomt menneske. Farvel, min herre, nu må De gå, det piner mig at have sagt Dem alt dette."

Jeg vendte mig om en gang på min vej ned mod dalen, og da så jeg den gamle dame stå der på ruinerne, hensunket i tanker, og stirre over mod bjergene, den lange dal og Chambon-søen i det fjerne.

Og hendes kjole og det underlige lille sjal om hendes skuldre flagrede i vinden som et banner.

Hr. Jocaste

Frue, kan De huske, at vi havde en alvorlig diskussion forleden aften i den lille japanske salon om den fader, der giftede sig med sin egen datter? Erindrer De Deres indignation, de heftige ord, De slyngede ud om, hvor voldsomt oprørt De var, og kan De huske alt, hvad jeg sagde til forsvar for denne mand? De dømte mig dengang – nu vil jeg appellere min sag.

Intet menneske, mente De, kunne tilgive en så modbydelig handling som den, jeg forsvarede. Jeg har nu besluttet mig til at skrive denne mærkelige og dramatiske historie ned.

Måske findes der en eller anden, som vel ikke ligefrem vil undskylde denne brutale og urene handling, men måske vil forstå, at der findes fataliteter, som man ikke kan kæmpe imod, og som kun kan fortolkes som grusomme påfund af en almægtig skæbne.

Hun blev gift som syttenårig med en tør og hård gammel forretningsmand, der kun ægtede hende på grund af hendes store medgift. Hun var en lyshåret, yndig lille skabning, munter og samtidig drømmende, og gik ind i sit ægteskab med store forventninger om en ideel lykke. Skuffelsen ramte hende som et slag, der var ved at knuse hendes hjerte. Hun så pludselig klart på livet, forstod, at for hende var fremtiden ødelagt, alle hendes forhåbninger tilintetgjort, og hun havde fra nu af kun et eneste ønske, nemlig at få et barn, der kunne udfylde den tomme plads i hendes hjerte. Men hun fik intet.

Der gik to år. Så mødte hun sin store kærlighed, en ung mand på 23 år, og han elskede hende til vanvid. Imidlertid

modstod hun i lang tid beslutsomt hans kærlighed. Hans navn var Pierre Martel.

Men en vinteraften var de alene sammen i hendes hjem. Han var kommet på besøg for at få en kop te. Bagefter sad de sammen på en lav divan foran kaminen. De talte næsten ikke sammen, betaget som de var af denne længsel, denne vilde tørst, som higer mod den andens læber, og med arme, der skælvede af lyst til at åbne sig og knuge den anden ind til sig.

Den lille lampe udbredte et varmt og dæmpet skær over stuen.

Trykkede, som de begge to var, talte de et ord nu og da, men hver gang deres øjne mødtes, gik der ligesom et stød igennem dem.

Hvad hjælper en tillært moral mod de mægtige instinkter? Hvad hjælper blufærdighedens fordomme mod naturens uimodståelige vilje? Et øjeblik berørte deres hænder hinanden – det var nok. De faldt i armene på hinanden, blindt ledet af de brutale sansers magt. Og hun gav sig hen.

Hun blev frugtsommelig. Var det med elskeren eller manden? Hvordan skulle hun kunne vide det? Men det var vel utvivlsomt med elskeren.

Senere blev hun grebet af en nagende angst. Hun var ganske sikker på, at hun ville dø i barselsseng, og hun pålagde i tide og utide sin elsker at våge over barnet hele sit liv, aldrig at nægte det noget som helst, at være alt for det, ja til og med begå en forbrydelse for dets lykke, hvis det skulle blive nødvendigt.

Det blev hende en fiks idé, og hun blev mere og mere nervøs og ophidset, som tiden for fødslen kom nærmere.

Hun fik en datter, og døde umiddelbart efter.

Det var et så hårdt slag for den unge mand, en så vild sorg, at han ikke var i stand til at skjule det. Måske havde ægtemanden allerede sine anelser, måske vidste han med sig selv, at han ikke kunne være faderen. Han lukkede sin dør for ham, der mente at være barnets virkelige fader, og lod ham ikke få lov at se det, men opdrog det i tilbagetrukket afsondring.

Der gik en del år.

Pierre Martel havde glemt dette, som man jo glemmer alting med tiden. Han var blevet rig, men han elskede ingen, og havde aldrig giftet sig. Han levede som de fleste i hans stilling, et lykkeligt og roligt ungkarleliv. Han hørte aldrig mere noget til den mand, han havde bedraget, eller den unge pige, som formodentlig var hans datter.

Så en morgen modtager han et brev fra en bekendt, som tilfældigvis fortæller ham, at hans gamle rival er død, og uden at vide hvorfor bliver han urolig, og han føler ligesom en slags samvittighedsnag. Hvad var der blevet af dette barn? Kunne han ikke gøre noget for hende? Han forhørte sig, og fik at vide, at hun boede hos en tante og sad småt i det økonomisk, faktisk så småt, at det grænsede til ligefrem nød.

Han besluttede sig til at hjælpe hende. Og han gik på besøg hos tanten, den eneste slægtning, barnet havde.

Hans navn vakte ingen erindringer. Han var fyrre år, og han så stadig ud som en ung mand. Man tog imod ham, men da det kom til stykket, var han ikke i stand til at fortælle om sit bekendtskab med pigens moder. Det kunne vel også have vakt mistanke sidenhen.

I samme øjeblik hun kom ind i den lille salon, hvor han ventede hende med ængstelse og uro, blev han slået af en

forfærdelse, der grænsede til rædsel: Det var jo hende! den anden! den døde!

Hun havde næsten sammen alder, de samme øjne, det samme hår, den samme skikkelse, samme smil og samme stemme. Denne fuldstændige illusion var ved at gøre ham gal, han fattede ingenting, hans begreber var fuldstændig forvirrede. Hans gamle kærlighed begyndte at vågne med hele sin voldsomme styrke. Denne unge pige var også munter og ligefrem. Og de blev straks gode venner.

Da han var kommet hjem til sig selv, opdagede han, at det gamle sår atter var begyndt at bløde, og han hulkede fortabt med hovedet i sine hænder; han græd over den anden, pint af erindringer, mens hendes stemme og alle de små, kærlige ord, hun havde plejet at hviske til ham, atter lød for hans øren; og han følte sig pludselig grebet af en bundløs fortvivlelse.

Fra den dag kom han ofte i den unge piges hjem. Han kunne ikke længere undvære hende, og længtes altid efter hendes muntre passiar, hendes udtryksfulde stemme, hendes kjoles raslen. Han kunne ikke mere i sin bevidsthed skelne mellem den levende og den døde; han glemte afstanden, den tid, der var gået, ja endog døden, idet han hele tiden elskede den døde gennem den levende, og den levende i erindring af den døde, uden længere at forstå eller fatte, ja endog uden længere at spørge sig selv, om dette virkelig kunne være hans datter.

Men ind imellem blev det ham uudholdeligt at være vidne til den fattigdom, den unge pige levede i, hende, som han nu elskede med en dobbelt lidenskab, så ganske uforståelig og forvirrende for ham selv.

Hvad skulle han gøre? Tilbyde hende penge? I hvis navn, og med hvilken ret? Kunne han påtage sig at blive hendes formynder? Han så jo næsten lige så ung ud som hende. Man ville sige, at han var hendes elsker. Gifte sig med hende? Denne tanke slog pludselig ned i ham og skræmte ham selv. Men så beroligede han sig. Hvem skulle vel ellers ville gifte sig med hende? Hun havde jo ingenting, overhovedet ingenting.

Tanten, som havde bemærket hans hyppige besøg, havde regnet ud, at han elskede pigebarnet. Og han ventede. På hvad? Det vidste han ikke selv.

En aften var de alene sammen. De sad i sofaen ved siden af hinanden i den lille salon og talte sammen i al fortrolighed. Pludselig, drevet af en faderlig, beskyttende tilskyndelse, tog han hendes hånd i sin. Og han beholdt den, mod sin vilje, svimmel og forvirret, uden at turde slippe den, og samtidig følte han sig nær ved at besvime, hvis han ikke gjorde det. Og pludselig lod hun sig glide ind i hans arme. Hun elskede ham heftigt og vildt, som hendes moder havde elsket ham dengang; det var som om denne fatale lidenskab var gået i arv.

Ude af sig selv trykkede han sin mund mod hendes blonde hår, og da hun løftede ansigtet for at trække sig ud af hans favn, mødtes deres læber.

Man kan blive gal i nogle øjeblikke. Og de blev det.

Da han stod nede på gaden igen, begyndte han at gå, lige frem, uden at ane, hvad han nu skulle gøre.

Jeg husker så udmærket, frue, Deres indignerede: "Han havde intet andet at gøre end omgående at tage livet af sig." Og jeg svarede Dem: "Og hun?" – Skulle han da dræbe hende også?

Denne unge pige elskede for første gang, sanseløst og til galskab belastet med en arvelig kærlighed, der havde kastet hende i denne mands arme, lidenskabelig og uskyldig, barn som hun var. Hun havde handlet fuldstændig som om hun var beruset, havde givet ham sig selv uden noget forbehold, henrevet af de oprørske instinkter, de samme instinkter, som i hele naturen driver hunnen mod hannen.

Hvis han tog livet af sig, hvad skulle der så blive af hende? Hun ville dø, vanæret og fortvivlet, og lide de grusomste sjælekvaler.

Hvad skulle han gøre?

Forlade hende, give hende en medgift, lade hende gifte sig med en anden? Hun ville jo alligevel dø, af sorg, uden at tage mod hans penge. Hun ville ikke gifte sig, for nu var hun jo hans. Han havde ødelagt hendes liv, forspildt enhver mulighed for lykke for hende. Han havde fordømt hende til evig elendighed, evig fortvivlelse, evig fortabelse, til ensomhed eller død.

Og desuden elskede han hende. Hans kærlighed var en mægtig kærlighed blandet med rædsel. Lad være, at det var hans egen datter. Et tilfælde, et øjebliks forbindelse havde gjort denne unge pige til hans datter, hun, som ikke var bundet til ham ved noget lovens bånd, og som han forgudede på samme måde, som han havde forgudet hendes moder, ja måske endnu mere, som om kærligheden til de to var smeltet sammen til én alt opslugende, mægtig følelse.

Var hun nu også virkelig hans datter? Og for resten – hvad kunne det så gøre? Hvem ville nogen sinde få det at vide?

Og med en smertelig klarhed stod det pludselig for ham, hvad han havde tilsvoret den døde.

Han havde lovet at vie hele sit liv til dette barn, og at begå en forbrydelse for dets lykkes skyld.

Og jo mere han fordybede sig i tanken om den både sødmefyldte og afskyelige forbrydelse, jo mere følte han sig draget imod den med uimodståelig magt.

Hvem ville nogensinde få noget at vide? Den anden, faderen, var jo død.

"Det må være sådan," sagde han til sig selv, "om jeg så skal komme til at lide under denne grufulde hemmelighed resten af livet, så skal hun i hvert tilfælde ikke få noget at vide; jeg vil bære den alene."

Han anholdt om hendes hånd, og de giftede sig.

Om de blev lykkelige, ved jeg ikke, frue, men jeg havde gjort det samme.

Fru Hermet

Jeg har altid følt mig draget af de sindssyge, for disse mennesker lever i et forunderligt drømmeland, beskyttet bag vanviddets uigennemtrængelige mørke, hvor alt, hvad de har set i deres liv, alt hvad de har elsket, alt hvad de har gået igennem, leves om igen i en indbildt verden, løsrevet fra den menneskelige fornufts love.

For dem er intet umuligt. Det usandsynlige forsvinder, det eventyrlige bliver hverdagsagtigt og det overnaturlige noget selvfølgeligt. Den gamle mur af hæmninger: logikken og fornuften, den gamle kæde af ideer: den sunde sans, det hele brister, falder sammen, og smuldrer for deres frigjorte fantasi, som flygter over i drømmenes rige, og der foretager sig de mest forunderlige spring, uden at noget eller nogen kan stoppe den. De oplever alt, og intet er umuligt for dem. De prøver aldrig at trodse skæbnen, overvinde vanskeligheder eller skubbe forhindringer til side. De er prinser, konger, guder, de har alverdens rigdomme, nyder alle livets glæder og fornøjelser, er evigt stærke, smukke, elskede; det hele ene og alene i kraft af den illusion, deres fantasi skaber for dem. Kun de er fuldt ud lykkelige her på jorden, fordi virkeligheden ikke længere eksisterer for dem. Jeg føler den samme tiltrækning mod at fordybe mig i et sådant forvildet tankeliv, som når man bøjer sig ud over en afgrund for at se ned i en brusende flod, der koger dernede i dybet, og hvis kilde man ikke kender.

Men det er frugtesløst at bøje sig ud over kanten, for man får aldrig at vide, hvor det kommer fra, alt dette brusende vand,

eller hvor der løber hen. Og når alt kommer til alt er det jo blot vand, der løber afsted i dagens fulde lys, og man bliver ikke klogere af at kigge på det.

Således nytter det heller ikke at udforske de sindssyges tankeverden, for selv deres mest udartede påfund er til syvende og sidst noget, vi kender og har set før, med den ene undtagelse, at de ikke bliver holdt i ave af fornuften. Deres lunefulde ideer hensætter os i forbavselse, fordi vi ikke kender deres oprindelse. Og der skal ikke mere til, end når floden støder på en sten, for at der frembringes hvirvler og strømme. Alligevel føler jeg mig draget mod de sindssyge, altid vender jeg tilbage til dem, lokket mod min vilje af vanviddets forslidte mysterium.

– En gang, jeg besøgte et asyl for sindssyge, sagde lægen, der viste mig rundt:

"Kom, så skal jeg vise Dem et interessant tilfælde."

Og han åbnede døren til en celle, hvor en kvinde på omkring de fyrre, stadig smuk, sad i en lænestol og stirrede med intens opmærksomhed på sit eget ansigt i et lille håndspejl.

Så snart hun fik øje på os, rejste hun sig og styrtede hen til den anden ende af værelset, hvor hun fandt et slør, der lå på en stol, indhyllede omhyggeligt sit hoved med det, og kom så tilbage, idet hun besvarede vor hilsen med en let bøjning af hovedet.

"Nå," spurgte lægen, "hvordan har De det så i dag?"

Hun sukkede dybt.

"Ak, dårligt, meget dårligt, hr. Mærkerne bliver stadig flere."

"Nej da, så langt fra," svarede han i et overtalende tonefald, "jeg forsikrer Dem, De tager fejl."

Hun gik hen til ham og sagde ganske lavt:

"Nej, jeg er sikker i min sag. Jeg har her til morgen talt ti nye huller, tre på højre kind, fire på den venstre, og tre i panden. Det er forfærdeligt, å så forfærdeligt! Jeg tør ikke vise mig mere for noget menneske, end ikke for min søn; nej, end ikke for ham. Jeg er vansiret for evigt."

Hun sank ned i stolen begyndte at hulke.

Lægen tog en stol, satte sig ned ved siden af hende, og sagde i en mild, trøstende tone:

"Lad os nu se på det, jeg forsikrer Dem, det er ingenting. Jeg skal få det hele til at forsvinde ved at ætse det en smule."

Hun rystede på hovedet, men svarede ham ikke med et ord. Han ville løfte sløret, men hun rev det til sig med begge hænder, med en så heftig bevægelse, at fingrene gik lige igennem det.

Han begyndte nu at tale opmuntrende og beroligende til hende.

"Men hør nu, De ved jo godt, at jeg altid kan få dem væk, de grimme huller, og at det er umuligt at se noget, når jeg har behandlet dem. Men hvis De ikke vil vise mig Deres ansigt, kan jeg jo umuligt komme til at behandle Dem."

Hun svarede næppe hørligt:

"Til Dem kan jeg jo altid vise dem, men jeg kender ikke den herre dér."

"Han er også en læge, og vil kunne behandle Dem endnu bedre end jeg."

Så fjernede hun endelig sløret fra ansigtet, men hendes ængstelse og bevægelse og den skam, hun følte ved at skulle vise sig frem, sendte blodet op i hendes kinder og hals. Hun så ned

og drejede hovedet til højre og venstre for at undgå vore blikke, idet hun forvirret stammede:

"Å, hvor jeg lider frygteligt ved således at skulle vise mig frem. Det er grusomt, ikke sandt? Er det ikke grusomt?"

Jeg stirrede forbavset på hende, for der var intet at se på hendes ansigt, ikke et mærke, ikke en plet, ikke et ar.

Hun vendte sig mod mig og sagde, stadig med sænket blik:

"Det var mens jeg plejede min søn, jeg pådrog mig denne forfærdelige sygdom. Jeg reddede hans liv, men selv blev jeg vansiret. Jeg ofrede min skønhed for mit stakkels barn. Min samvittighed er ren, for jeg har gjort min pligt. Når jeg nu lider, er det kun Gud, der ved det."

Lægen havde imens taget en lille pensel op af lommen.

"Lad mig få lov," sagde han, "så skal jeg klare dette her for Dem."

Hun vendte sig om, så hendes højre kind vendte mod ham, og han strøg let et par gange hen over den, som om han satte et par lette farveklatter hist og her. Han gjorde samme på den venstre kind, på hagen, og endelig på panden.

"Så," sagde han, "nu er de helt væk, der er ikke mere at se."

Hun tog spejlet, betragtede sit ansigt med dyb opmærksomhed og en voldsom spænding, for at se, om hun kunne opdage noget; så sagde hun med et suk:

"Nej, der er virkelig ikke meget at se nu. Jeg er Dem uendelig taknemmelig."

Lægen havde rejst sig. Han tog afsked med hende, lod mig gå foran ud af døren, og fulgte så selv efter. Så snart døren havde lukket sig bag ham, sagde han:

"Nu skal De høre denne ulykkelige kvindes historie:

Hendes navn er fru Hermet. Hun var engang ualmindelig smuk, meget koket, beundret og livsglad. Hun var en af den slags kvinder, som skønhed og lyst til at behage er alting for, drivfjederen for alle deres handlinger og deres trøst under alle skæbnens tilskikkelser. Den stadige omsorg for hendes udseende, den daglige pleje af hendes ansigt, hænder og alle andre legemsdele, der kunne fremviser for omverdenen, optog al hendes tid og udgjorde al hendes interesse.

Hun blev enke med en søn. Barnet blev opdraget på samme måde som alle andre børn, hvis mødre er feterede skønheder, der mest går op i selskabelighed og udseende. Men dog elskede hun ham på sin egen måde.

Han voksede og blev en stor dreng, og imens begyndte hun at ældes. Måske har hun anet den uafvendelige krise, der måtte komme. Måske har hun som så mange andre hver morgen i timevis betragtet sin før så fine, gennemsigtige lyse hud, som nu begyndte at lægge sig i folder under øjnene, at danne tusinder af små, fine, endnu næppe mærkbare rynker, som ville blive dybere og dybere, dag for dag, måned for måned. Måske så hun også de lange furer i panden, der stadig blev større og større, disse fine slanger, som ingen magt kan holde tilbage? Måske led hun under spejlets tortur, dette lille sølvspejl, som man ikke kan få sig til at lægge væk, og som man alligevel til sidst kaster fra sig i raseri, for straks at gribe det igen, for at se den fremrykkende alders afskyelige hærgen på nært hold. Måske har hun lukket sig inde ti, ja tyve gange om dagen, har forladt salonen, hvor hun sad sammen med sine veninder, for atter at gå op på sit værelse og bag lås og slå endnu en gang betragte ødelæggelsen, det modne kød, der langsomt visner

hen, og med fortvivlelse konstatere "sygdommens" ubetydelige, men sikre fremadskriden; denne sygdom, som endnu ingen ved at beherske, men som hun selv kendte så godt. Hun ved, hvor den har rettet sine hårdeste angreb, og hvor alderen har sat sine dybeste aftryk. Og det lille runde sølvspejl fortæller hende afskyelige ting, ja, for det kan tale, dette lille spejl, det synes at le ad hende og håne hende, fortæller hende om alt det, der vil komme, om alle legemets skrøbeligheder og sjælens hårde straf, lige til den dag, da døden kommer, og hun endelig vil blive befriet.

Måske har hun ligget og grædt, ude af sig selv på sine knæ, med panden mod gulvet, mens hun bønfaldt og bad ham, som slår menneskene ihjel på denne måde, ham, som kun giver dem ungdom for at gøre alderdommen så meget desto sværere, og kun låner dem skønhed for straks at tage den tilbage; måske har hun bedt ham, bønfaldet ham om at gøre det for hende, som han ikke har gjort for nogen andre: at lade hende beholde sin charme, sin friskhed og ynde lige til hendes sidste stund? Og til sidst, da hun endelig forstod, at hun bad forgæves til denne ubøjelige ukendte, han, som lader årene komme, det ene efter det andet, da har hun sikkert væltet sig hændervridende på gulvet i sit værelse og stødt panden mod møblerne, mens hun af al magt har søgt at holde de fortvivlede skrig tilbage.

Hun har sikkert gennemlevet hele denne tortur. For nu skal De høre, hvad der skete:

En dag – hun var på det tidspunkt femogtredive år – blev hendes søn, som var femten, pludselig syg.

Han lagde sig til sengs, uden at man kunne sige, hvad sygdommen kom af, eller hvad der var dens natur.

Drengens lærer, en præst, vågede over ham dag og nat og veg ikke et øjeblik fra sygesengen, mens fru Hermet så ind til ham morgen og aften for at høre til hans befindende.

Hun kom ind til ham hver morgen, iført sin frisérkåbe, smilende og allerede kæmmet og duftende af parfume, og spurgte i døren:

"Nå, Georges, har vi det så bedre i dag?"

Den store dreng, som lå glødende af feber og med opsvulmet hoved, svarede:

"Ja tak, lille mama, en smule bedre."

En kort stund gik hun rundt i hans værelse, så på medicinflaskerne og lavede små grimasser, indtil hun pludselig udbrød: "Å, det er også sandt! Jeg har glemt noget vigtigt!" Og så svævede hun ud af værelset, efterladende sig en fin parfumeduft.

Om aftenen kom hun ind i udringet selskabskjole og endnu mere forhastet, for hun var ufravigelig sent på den, og hun havde akkurat tid til at spørge:

"Nå, hvad sagde lægen?"

Præsten svarede:

"Han er endnu ikke ganske sikker, frue."

Men så en aften svarede præsten: "Frue, Deres søn er angrebet af kopper."

Hun udstødte et højt skrig af rædsel og styrtede ud. Da kammerpigen den næste morgen kom ind til hende, mærkede hun en stærk lugt af brændt sukker, og hun fandt sin frue liggende i sengen med vidt åbne øjne, bleg efter en søvnløs nat, og skælvende af angst.

Så snart skodderne var taget fra vinduerne, spurgte fru Hermet:

"Hvordan har Georges det?"

"I dag har han det slet ikke godt, frue."

Hun stod ikke op før klokken tolv, spiste to æg til frokost og drak en kop te, som om det var hende selv, der var syg, og derpå gik hun hen for at forhøre sig på et apotek om de forskellige måder, hvorved man kunne forebygge koppe-smitte.

Hun kom ikke hjem før til aften, belæsset med en mængde medicinflasker; hun lukkede sig straks inde på sit værelse og overhældte sig med desinficerende væsker.

Præsten ventede hende i spisestuen.

"Nå, hvordan går det," råbte hun med dirrende stemme, så snart hun fik øje på ham.

"Ak, der er ingen bedring, lægen er meget urolig."

Hun begyndt at græde, og følte sig ikke i stand til at spise noget som helst af aftensmaden.

Tidligt næste morgen sendte hun bud ind til sin søn for at forhøre sig om hans tilstand; den havde ikke bedret sig, og hun tilbragte nu hele dagen på sit værelse, hvor hun holdt et kulbækken ved lige, der udsendte en skarp røg. Hendes tjenestepige fortalte, at man kunne høre hende jamre sig hele aftenen.

På den måde gik der en hel uge, uden at hun foretog sig andet end at spadsere en time eller to ved middagstid for at trække noget frisk luft.

Hun spurgte nu til sin søn hver time, og græd, når man fortalte hende, at han havde det dårligere.

Om morgenen den ellevte dag kom præsten ind til hende, efter at have ladet sig melde. Han så bleg og alvorlig ud, og sagde pludselig, uden at tage mod den stol, hun tilbød ham:

"Frue, Deres søn er meget syg, og han ønsker at se Dem."

Hun kastede sig ned på knæ og skreg:

"Å min Gud! min Gud! Jeg tør det ikke! Min Gud! min Gud! Hjælp mig!"

Præsten fortsatte:

"Lægen nærer endnu noget håb, frue, og Georges venter Dem."

Så gik han.

To timer senere, da den unge mand, som mærkede døden nærme sig, atter spurgte efter sin moder, gik præsten igen ind til hende, og fandt hende liggende på knæ, grædende, mens hun idelig gentog:

"Jeg vil ikke ... jeg vil ikke ... Jeg er alt for bange ... jeg vil ikke ..."

Han prøvede at overtale hende, berolige hende og få hende til at gå med sig. Men han opnåede kun, at hun fik et nerveanfald, som varede længe, før det gik over i krampegråd.

Da lægen, som var kommet igen hen imod aften, blev underrettet om hendes fejhed, erklærede han, at han ville få hende med sig, om det så skulle være med magt. Men da han efter mange frugtesløse overtagelser ville tage hende om livet for at føre hende ind til sønnen, greb hun fat i døren og klamrede sig så fast til den, at det var ham umuligt at rive hende løs. Da han til sidst havde sluppet hende, sank hun ned foran lægen og bad ham om tilgivelse, idet hun undskyldte sig med, at hun var en stakkels elendig kvinde. Og hun hulkede: "Å,

han vil da vel ikke dø, jeg bønfalder Dem, sig ham, jeg elsker ham, jeg elsker ham over alt!"

Den unge mand kæmpede med døden. Da han mærkede, at det snart var slut, bad han med svag stemme om, at man skulle prøve at få hans moder til at komme ind til ham og sige ham farvel. Med det særegne klarsyn, som en døende ofte har, havde han forstået alt, gættet sig til alt, og sagde: "Hvis hun ikke tør komme ind til mig, så bed hende om dog at komme ud på balkonen, så jeg kan se hende gennem vinduet og sige hende farvel med blikket, når jeg nu ikke kan få lov at kysse hende."

Lægen og præsten vendte endnu en gang tilbage til drengens mor: "De risikerer intet," sagde de, "der vil jo være en glasrude imellem Dem og ham."

Hun samtykkede, bandt et tørklæde om hovedet, tog en lugteflaske i hånden og tog et par skridt ud på balkonen, men pludselig begyndte hun at jamre og skrige, mens hun skjulte ansigtet i sine hænder: "Nej ... nej ... jeg skammer mig for meget ... jeg tør aldrig se ham i øjnene ... aldrig ... jeg er for bange ... jeg kan ikke ..."

De forsøgte at trække hende med sig med magt, men hun holdt sig fast i rækværket med begge hænder, mens hun udstødte så høje jammerskrig, at hun tiltrak sig de forbipasserendes opmærksomhed.

Og den døende ventede med blikket fæstet på vinduet, han ville ikke dø, før han for en sidste gang havde set sin moders elskede ansigt, sin moders hellige billede.

Han ventede længe, time efter time, indtil mørket faldt på. Så vendte han sig om mod væggen og sagte ikke et ord mere.

Ud på morgenen døde han. Dagen efter var hun gal.

Blåt og hvidt

Min lille båd, min kære lille, hvide båd med den kønne blå stribe i vandlinjen, gled langsomt ud mod havet … det rolige, drømmende hav … så tungt og blåt, så tindrende klart, gennemskinnet af solen fra den spejlblanke overflade og helt ned i de dunkle dybder.

Og villaerne, de smukke, hvide villaer, som stirrede med deres åbne vinduer ud over Middelhavet, der legede med sine bølger ved havernes mure, disse vidunderligt skønne haver, der flød over med palmer, aloer, stedsegrønne træer evigt blomstrende planter.

Jeg bad min bådsmand om at lægge til ud for min ven Pols hus. Og jeg råbte af mine lungers fulde kraft: "Pol, Pol, Pol!"

Han kom ud på balkonen med en forstyrret mine, som én der pludselig er blevet revet ud af sin søvn.

Middagssolen blændede ham, og han skyggede med hånden for øjnene.

Jeg råbte: "Vil du med på en sejltur?"

Han svarede: "Jeg kommer."

Og fem minutter senere steg han ned i min lille båd.

Jeg bad bådsmanden om at ro ud mod havet.

Pol havde taget sin morgenavis med, som han endnu ikke havde fået læst, og mens han lå i bunden af båden, begyndte han at bladre den igennem.

Imens sad jeg og så ind mod land. Efterhånden som vi fjernede os fra kysten, kom hele byen til syne, den kønne, hvide by, der lå i en halvkreds langs den blå bugt. Og over byen sås de

forreste bjerge, den første højde, bevokset med fyrreskov, hvor der også lå villaer, hvide villaer, spredt hist og her som store æg fra gigantiske fugle; jo nærmere man kom mod toppen, jo mere spredte lå de, og allerøverst på toppen lå en vældig, firkantet bygning, velsagtens et hotel, så lysende hvidt, at det så ud, som om det netop var malet denne samme morgen.

Min bådsmand roede langsomt ud med kurs mod syd, og da mine øjne blev trætte af solen, som flammede dér højt oppe på den blå himmel, så jeg ned i vandet, det blanke, blå vand, som årerne dyppede sig i.

Pol sagde: "Det sner stadig i Paris. Der er seks graders kulde om natten." Jeg trak vejret dybt og fyldte mine lunger med den varme luft, der lå over havfladen som en tung, blå dis. Jeg hævede blikket.

Og over den grønne højderyg i det fjerne så jeg et vældigt, hvidt bjerg stikke op. Det havde vi slet ikke kunnet se for et øjeblik siden. Nu begyndte det at vise sin kæmpemæssige mur af sne, der høj og skinnende, med hvide tinder og gletsjere, spidse som pyramider og runde i ryggen som kæmpemæssige dyr omgav den lange strandlinje, den frodige, palmebevoksede strand, hvor anemonerne blomstrede.

Jeg sagde til Pol: "Der har vi sneen, se blot." Og jeg pegede på Alperne.

Den uendelige, hvide bjergkæde strakte sig, så langt øjet rakte, og rakte sig højere og højere mod himlen for hvert åretag i det blå vand. Det var, som om sneen kom ganske tæt på, så tæt, så tung og truende, at jeg ligefrem kunne mærke den kulde, der emmede ud fra den, og jeg kom til at gyse.

Nu opdagede vi længere nede en mørk stribe, som delte bjerget i to med en fuldstændig vandret linje, præcis der, hvor solens ild havde sagt til bjergets sne og is: "Hertil og ikke længere!"

Pol, som stadig læste i sin avis, bemærkede:

"Der er kommet forfærdelige nyheder fra Piemont. Sneskred har ødelagt atten landsbyer. Hør bare," og han læste: "Vi har modtaget frygtelige efterretninger fra Aosto-dalen. Den ulykkelige befolkning ved hverken ud eller ind. Sneen begraver den ene by efter den anden. Også i Lucernedalen har der været alvorlige katastrofer.

Fra Lugano rapporteres om syv døde; i Sparone femten; i Romborgogno otte; i Ronco, Valprato og Campiglia, som alle er begravet under sneen, har man fundet to og tredive lig.

I Pirrone, Saint-Damien, Musternale, Demonte, Massello og Chiabrano er der ligeledes mange dræbte. Landsbyen Balzéglia er helt begravet. Det er den største ulykke i mands minde.

Fra alle verdenshjørner indløber der beretninger med grufulde detaljer. Her er en af dem:

En udmærket dygtig mand ved navn Groscavallo boede i et hus sammen med sin kone og deres to børn.

Konen havde været syg i nogen tid.

Om søndagen, ulykkesdagen, var faderen og datteren hjemme og plejede den syge, mens sønnen var gået på besøg hos naboen.

Pludselig vælter et enormt sneskred ned over hytten og begraver dem fuldstændig.

Faderen blev næsten skåret midt over af en nedfaldende bjælke, og døde på stedet.

Moderen blev beskyttet af den samme bjælke, men hendes arm var blevet knust.

Med den anden hånd kunne hun nå sin datter, der ligeledes lå klemt fast under en hoben nedfaldne bjælker. Den stakkels pige skreg om hjælp i næsten tredive timer, kun afbrudt nu og da af en bøn: "Moder, giv mig en pude, jeg har så ondt i hovedet."

Moderen var den eneste, der slap fra det med livet i behold."

Vi havde nu vendt os mod bjerget, det gigantiske, hvide bjerg, der stadig blev større og større, mens det andet, det grønne bjerg, svandt ind til en dværg ved dets fod.

Byen var nu helt forsvundet i det fjerne.

Rundt omkring os på alle sider, under os og foran os, bredte det blå hav sig, og bagved os de hvide alper med deres tunge dække af sne.

Over os strålede himlen klar og rolig blå i det gyldne sollys.

Å, hvilken vidunderlig dag!

Pol vendte atter tilbage til ulykken: "Hvilken grusom død, at blive knust under sådanne masser af sne."

Og mens vi drev langsomt for strømmen og blev vugget blidt i takt med åretagene, langt fra land, som vi nu kun lige akkurat kunne skelne som en hvid spids, kunne jeg ikke lade være at tænke på den stakkels lille menneskehed, denne ynkelige, mishandlede spire af liv, der er vokset op på vores lille klode, fortabt i det endeløse univers; jeg tænkte på denne stakkels flok af mennesker, decimeret af sygdom, knust af under sneskred, rystet og skræmt af jordskælv, disse stakkels små væsener, som man ikke engang kunne få øje på på en kilometers afstand, og så gale, frygtelige, trættekære, at de dræber hinanden, selv om

de så kun har nogle få dage tilbage at leve i. Og jeg sammenlignede dem med insekterne, der lever i nogle få timer, med dyr, der lever en sommer, menneskene, som lever i nogle år, og universet, som består i nogle århundreder. Hvad er det i grunden, det hele?

Pol sagde:

"À propos sne, så skal jeg fortælle dig en god historie."

"Fortæl," sagde jeg.

Han begyndte:

"Kan du huske ham den høje Radier, Jules Radier – Smukke Jules?"

"Ja, udmærket."

"Så kan du vel også huske, hvor stolt han var over sit udseende, sit hår, sin skikkelse, sin styrke og sin moustache. Han mente selv, at han var meget bedre udstyret end alle andre. Og desuden var han en hjerteknuser, ganske uimodståelig, et af disse alt for smukke mandfolk af den halvdannede klasse, der gør stormende lykke over alt, uden at nogen egentlig begriber hvorfor.

De er hverken intelligente, fintfølende eller taktfulde, men de har et væsen som en beleven slagtersvend. Det er nok.

Forrige vinter efter det stærke snefald i Paris var jeg en aften til bal hos en demimonde, som du nok kender, den smukke Sylvie Raymond."

"Javel."

"Jules Radier var der også. Han var blevet introduceret af en ven, og jeg så, at han gjorde et vældigt indtryk hos husets værtinde. Jeg tænkte for mig selv, at det nok ikke ville være sneen, der forhindrede ham i at komme hjem i nat.

Derpå så jeg mig omkring i den store flok af smukke, enlige damer.

Men jeg havde ikke held med mig den aften. Det er ikke alle, der er Jules Radier, og jeg forlod selskabet ganske alene hen ad klokken et.

Udenfor holder der omkring en ti drosker og ventede tålmodigt på de sidste gæster. De så ud, som om de havde lyst til at lukke deres gule øjne, matte som de var af at stirre på det hvide fortov.

Da jeg boede lige i nærheden, bestemte jeg mig til at spadsere hjem. Men da jeg drejede omkring et hjørne, fik jeg øje på noget mærkeligt.

En stor, mørk skygge, som ved nærmere eftersyn viste sig at være en mand, gik frem og tilbage og stampede i sneen, idet han sparkede op i den, så det føg omkring ham. Var han gal? Jeg gik forsigtigt nærmere. Det var den smukke Jules.

I den ene hånd havde han sine laksko, i den anden sine strømper. Bukserne havde han smøget op til over knæene, og sådan løb han rundt i en cirkel, ligesom i en manege, mens han fortrinsvis opsøgte de pletter, hvor sneen lå mest uberørt og hvid. Og han sprang rundt som en gal, sparkede bagud og gjorde nogle bevægelser som en, der er i færd med at polere et parketgulv.

Jeg stod som naglet til stedet.

Så mumlede jeg:

"Nå sådan! du er altså gået fra forstanden?"

Han svarede uden at standse et øjeblik: "Så langt fra. Jeg er blot ved at tage fodbad. Tænk dig, jeg har erobret den skønne Sylvie. Hvilket held, synes du ikke? Og jeg tænker, jeg vil komme

til at gøre min lykke allerede nu i aften. Man må jo smede, mens jernet er varmt, ikke sandt? Hvis jeg havde drømt om noget sådant, havde jeg nok taget mig et bad."

Så du kan altså se, at sneen er godt for noget," sluttede Pol.

Bådsmanden, som efterhånden var blevet træt, hvilede på årerne. Vi lå og drev på de blanke dønninger.

"Så vender vi," sagde jeg til manden, og han tog igen til årerne.

Efterhånden som vi nærmede os land, sank det høje, hvide bjerg i horisonten, og skjultes mere og mere bag det andet, det grønne bjerg.

Byen kom igen til syne som en hvid skumstribe inderst inde i den blå bugt.

Villaerne kikkede igen ud fra træerne. Man kunne nu kun se en smal stribe hvid sne, øverst oppe mod himlen, en bugtet zigzaglinje, som tabte langt ude i retning af Nice.

Til sidst var der kun én top synlig, og så forsvandt den også, skjult af kystlinjen.

Og snart var det hele forsvundet, og vi kunne kun se stranden og byen, den hvide by og det blå hav, og min lille båd, min kære lille båd, som gled over vandet med lette åreslag.

Glemselens stol

Skinnende blank og uden en krusning bredte Seinen sig i morgensolen ud for mine vinduer. Den lignede en smuk, bred, langsomt glidende strøm af sølv med enkelte gyldne pletter, og på den anden side af floden dannede de store, med regelmæssige mellemrum plantede træer ligesom en umådelig grøn mur langs flodbredden.

Denne følelse af liv, det evigt vågnende, friske, glade, forelskede liv, der ligesom blæste ud fra bladene, standsede op og stod skælvende i luften og spejlede sig i vandfladen.

Jeg lod mig bringe mine aviser, som netop var kommet, og slentrede langsomt afsted langs flodbredden, mens jeg løb dem igennem.

Det første jeg læste var overskriften "Statistik over selvmord", og jeg så, at mere end otte tusinde fem hundrede mennesker havde begået selvmord i årets løb.

Og i det samme så jeg dem for mig! Jeg så for mig disse grufulde massemord, der var blevet forøvet af egen fri vilje af fortvivlede, livstrætte mennesker. Jeg så dem blødende, med knuste kæber, med smadret hjerne eller med brystet gennemboret af en kugle, langsomt kæmpende med døden, alene på et hotelværelse, uden at bekymre sig om deres sår, kun med tanke på deres sorg lige til det sidste.

Jeg så atter andre med overskåren strube eller opsprættet mave, endnu med køkkenkniven eller barberkniven i hånden.

Jeg så flere, nogle, som sad foran et glas med opløste tændstikker og andre foran en lille flaske med en rød etiket.

De sad og så på dette foran sig med stive blikke; så tømte de glasset og ventede nogen tid; der fo'r en grimasse over deres ansigt og munden fortrak sig i smerte, øjnene begyndte at flakke søgende rundt som i rædsel, for de havde ikke tænkt, at døden kunne være så smertefuld.

De rejste sig og stod oprejste, så faldt de sammen med begge hænder trykket mod underlivet, mens de følte, hvordan deres indre organer brændte op og deres indvolde fortæredes af flydende ild, inden bevidstheden forsvandt.

Jeg så også andre, de, som havde hængt sig i en krog i væggen, i vinduessprossen, fra en loftsbjælke eller i et træ en stormfuld aften. Og jeg gættede mig til alt, hvad de havde foretaget sig, indtil de nu hang der, ubevægelige med tungen ud af halsen. Jeg følte med dem i deres sjælekval, deres sidste øjebliks tvivl, og jeg så for mig, hvordan de bandt rebet fast, hvordan de trak i det for at prøve det, lagde det om halsen og lod sig falde.

Jeg så andre, der lå i deres elendige senge, mødre med små børn, oldinge, der var ved at dø af sult, unge piger, knugede af kærlighedssorger, stive og kvalte af kulos, mens fyrfadet stadig stod rygende ved siden af dem.

Og jeg tænkte på dem, som vandrer om på de øde broer ved nattetide. Det er vel de mest ulykkelige. Man kan høre en svag brusen fra vandet, som glider afsted mellem brobuerne. De ser det ikke, de mere føler det, hver gang de indånder den kolde, fugtige luft. De længes mod det, og dog viger de alligevel tilbage for det. De har ikke modet. Og dog er det nødvendigt. Langt borte lyder timeslaget fra et kirketårn, og pludselig hører man i nattens døde stilhed et plask af noget, der falder i vandet,

et skrig og lyden af hænder, der slår omkring sig. Af og til høres kun den dumpe lyd af et fald; det er når de har bundet deres arme eller hængt en sten ved fødderne.

Ak, de stakkels, stakkels mennesker, hvor jeg føler deres angst, hvor jeg kan dø deres død sammen med dem! Jeg har gennemlevet al deres elendighed, jeg har på en time gennemløbet alle deres lidelser. Jeg kender alle de sorger, der har ledet dem derhen, hvor de nu er, for jeg kender livets skuffelser som ingen anden.

Hvor jeg dog forstår dem, disse svage mennesker, når de trætte og forfulgte af skæbnen, efter at have mistet alle deres kære, bliver vækket af denne drøm om en endelig belønning, denne illusion om en anden tilværelse, hvor Gud vil være retfærdig efter al sin grusomhed, og hvordan de, trætte af de bedrageriske drømme om lykken, til sidst ikke orker mere, og hurtigst muligt ser at få en ende på det ulidelige drama, denne rædselsfulde komedie.

Selvmord! Det er styrken hos dem, der ikke længere er i besiddelse af nogen styrke, håbet hos dem, der har mistet deres tro, de overvundnes sidste modige gerning. Ja, der fører da i det mindste en port ud fra dette liv, og vi kan åbne den, når vi ønsker det og gå ud på den anden side. Naturen har ladet sig bevæge til medlidenhed, den holder os ikke fanget. Den har været barmhjertig mod de fortvivlede.

Hvad nu de naive og bedragne angår, så kan de se fremad med roligt sind og let hjerte. De har intet at frygte, for de kan afslutte legen når de vil: bag sig har de altid denne dør, denne udvej, som end ikke den Gud, de har drømt om, formår at lukke for dem.

Jeg tænkte på denne mængde, der havde begået selvmord: mere end otte tusinde fem hundrede på et år. Og det var mig, som om de samlede sig for at sende verden et bønskrift, for at råbe deres ønske og bede om denne eneste ting, der først lod sig realisere, når menneskene havde lært at forstå. Jeg syntes, jeg så alle disse dødsdømte, de kvalte, de forgiftede, de hængte og de druknede; de havde samlet sig til en vild og truende mængde, som en skare borgere, der kom for at kræve deres ret: "Tilstå os dog i det mindste en mild død," bad de samfundet. "Hjælp os i døden, I, som aldrig hjalp os i livet. For se, vi er mange, vi har ret til at tale, her i denne tid, hvor man kæmper for den personlige uafhængighed og den almindelige stemmeret. Gør den barmhjertighedsgerning mod de, som nægter at leve, at give dem en død, der hverken er grim eller frastødende."

Jeg begyndte at tumle med disse tanker, og faldt til sidst hen i bizarre, mystiske drømmerier.

Det forekom mig, at jeg befandt mig i en stor, smuk by; det var Paris. Men hvornår? Jeg gik rundt og så på husene, teatrene og de offentlige bygninger, og pludselig fik jeg øje på et stort hus, bygget i en elegant og graciøs stil, som lå lige foran mig på en åben plads.

Jeg blev stående og så forbavset den, for på facaden stod der med store guldbogstaver: "Institut for Frivillig Død".

Å, I forunderlige drømme, hvor tanken flygter over i en verden, der er uvirkelig og dog mulig. Intet overrasker, intet støder, og den løsslupne fantasi skelner ikke længere mellem det komiske og det triste.

Jeg nærmede mig den pragtfulde bygning; i vestibulen sad der en række livré-klædte tjenere foran en garderobe, lige som ved indgangen til en klub.

Jeg gik ind for at se. En af dem rejste sig og spurgte:

"Den herre ønsker?"

"Jeg vil gerne vide, hvad dette er for et hus."

"Ikke andet?"

"Nej, det er det hele."

"Herren ønsker måske at blive ledsaget til vor institutions sekretær?"

Jeg tøvede. Så spurgte jeg videre:

"Kommer jeg ikke til ulejlighed for ham?"

"Bestemt ikke, herre, han er her for at modtage de mennesker, som ønsker oplysninger."

"Udmærket, så følger jeg med Dem."

Han førte mig gennem korridorerne, hvor der stod flere ældre herrer og samtalede; derpå blev jeg ført ind i et smagfuldt udstyret kabinet med dæmpet belysning og møbler af mørkt træ. En ung, velnæret mand med anlæg til mave sad og skrev med en cigar i munden, hvis fine aroma fortalte om dens udsøgte kvalitet.

Han rejste sig, vi hilste på hinanden, og da tjeneren var gået, spurgte han:

"Og hvad kan jeg så tjene Dem med?"

"Min herre," svarede jeg, "tilgiv mig min indiskretion. Jeg har aldrig før set denne bygning. De ord, jeg læste på facaden, forbavsede mig i høj grad, og jeg besluttede mig til at gå ind for at få en forklaring."

Han smilede lidt, før han svarede, så sagde han dæmpet og ikke uden en vis tilfredshed i stemmen:

"Men herregud da, min herre, her slår man folk ihjel, som selv ønsker at dø, på en pæn og mild – jeg tør næsten sige behagelig – måde."

Jeg følte mig ikke særlig overrasket; det forekom mig i grunden ganske naturligt og rigtigt.

Hvad der forbavsede mig var imidlertid, at man her på denne klode med dens lave almennyttige, humane begreber, som i sin snævre egoisme lægger en død hånd på al virkelig frihed, havde vovet at stifte et sådant foretagende, der var et mere frigjort samfund værdigt.

Jeg spurgte:

"Hvordan er man kommet på den idé?"

Han svarede:

"Min herre, selvmordenes antal et steget så umådeligt i disse sidste fem år siden verdensudstillingen i 1889, at det har været nødvendigt at tage forholdsregler. Folk begik selvmord på gaderne, ved fester, på restauranter, i teatret og i togkupeer, ved modtagelser hos præsidenten, kort sagt over alt. Det var jo ikke blot et uhyggeligt syn for alle, der elsker livet, som f.eks. jeg, det gav også børnene et dårligt eksempel. Så det var nødvendigt at få en central for selvmord."

"Hvad skyldtes dette voldsomme opsving?"

"Jeg ved det ikke. Måske begyndte verden at blive gammel. Man ser den nu i et klart og nøgternt lys, og man indtager sit standpunkt. Nu om stunder er det med livet som med regeringen: man ved, hvad det består af, det viser sig, at man bliver bedraget i alle ender og kanter, og så går man sin vej,

ganske enkelt. Når man har overbevist sig om, at Forsynet lyver, snyder, stjæler og bedrager menneskene som en almindelig deputeret sine vælgere, så bliver man træt af det hele, og eftersom man ikke bare kan vælge en ny hver tredje måned, som vi gør det med vore folkevalgte, så forlader vi dette sted, der uden tvivl må være dårligt."

"Virkelig?"

"Ja, hvad mig selv angår, så kan jeg nu ikke beklage mig."

"Ville De måske være så venlig at forklare mig, hvordan instituttet arbejder?"

"Meget gerne. De kan forresten blive medlem, når som helst De måtte ønske. Det er en klub."

"En klub ...!"

"Ja, min herre, en klub, stiftet af landets bedste, mest begavede mænd, vore bedste hjerner."

Han tilføjede med en hjertelig latter:

"Og jeg kan forsikre Dem for, at man morer sig glimrende her i klubben."

"Her?"

"Ja, her."

"Det forbavser mig virkelig."

"Jo, for klubbens medlemmer er glade og muntre, netop fordi de ikke føler denne frygt for døden, som ellers forstyrrer så mange af denne verdens glæder."

"Men hvorfor er de da medlemmer, hvis de ikke ønsker at dø?"

"Man kan godt være medlem af klubben uden af den grund at forpligte sig til at tage livet af sig."

"Men hvorfor skulle man så ..."

"Jag skal forklare det for Dem. På grund af den enorme vækst i selvmordstallene og disse grufulde skuespil, som var en følge af den, blev der dannet et selskab – ren velgørenhed – til at tage sig af disse fortvivlede og give dem mulighed for at få en, måske ikke ligefrem uventet, men i alt fald en rolig og smertefri død."

"Hvem i alverden har kunnet sætte sig i spidsen for dette?"

"General Boulanger, i det korte tidsrum, hvor han havde magten. Det er for øvrigt det eneste gode, han udrettede. Men der blev altså dannet et selskab af klartskuende og nøgterne mænd, der har villet rejse en slags tempel for dødsforagten her midt i Paris. I begyndelsen var dette hus et frygtet sted, som ingen turde komme i nærheden af. Men så blev der af stifterne, som for resten stadig kommer her, arrangeret en stor indvielsesfest med deltagelse af fruerne Sarah Bernhardt, Judic, Théo, Granier og flere andre; de herrer de Reszke, Coquelin, Mounet-Sully, Paulus mfl.; desuden blev der givet koncerter og komedier af Dumas, Meilhac, Halévy og Sardou. Vi havde faktisk kun én fiasko, et stykke af hr. Becque i den sørgelige genre, som senere gjorde stor lykke på *Comèdie Française*. Nuvel, hele Paris var med. Og dermed var foretaget lanceret."

"Og det ved afholdelse af festligheder! Hvilken uhyggelig spøg!"

"Nej, slet ikke. Det er forkert, når man ser på døden som noget trist og sørgeligt; man skal kunne gå i døden med ligegyldighed og koldt blod. Vi har gjort døden smuk, vi har overøst den med blomster og parfume, og fritaget den for al smerte. Man lærer at hjælpe hinanden med sine erfaringer. De skal se, det hele er slet ingen ting."

"Jeg kan udmærket forstå, at man kom herhen for at deltage i festlighederne, men kom man for … *den*?"

"Ikke til at begynde med. Man var for mistroisk."

"Men senere?"

"Senere kom der mange."

"Mange?"

"Ja, de kom i flokkevis. Vi havde ofte mere end fyrre om dagen. Der er næsten ikke flere, som drukner sig i Seinen."

"Hvem var den første?"

"En af klubbens medlemmer."

"En, som ofrede sig for den store sag?"

"Nej, ikke ligefrem. Han var træt af livet, bankerot, og havde i løbet af tre måneder tabt umådelige summer i baccarat."

"Virkelig?"

"Nummer to var en englænder, en excentriker. Det brugte vi som reklame i aviserne, vi forklarede vor metode og opfandt navne på klienter, som kunne trække folk til. Men det, der satte fart i tingene, var de fattige."

"Hvad består Deres metode i?"

"Har De lyst til at bese lokaliteterne? Så skal jeg forklare det for Dem undervejs."

"Ja tak, gerne!"

Han tog sin hat, åbnede døren og lod mig gå foran. Så viste han mig ind i en spillesal, hvor der sad en del herrer og spillede hasard som i en bedre spillebule. Vi kom gennem flere sale; over alt hørtes munter samtale. Sjældent har jeg været i en så munter og livlig klub, og sjældent har jeg hørt så megen latter.

Da jeg gav udtryk for min forbavselse, sagde sekretæren:

"Å, klubben er vældigt på moden. Det mest elegante selskab fra hele verden er medlemmer her for at give sig skin af dødsforagt. Og når de først en gang er blevet medlemmer, føler de sig forpligtet til at være muntre, for ikke at se ud, som om de er bange. Nå ja, så spøger man, ler og er vittig, man lærer at være åndfuld. Det er utvivlsomt det livligste og mest velbesøgte sted i Paris nu for tiden. Vore kvindelige medlemmer er endog ved at danne en særlig afdeling for deres eget køn."

"Og trods dette sker det en mængde selvmord her i huset?"

"Ja, som jeg før fortalte Dem, mellem fyrre og halvtreds om dagen. Der er kun få af de højere klasser, men det vrimler af fattigfolk. Der er også en del af middelklassen."

"Og hvordan … hvordan gør man?"

"Man anvender inhalation af en kvælende gas … det går pænt og ordentligt for sig."

"På hvilken måde?"

"Vi bruger en gas, vi selv har opfundet – vi har patent. På den anden side af bygningen er der døre til publikum. Der er tre udgange, til forskellige smågyder. Når der melder sig en mand eller en kvinde, bliver vedkommende først udspurgt om deres forhold, derpå tilbyder man dem hjælp og støtte. Hvis klienten er villig, bliver der foranstaltet undersøgelser, og der er mange, der er blevet hjulpet på den måde."

"Hvor får De midlerne fra?"

"Å, penge har vi nok af. Vi har et meget stort antal medlemmer. Desuden er det almindelig skik og brug at donere pengegaver til vores fond. Givernes navne bliver offentliggjort i *Figaro*. For en rig koster det desuden 1000 francs at dø."

"Hvordan kan De vide med sikkerhed, om det er en rig eller en fattig?"

"Å, min herre, det lærer man sig snart at gætte. Desuden skal de fattige medbringe en attest fra politikammeret i deres hjemdistrikt, på at de er værdigt trængende. Hvis De vidste, hvor det er trist at se dem ankomme. Jeg har én gang besøgt den afdeling, og jeg gør det aldrig mere. Hvad lokalet angår, så er det lige så godt som dette, næsten lige så elegant og komfortabelt, men dem selv! … Dem selv! De skulle se dem: gamle mennesker, klædt i laser, som kommer for at dø, mennesker der i månedsvis har levet i den yderste elendighed og ernæret sig som gadekøtere, kvinder i pjalter, magre og afpillede, lamme og ude af stand til selv at tjene til livets ophold, og som siger til os, når de har fortalt deres historie: "Ja, De forstår jo nok, at det ikke kan fortsætte på denne måde; jeg kan ikke arbejde og tjener intet."

Jeg så engang en syvogfirsårig kvinde, som havde mistet alle sine børn og børnebørn, og som i seks uger ikke havde haft tag over hovedet. Det tog sådan på mig, at jeg ligefrem blev syg. Vi har så mange forskellige tilfælde, ja, for slet ikke at tale om dem, der ingenting fortæller, men bare spørger ganske ligefremt: Hvor er det? De får lov at slippe ind uden videre, og det er forbi med det samme."

Beklemt spurgte jeg:

"Og … hvor er *det*?"

"Her."

Han åbnede en dør:

"Værsågod at træde indenfor. Dette er den afdeling, der er reserveret klubbens medlemmer, og som er mindst brugt. Vi

har kun tolv *tilintetgørelser* her."

"Jaså … De kalder det altså for en … tilintetgørelse?"

"Ja vel, min herre. Kom endelig ind, værsågod."

Jeg tøvede et øjeblik; så gik jeg ind.

Det var et smukt galleri, en slags drivhus med gobelinklædte vægge, hvor lyset strømmede ind gennem malede vinduesruder i loftet, som var holdt i blegblåt, lys rosa, og klart grønt og kastede et fint og poetisk skær over hele rummet. Desuden var der sofaer, mægtige palmer og en mængde blomster, især roser i bugnende mængder, bøger på bordene, tidsskriftet *Revue des Deux Mondes*, cigarer i kasser med statens monopolsegl og en ting, som undrede mig: Vichypastiller i en bonbonnière.

"Ja," svarede min ledsager på mit spørgsmål, "man sidder ofte og snakker herinde."

Han tilføjede:

"Lokalerne til det almindelige publikum er indrettet på samme måde, blot med et mere enkelt møblement."

Jeg spurgte, og han pegede på en chaiselong, over hvilken der lå udbredt et hvidt, broderet crêpe-de-chine-tæppe. Den stod under en gruppe bregner af en mærkelig art, som jeg aldrig før havde set, og uden om var der et bed med reseda.

Sekretæren tilføjede mere dæmpet:

"Man har lov at vælge blomster efter eget ønske. Så sover man ind omgivet af den duft, man har elsket højest i livet. For vor gas, der i sig selv er ganske lugtfri, bliver blandet op med essenser. Har De måske lyst til at prøve et øjeblik?"

"Nej tak," svarede jeg hurtigt, "ikke endnu …"

Han lo:

"Å, min herre, det er skam slet ikke farligt. Jeg har selv prøvet flere gange."

Jeg blev bange for, at han skulle tro, jeg var en kryster, og sagde:

"Ja, så vil jeg gerne prøve."

"Læg Dem her i *Glemselens Stol*."

En smule ængstelig lagde mig ned på den lave crêpe-de-chine-beklædte stol, lænede mig tilbage og straks strømmede der en vidunderlig duft af reseda imod mig. Jeg åbnede munden for rigtigt at kunne fylde mine lunger, for mit sind var allerede omtåget og jeg indsugede under forgiftningens første forvirring den berusende opium, som fortryller og blænder sjælen.

Så mærkede jeg, at nogen ruskede mig i armen.

"Å, min herre," sagde sekretæren leende, "det så næsten ud som om De ikke havde tænkt Dem at vågne ..."

Der lød en stemme tæt på mig, en virkelig stemme og ikke længere noget fra min drøm, en stemme, der tiltalte mig i den lokale dialekt.

"Go' morgen, herre, har De det godt?"

Drømmen forsvandt. Jeg så Seinen ligge blinkende i sollyset, og politibetjenten, der var kommet hen fra stien og nu stod med hånden til den sølvgalonerede hue. Jeg svarede:

"Goddag, Marinel. Hvor skal De hen så tidligt?"

"Jeg skal hen og identificere én, som har druknet sig, og som man har fisket op ved Morillons. Han havde trukket bukserne ned for at binde benene sammen."

Løjtnant Larés giftermål

Allerede ved slagets begyndelse erobrede løjtnant Laré to kanoner fra prøjserne. Hans general sagde ham tak og gav ham Æreskorset.

Da han var lige så modig, som han var snedig og opfindsom, listig og aldrig manglede råd, fik han hundrede mand stillet til sin rådighed, af hvilke han dannede et spejderkompagni, som frelste armeen flere gange under tilbagetoget.

Men som et stigende hav væltede fjenden ind over grænsen. Der skyllede horder ind over landet, som brændte og plyndrede, hvor de kom frem. General Carrels brigade, der var blevet adskilt fra sin division, trak sig stadig tilbage, hver dag kæmpende til det yderste, men dog uden at lide nævneværdige tab, takket være løjtnant Larés årvågenhed og snarrådighed; han var ligesom allestedsnærværende, gennemskuede hele tiden fjendens taktik, narrede hans beregninger, fik hans ulaner bragt på vildspor og dræbte hans forposter.

En morgen lod generalen ham kalde for sig.

"Hr. løjtnant," sagde han, "her er et telegram fra general Lacère, han må overgive sig, hvis vi ikke kommer ham til undsætning, før solen står op. Han er i Blainville, fire mil herfra. De tager afsted, når natten falder på, med tre hundrede mand, som De fordeler langs hele vejen. Jeg følger efter tre timer senere. Undersøg hele vejen nøje; jeg er bange for, vi måske kommer til at støde på en fjendtlig division."

Det havde været bitterlig koldt i otte dage. Klokken to begyndte sneen at falde, om aftenen var markerne helt

dækkede, og snehavet gjorde selv de allernærmeste omgivelser utydelige.

Klokken seks brød detachementet op og begyndte at bevæge sig.

To mand gik som spejdere tre hundrede meter foran de øvrige. Derpå kom en peloton på ti mand, som løjtnanten selv kommanderede. Så kom resten i to lange rækker. På begge sider af den lille trop gik hist og her et par soldater to og to.

Det sneede tæt, og det blev ved at sne, og soldaterne blev lidt efter lidt forvandlet til hvide snemænd. Sneen smeltede ikke på uniformerne, og da natten var meget mørk, var de næsten ikke til at skelne fra det hvide landskab.

Fra tid til anden gjorde man holdt. Og så hørte man ikke længere den underlige, tørre lyd af faldende sne; næsten kun en fornemmelse, der lød som en trist, ensformig mumlen. En befaling gik dæmpet fra mand til mand, og da troppen atter satte sig i bevægelse, efterlod den sig noget, som lignede et hvidt spøgelse, der stod lige ret op og ned i sneen; det var begyndelsen på den levende kæde, der skulle vise armeen vej.

Spejderne sagtnede farten. Der rejste sig noget foran dem, som lukkede for vejen frem.

"Gå til højre," sagde løjtnanten, "det er skoven ved Ronfi. Slottet ligger længere mod venstre."

Og straks gik kommandoen "Holdt" fra mand til mand. Afdelingen standsede og ventede på løjtnanten, som blot med sit følge på ti mand gik videre frem for at udspejde vejen til slottet.

De krøb forsigtigt frem under træerne. Pludselig standsede de alle op og blev liggende musestille, uden at røre en finger.

Der herskede en ligefrem frygtelig stilhed. Så lød der pludselig en lille, lys, musikalsk stemme gennem skovens stilhed, lige tæt ved dem:

"Fader, vi kommer til at gå vild i dette snefog. Jeg tror aldrig, vi når til Blainville."

En dybere stemme svarede:

"Du skal ikke være bange, min pige, jeg kender egnen her som min egen bukselomme."

Løjtnanten gav en ordre, og fire mand fjernede sig, lydløse som skygger.

Pludselig skar et skarpt kvindeskrig igennem nattens stilhed. To fanger blev ført tilbage: en gammel mand og en ung pige.

Løjtnanten begyndte at afhøre dem med dæmpet stemme:

"Deres navn?"

"Pierre Bernard."

"Deres bestilling?"

"Kældermester hos greven af Ronfi."

"Er det Deres datter?"

"Ja."

"Og hvad bestiller hun?"

"Hun er syerske på slottet."

"Hvor er De på vej hen?"

"Vi flygter."

"Hvorfor?"

"Der kom tolv ulaner forbi her til aften. De skød tre af vore hyrder og hængte gartneren; derfor blev jeg ængstelig for den lille her."

"Hvor skal De hen?"

"Til Blainville."

"Hvorfor det?"

"Fordi dér findes en fransk hær."

"Kender De vejen?"

"Ja, udmærket."

"Godt, så følg med os."

De forenede sig atter med troppen, og så fortsatte marchen over markerne. Den gamle og hans datter gik tavse ved siden af løjtnanten. Pludselig standsede den unge pige.

"Fader," sagde hun, "jeg er så træt; jeg orker ikke at gå længere."

Og hun satte sig ned i sneen. Hun rystede af kulde og så ud, som hun var en besvimelse nær. Hendes fader ville bære hende, men han var for gammel og svag.

"Hr. løjtnant," sagde han hulkende, "vi sinker Dem. Frankrig må gå frem for alt. Lad os blive her."

Officeren gav en befaling. Nogle mænd gik og kom lidt efter tilbage med nogle afhuggede grene. I løbet af et øjeblik havde man fået fremstillet en båre. Hele afdelingen havde nu indhentet dem.

"Her er en kvinde, som er ved at fryse ihjel," sagde løjtnanten. "Hvem vil give hende sin kappe til tæppe?"

To hundrede kapper blev rakt frem.

"Og hvem vil nu bære hende?"

Alle tilbød sig. Den unge pige blev pakket ind i de varme soldaterkapper, lagt på båren, som derpå blev løftet op på fire stærke skuldre, og som en orientalsk dronning, der blev båret af sine slaver, blev hun ført ind midt i afdelingen, som nu genoptog marchen i et hurtigere tempo, med større mod og større munterhed ved bevidstheden om en kvindes nærvær,

denne højst inspirerende kraft, der har bragt mangen en heltedåd til fuldbyrdelse hos vor gamle franske race.

Efter en times forløb blev der atter gjort holdt, og alle lagde sig ned for at hvile i sneen. Langt borte, på den anden side af sletten, gled der en lang, mørk skygge frem. Det så ud som et vældigt, overnaturligt dyr, der strakte sig ud som en slange og straks igen krøb sammen i en klump, satte afsted i vildt jag, standsede helt og derpå fo'r afsted igen. Der blev sendt en befaling rundt, og nu hørtes der af og til en lille tør, klikkende lyd af metal. Den flakkende skygge nærmede sig pludselig, og nu så man tolv ulaner komme ridende i skarpt trav, den ene i hælene på den anden. I et blændende glimt så de to hundrede mand ligge lige foran sig. Der lød en hurtig, knitrende geværild, som straks igen tabte sig i den snetunge luft, og alle tolv ulaner faldt tillige med deres heste.

Der gik en lang tid. Så måtte de afsted igen. Og den gamle mand, der var stødt til afdelingen, tjente den som fører.

Endelig hørtes en stemme, der råbte langt væk:

"Hvem der?"

En anden stemme, lidt nærmere, svarede med en ordre.

Man holdt stille, og der blev spurgt og svaret. Det var holdt op med at sne. En kold vind jog skyerne i fuld fart hen over himlen, og over dem, dér højt oppe, blinkede utallige stjerner nu frem. Lidt efter lidt blegnede de, og et lyst rosenskær farvede himlen.

En stabsofficer kom afdelingen i møde. Men da han spurgte, hvem der lå på båren, begyndte den at bevæge sig, og to små hænder skubbede de tykke blå soldaterkapper til side, og fra et yndigt lille ansigt, rosenfarvet som morgengryet, med øjne

lysere end stjernerne og med et smil, der strålede som den gryende dag, blev der svaret:

"Det er mig, hr."

Soldaterne blev ellevilde af begejstring og klappede i hænderne, og derpå bar de den unge pige i triumf midt ind på lejrpladsen. Lige efter ankom general Carrel. Klokken ni gik prøjserne til angreb. Klokken tolv blæste de til retræte.

Om aftenen, da løjtnant Laré udmattet var faldet i søvn på et bundt hø, sendte generalen bud efter ham. Løjtnanten opsøgte ham og fandt ham i hans telt i samtale med den gamle mand, de havde truffet undervejs. Straks han kom ind, greb generalen hans hånd og sagde henvendt til den fremmede:

"Min kære greve, her er den unge mand, De netop omtalte for mig. Det er en af mine bedste officerer."

Han smilede og tilføjede med lavere stemme:

"*Den* bedste."

Og idet han vendte sig mod løjtnanten, som endnu intet forstod, præsenterede han: "Greve Ronfi-Quédissac."

Den gamle mand greb begge hans hænder.

"Min kære løjtnant," sagde han. "De har reddet min datters liv, og jeg kan kun bevise Dem min taknemmelighed på én måde … Om nogle måneder må De komme her igen og sige mig … sige mig, om De holder af hende."

Samme dag året efter blev kaptajn Laré viet til mademoiselle Louise Hortense-Geneviève de Ronfi-Quédissac.

Hun fik i medgift seks hundrede tusinde francs, og var efter hvad man siger, årets yndigste brud.

Et lille stykke verdenshistorie

Enhver kender Pascals berømte ord om Cromwell og sandkornet, om hvordan en lille tilfældighed ofte har været årsag til store verdenshistoriske begivenheder. På samme måde og ved den samme begivenhedernes tilfældighed, som nu engang hersker over denne verden og dens mennesker, blev det i et bestemt tilfælde en kvindes udbrud af fortvivlelse, der bestemte Europas skæbne, da dette udbrud reddede livet for den unge Napoleon Bonaparte. Dette er et stykke ukendt historie (alt vedrørende dette menneske er historisk), et korsikansk drama, som nær var blevet skæbnesvangert for den unge officer, der var hjemme på orlov.

Den følgende fortælling er sandfærdig fra ende til anden. Jeg har nedskrevet den nærmest som et diktat, uden at forandre eller udelade noget, og uden at forsøge at gøre den mere "litterær" eller dramatisk; jeg vil lade handlingen tale for sig selv, nøgternt og med alle navne, de forskellige personers indgriben i begivenhederne, og de ord, der blev sagt.

En digterisk fremstilling ville måske falde bedre i publikums smag, men dette er historie, og historien har man ikke lov til at ændre på. Jeg har disse detaljer fra en mand, som atter har dem fra den oprindelige, virkelige kilde, og ifølge hvis vidneudsagn der blev foretaget efterforskninger omkring 1853 angående disse samme begivenheder, med henblik på at opfylde det testamente, som kejseren underskrev i sin dødsstund på St. Helena.

Tre dage før sin død tilføjede Napoleon følgende bestemmelse til sit testamente:

> "Jeg testamenterer 20.000 francs til den mand i Bocognano, som frelste mig fra de røvere, der ville myrde mig;
>
> 10.000 francs til hr. Vizzavona, den eneste af denne familie, som var på min side;
>
> 100.000 francs til hr. Jérôme Lévy;
>
> 100.000 francs til hr. Costa de Bastelica.
>
> 20.000 francs til fader Reccho."

Det var et minde fra ungdommen, som i hans sidste øjeblikke var dukket op i hans erindring; efter så mange års forløb og efter så mange vidunderlige begivenheder havde dette eventyr fra hans tidligste ungdom trods alt efterladt et så dybt indtryk, at det fulgte ham lige til hans død; det stod for ham som en åbenbaring, dette fjerne ungdomsminde, og han besluttede at lade sine sidste gaver gå til denne hengivne tilhænger, hvis navn hans flygtende hukommelse ikke længere kunne genkalde sig, og til de venner, som havde bistået ham med deres hjælp under disse sindsoprivende hændelser.

Louis XVI var netop død. Korsika blev på den tid styret af general Paoli, en energisk, men temmelig hidsig mand, en kongetro med liv og sjæl, der hadede revolutionen, mens Napoleon Bonaparte, som dengang var en ung artilleriofficer, der var hjemme på orlov i Ajaccio, brugte hele sin og sin families indflydelse til fremme for de nye ideer.

Cafeer findes endnu ikke i disse uciviliserede egne, og Napoleon plejede derfor at samle sine partifæller i en almindelig stue, hvor man diskuterede, lagde planer og spåede

om fremtiden, mens man drak vin og spiste figner til langt ud på natten.

Der fandtes allerede dengang et gammelt nag mellem den unge Bonaparte og general Paoli. Og årsagen var denne: Paoli, som havde fået til opgave at erobre øen Madeleine, betroede dette hverv til oberst Cesari, idet han, efter hvad man siger, samtidig pålagde ham at lade erobringen mislykkes. Napoleon, der var udnævnt til oberstløjtnant i den nationale garde ved oberst Qeunzas regiment, deltog i dette felttog og opponerede voldsomt imod den måde, hvorpå det blev ført, og han anklagede direkte sin chefer for ikke at have gjort deres pligt.

Det var kort tid efter, at der kom udsendinge fra den franske republik til Bastia; blandt dem var også Saliceti. Da Napoleon hørte om deres ankomst, ville han slutte sig til dem, og han lod sin betroede mand, Santo Bonelli, kaldet Riccio, fra Bocognano, tilkalde for at ledsage ham på rejsen.

De drog afsted til hest og lagde vejen over Corte, hvor general Paoli netop opholdt sig, idet Bonaparte ønskede at tale med ham; helt uvidende som han var om, at hans chef var med i sammensværgelsen mod Frankrig tog han ham endog i forsvar og modsagde de rygter, der var i omløb, og selv om det fjendskab, der var ved at vokse op mellem dem, var meget stærkt, var det dog endnu ikke kommet til åbent udbrud.

Den unge Napoleon steg af hesten udenfor Paolis hus, og efter at have overladt tømmerne til Santo-Riccio ville han straks opsøge generalen. Men på trappen stødte han på en mand, som fortalte ham, at der netop i dette øjeblik blev holdt en slags råd, hvori deltog de vigtigste af de korsikanske ledere, der alle var modstandere af de republikanske ideer. Han blev urolig og

søgte at få nærmere rede på sagen, da en af de sammensvorne netop trådte ud fra forsamlingssalen.

"Nå?" spurgte Bonaparte, idet han gik ham i møde.

Den anden, som mente, han talte til en medsammensvoren, svarede: "Det er afgjort. Vi erklærer vor uafhængighed og løsriver os fra Frankrig med Englands hjælp."

Napoleon fo'r forbitret op, og idet han heftigt stampede i gulvet, råbte han: "Det er et forræderi, et nederdrægtigt forræderi." Flere andre kom til for at se, hvad der var på færde.

Blandt disse var også nogle af Bonapartes fjerne slægtninge. Og da de forstod, hvilken stor fare, den unge officer udsatte sig for, fik de ham til at gå ud og stige til hest, for de var klare over, at Paoli nok var mand for at skaffe ham af vejen en gang for alle.

Han vendte straks tilbage til Ajaccio, stadig fulgt af Santo-Riccio. Ud på aftenen nåede de landsbyen Arca-de-Vivari og overnattede hos præsten Arrighi, Napoleons slægtning, som gjorde ham bekendt med de seneste begivenheder og gav ham gode råd; han var en retsindig mand og i besiddelse af betydelig dømmekraft, agtet og anset på hele Korsika.

Næste dag rejste de videre og nåede om aftenen udkanten af byen Bocognano. Der tog Napoleon afsked med sin ledsager, og det blev aftalt, at denne skulle komme og hente ham næste dag med friske heste. Derpå begav han sig til Pagiola for at indlogere sig hos sin slægtning og partifælle Félix Tusoli, hvis bolig lå lidt afsides.

Imidlertid havde general Paoli fået underretning om den unge Napoleons besøg og hans heftige ord om sammensværgelsen, og han gav Mario Peraldi ordre til at

forfølge ham og forhindre, at han nåede Ajaccio eller Bastia, koste hvad det ville.

Marion Peraldi nåede Bocognano nogle timer før Bonaparte, og begav sig straks til Morellis, en familie med stor indflydelse og general Paolis partifæller. Han fik da at vide, at den unge officer var kommer der til byen og tilbragte natten i Tusolis hus; familien Morellis overhoved, en energisk og samvittighedsløs, grusom mand, lovede Paolis sendebud, at Napoleon ikke skulle undslippe.

Inden solopgang havde han opstillet alle sine folk og spærret alle veje og udgange.

Napoleon gik fulgt af sin vært ud for at møde Santo-Riccio, men Tusoli, der ikke var rask og havde et tørklæde bundet om hovedet, gik hjem igen næsten med det samme.

Aldrig så snart var den unge officer blevet alene, før en mand kom hen til ham og fortalte, at adskillige af generalens partifæller opholdt sig på en kro i nærheden, og de var på vej til Corte for at støde til ham dér.

Napoleon gik hen til dem, og da han fandt dem alle forsamlet, sagde han: "Rejs I blot lige til Paoli, det er en stor og ædel dåd, I er i færd med at udføre!" Men i samme øjeblik styrtede Morellis ind i huset, kastede sig over ham, tog ham til fange og førte ham bort.

Santo-Riccio, som ventede på det aftalte sted, fik omgående underretning om arrestationen, og ilede til en af Bonapartes partifæller, Vizzavona, som han vidste ville kunne hjælpe ham, og hvis hus lå lige ved siden af Morellis, hvor Napoleon blev holdt indespærret.

Santo-Riccio forstod til fulde situationens alvor. "Hvis vi ikke straks får ham befriet," sagde han, "så er han fortabt. Måske er han allerede død, før der er gået to timer." Vizzavona gik derpå afsted for at opsøge Morelli, og da de ønskede at holde deres virkelige hensigter skjult, opnåede han ved list og veltalenhed, at den unge mand fik lov at besøge ham og spise hos ham, mens hans hus samtidig blev holdt under bevogtning.

De indvilligede vel kun i dette for ikke at vække mistanke, og chefen, som var den eneste, der kendte generalens vilje, gik ind for at forberede sin afrejse, imens han lod de andre holde vagt. Det blev Morellis fravær, der nogle timer senere frelste fangens liv. Imidlertid forberedte Santo-Riccio flugten med den enestående koldblodighed, dristighed, mod og hengivenhed, der er så enestående hos korsikanerne. Han tog et par modige unge mænd til medhjælpere, som var lige så tro og pålidelige som han selv. Og efter hemmeligt at have ført dem ind i en have, der stødte op til Vizzavonas hus, og skjult dem dér, gik han ganske roligt ind til Morelli og bad ham om tilladelse til at tage afsked med Napoleon, eftersom man nu snart ville føre ham bort. Man tilstod ham denne gunst, og lige så snart han var alene med Bonaparte og Vizzavona, fortalte han dem sine planer og påskyndede flugten, idet han sagde, at enhver udsættelse kunne blive skæbnesvanger. De sneg sig altså ud til stalden alle tre, og i døren kyssede Vizzavona sin gæst med tårer i øjnene: "Gud bevare dig, mit stakkels barn, for han er den eneste, der kan."

Kravlende på alle fire nåede Napoleon og Santo-Riccio de to unge mænd, der lå skjult bag muren, og på et tegn satte de i løb hen mod en lille fontæne, der lå skjult mellem træerne lidt fra

dem. Men de var nødt til at passere familien Morellis vinduer, og da disse opdagede dem, styrtede de alle til hobe ud og bekendtgjorde flugten ved høje råb.

Morelli, familiens overhoved, som imens var kommet tilbage til sit hus, hørte deres råb, forstod straks alt og satte efter dem med et så vildt ansigtsudtryk, at hans hustru, en søster til Tusoli, kastede sig ned for hans fødder og bønfaldt ham om at spare den unge mands liv.

Rasende stødte han hende fra sig og ville styrte ud, men stadig liggende på knæ greb hun fat i ham og slyngede armene om hans ben, krampagtigt holdende ham fast trods hans slag og spark, indtil hun til sidst fik sin mand revet omkuld, så han faldt, så lang han var, på gulvet ved siden af hende.

Uden denne kvindes mod og styrke havde det været ude med Napoleon.

Og på denne måde blev Europas historie forandret. Alle de strålende sejres navne ville aldrig have lydt i menneskenes erindring. Millioner af soldater havde aldrig fundet døden for kanonernes kugler. Europas kort ville ikke være det samme! Og hvem ved, hvis politiske ledelse, vi ville have levet under i dag?

Morellis fik indhentet flygtningene.

Santo-Riccio gjorde holdt og stillede sig med front mod forfølgerne, idet han råbte til de to mænd, at de skulle føre Napoleon bort; denne nægtede imidlertid af svigte sin ven, men Santo-Riccio råbte, idet han sigtede på sine fjender: "Men så få ham da bort; grib ham, bind ham på hænder og fødder, hvis det ikke kan være andet!"

De blev indhentet, omringet og taget til fange, og en af Morellis partifæller ved navn Honorato råbte, idet han rettede

sit gevær mod Napoleons tinding: "Død over landsforræderen!" Men i samme øjeblik kom den mand, som havde huset Napoleon, Félix Tusoli, som var blevet advaret af Santo-Riccio, fulgt af sine slægtninge, der alle var bevæbnede. Da han forstod, hvilken fare hans gæst befandt sig i, og at hans svoger var blandt dem, som angreb ham, råbte han:

"Honorato, Honorato, det er nu mellem os to, denne sag skal afgøres!"

Overrumplet tøvede Honorato med at skyde, mens Santo-Riccio benyttede sig af den almindelige forvirring: han lod de stridende parter kæmpe eller enes, som de nu kunne bedst, tog Napoleon, som stadig gjorde modstand, op i armene og trak ham med sig, bort gennem krattet, bistået af de to mænd.

Et minut senere havde Morelliernes overhoved, endelig løsrevet fra sin hustru, nået sine partifæller, ude af sig selv af raseri.

Imens drog flygtningene gennem hulveje og maki over bjerget og nåede i sikkerhed. Derpå sendte Santo-Riccio de to mænd afsted, for at de kunne møde dem igen næste dag ved Ucciani-broen med heste.

Da de skulle til at skilles, gik Napoleon hen til dem:

"Jeg vender tilbage til Frankrig," sagde han, "vil I følge mig? Jeg vil dele min skæbne med jer, hvordan den så end bliver."

De svarede:

"Vi stiller vore liv til Deres rådighed, og De må bestemme over os, som De vil her, men vi vil ikke forlade vort hjem."

Derpå drog de tilbage til Bocognano, disse to trofaste mænd, for at skaffe heste til den videre færd, mens Bonaparte og Santo-Riccio fortsatte den besværlige færd gennem alle de

forhindringer, der gør en rejse i Korsikas øde bjergstrækninger så vanskelig. Undervejs holdt de rast hos familien Mancini for at få lidt at spise, og om aftenen nåede de frem til Ucciani, hvor de tog ind hos Pozzoli, Napoleons partifælle.

Da de vågnede næste morgen, fandt de huset omringet af bevæbnede mænd. Det var Pozzolis venner og slægtninge, der stod rede til at følge Napoleon og dø for ham.

Hestene ventede i nærheden af broen, og den lille trop begav sig afsted for at eskortere flygtningene til Ajaccio. Da det blev mørkt, sneg Napoleon sig ind i byen og søgte tilflugt hos borgmesteren, hr. Jean-Jérôme Lévy, som skjulte ham hos sig i et skab. Det viste sig at være en nødvendig foranstaltning, for politiet kom på besøg den næste dag for at inspicere. De ledte over alt uden at finde noget mistænkeligt, og trak sig derefter beroligede tilbage under borgmesterens ivrige tilbud om at hjælpe med at få pågrebet flygtningene.

Samme aften blev Napoleon sejlet over til den anden side af golfen, hvor han fik beskyttelse af familien Costa i Bastelica, og skjulte sig i makien.

Korsikanske turistførere fortæller en rørende historie om, hvordan han skulle have udstået en belejring i tårnet i Capitello, men det er pure dramatisk opspind, som man ikke bør lægge mere vægt på end andre lignende, der er bragt i omløb af rygtesmede.

Nogle dage senere blev Korsikas uafhængighed erklæret, Bonapartes hus brændt ned og flygtningens tre søstre sat i varetægt hos fader Reccho.

En fransk fregat, som samlede Frankrigs sidste tilhængere op langs kysten, tog Napoleon ombord og bragte dets forfulgte og

mishandlede undersåt med sig – ham, som senere blev den store general og kejser, og hvis krigslykke kom til at ryste hele det gamle Europa i dets grundvolde.

Hånden

En aften for omtrent otte måneder siden havde en af mine venner, Louis R..., samlet nogle studiekammerater; der blev drukket punch, røget, diskuteret litteratur og malerkunst, og ind imellem fortalte muntre historier, sådan som det er skik og brug ved herreselskaber. Pludselig blev døren åbnet på vid gab, og en af min gode kammerater fra barndommen kommer styrtende ind som et stormvejr. "Kan I gætte, hvor jeg kommer fra," råber han oprømt. "Sikkert fra Mabille, vil jeg vædde på!" svarede én. "Nej, du er i for godt humør, du har lige været ude og låne penge, begravet din arveonkel eller sat dit ur i pant," svarer en anden. "Du er fuld," kom det tørt fra en tredje, "og da du lugtede punsch her hos Louis, så kom du op for at blive endnu mere fuld." – "I gætter det aldrig: jeg kommer fra P... i Normandiet, hvor jeg har været i fjorten dage, og hvorfra jeg medbringer en af mine venner, en kendt forbryder, som jeg hermed har den ære at præsentere."

Med disse ord trak han en afhugget hånd op af lommen; den var rædsom at se på, ganske sort og udtørret, og lignede en lang klo; de usædvanligt kraftige muskler blev udvendig og indvendig holdt sammen af en pergamentagtig hud, og de smalle gule negle sad endnu fast på fingrene – det hele lugtede af forbryder på lang afstand.

"Nu skal I høre," sagde min ven, "der blev holdt auktion forleden over ejendelene efter en gammel troldmand, som var kendt af alle der på egnen; han fo'r til sabbat hver lørdag på et kosteskaft, og praktiserede alskens heksekunster. Sikkert er det

i alt fald, at den gamle skurk nærede en stor forkærlighed for denne hånd, som efter hvad man sagde har tilhørt en kendt forbryder, der blev dømt til døden i 1736 efter at havde kastet sin lovformelige hustru på hovedet ned i en brønd, hvilket jeg forresten ikke kan fortænke ham i, og derefter hængte præsten, som havde viet dem, op i klokketårnet. Efter denne dobbelte heltegerning begav han sig ud på rejser, og under sin lige så korte som indholdsrige karriere nåede han at plyndre tolv rejsende, røgforgifte tyve munke, og forvandle et nonnekloster til et harem."

"Men hvad har du da tænkt at gøre med den afskyelige tingest?" afbrød vi ham.

"Jeg vil bruge den som dørklokke. Så kan jeg måske få fred for mine kreditorer."

"Min kære ven," sagde Henry Smith, en høj, flegmatisk englænder, "jeg tror, at denne hånd simpelt hen er et stykke indisk kød, som er konserveret på en ny måde, og jeg vil råde dig til at koge suppe på den."

"I behøver ikke at være så vittige, mine herrer," sagde en medicinsk student koldblodigt, "og du, Pierre, hvis du vil følge mit råd, så begraver du denne menneskelige levning på en kristen måde, så dens ejermand ikke kommer og afkræver dig den; for resten kan denne hånd have fået nogle grimme vaner, du kender jo ordsproget: 'Én gang morder ...'"

"Ja, og én gang drukken ...," svarede værten, hvorpå han skænkede et glas punch til studenten, som straks tømte det, og faldt døddrukken under bordet. Dette vakte stormende jubel, og Pierre løftede sit glas og hilste på hånden: "Jeg drikker på en snarlig visit af din ejermand," sagde han.

Derpå gik man over til at snakke om andre ting, og snart gik enhver til sit.

Da jeg dagen efter gik forbi hans hus, gik jeg op til ham. Klokken var omtrent to, og jeg fandt ham siddende med en pibe i munden og fordybet i læsning.

"Nå, hvordan går det?" spurgte jeg.

"Udmærket," svarede han.

"Og din hånd?"

"Min hånd? Den må du da have set, da du kom. Jeg fæstnede den i klokkestrengen, da jeg kom hjem i går; men à propos: en eller anden idiot kom i nat, sikkert for at drive gæk med mig, og kradsede på min dør omkring ved midnat – jeg spurgte, hvem det var, men ingen svarede, så jeg lagde mig til at sove igen."

Vi blev afbrudt ved at det ringede på døren; det var husværten, en grov og uforskammet person. Han gik lige ind i stuen uden så meget som at hilse.

"Min herre," sagde han, "jeg må bede Dem øjeblikkelig at fjerne det rådne stykke kød, De har hængt op i Deres klokkestreng, ellers ser jeg mig nødsaget til at sige Dem op."

"Min herre," svarede Pierre med stor alvor, "De fornærmer en hånd, som på ingen måde fortjener det. Jeg skal nemlig sige Dem, at den har tilhørt en særdeles dannet og velopdragen mand."

Værten drejede om på hælen, og gik ud på samme måde, som han var kommet ind. Pierre fulgte efter ham, tog hånden ned, og hængte den i stedet op i klokkestrengen i sit soveværelse.

"Se så," sagde han, "nu vil denne hånd inspirere mig til alvorlige tanker hver aften, når jeg lægger mig til at sove."

En time senere tog jeg afsked med ham og gik hjem.

Jeg sov dårligt den følgende nat, jeg følte mig oppustet og nervøs, jeg vågnede flere gange med et sæt, og et øjeblik bildte jeg mig endog ind, at der var kommet en mand ind i værelset til mig og stod op for at se efter i skabet og under sengen; endelig henimod klokken seks, da jeg næsten var faldet i søvn igen, blev der banket så kraftigt på min dør, at jeg fo'r op i rædsel. Det var min vens tjener, som stod derude, halvpåklædt, bleg og skælvende: "Å, herre," hulkede han, "de har myrdet min stakkels herre!"

Jeg klædte mig på i al hast og ilede hen til Pierre. Huset var fuldt af folk, som diskuterede og løb rundt imellem hinanden; der var en ubeskrivelig forvirring, alle snakkede i munden på hinanden, fortalte og bekræftede begivenheden i alle detaljer. Med megen møje nåede jeg døren ind til soveværelset; den var bevogtet, men da jeg sagde mit navn, blev jeg sluppet ind. Midt på gulvet stod fire politibetjente og skrev i deres notesbøger: de undersøgte alting og snakkede ind imellem sammen med dæmpede stemmer og noterede; to læger stod og talte sammen henne ved sengen, hvor Pierre lå bevidstløs.

Han var ikke død, men han så forfærdelig ud. Øjnene stod vidt åbne, og det var som om de udvidede pupiller stirrede i ubeskrivelig rædsel på noget grufuldt og uforståeligt; hænderne holdt han krampagtigt knyttet, og lagenet dækkede ham helt op til hagen. Jeg trak det til side. På hans hals sås fem dybe mærker efter fingre, som havde gravet sig ind i kødet; hans skjorte var plettet af blod. Jeg kom tilfældigvis til at kaste et blik på klokkestrengen, og det slog mig straks, at hånden ikke var der længere. Det var naturligvis lægerne, der havde fjernet den, for at den ikke skulle gøre indtryk på dem, som kom ind i den

såredes værelse, for denne hånd var virkelig særdeles modbydelig. Jeg forhørte mig ikke om, hvad der var blevet af den.

Jeg fik fat i en af dagens aviser, og læste deri en beretning om forbrydelsen med alle de detaljer, politiet havde kunnet udrede. Der stod følgende:

"Et forfærdeligt mordforsøg blev i nat forøvet mod en ung mand ved navn Pierre B..., juridisk student, og af en af Normandiets bedste familier. Den unge mand var kommet hjem ved ti-tiden i aftes; han sagde til sin tjener Bonvin, at han kunne trække sig tilbage, da han selv var træt og ville gå til ro. Henimod midnat blev tjeneren pludselig vækket af en rasende ringen fra sin herres værelse. Han blev bange, tændte lys og ventede: ringningen holdt inde omkring et minut, og tog så til igen med en sådan voldsomhed, at han ude af sig selv af rædsel ilede ud af værelset og ned for at vække portneren; denne løb afsted for varsko politiet, og et kvarters tid efter havde man fået sprængt døren. ... Det var et grufuldt syn, som mødte dem: Møblerne lå væltet rundt, og alt tydede på, at der havde stået en forfærdelig kamp mellem overfaldsmanden og hans offer. Midt på gulvet lå den unge Pierre B... udstrakt på ryggen med stive lemmer, ligbleg og med forfærdeligt opspilede øjne; på hans hals kunne man se dybe mærker efter fem fingre. Efter den tilkaldte læge Bordeaus udtalelse må overfaldsmanden have været en mand af ganske enestående kræfter og med usædvanlig magre, senede fingre, for mærkerne lignede nærmest huller efter pistolkugler og gik så dybt, at de næsten mødtes tværs gennem kødet. Om årsagen til forbrydelsen vides intet, heller ikke hvem gerningsmanden kan have været."

Dagen efter stod der i samme avis: "Hr. Pierre B..., offeret for det skrækkelige overfald, vi bragte underretning om i går, er kommet til bevidsthed efter flere timers intensiv behandling af dr. Bordeau. Han er nu udenfor fare, men man frygter alvorligt for hans forstand. Man har endnu ikke fundet noget spor af forbryderen."

Min stakkels ven var da også virkelig blevet gal. I seks måneder besøgte jeg ham hver dag på hospitalet, men ikke et øjeblik traf jeg ham helt klar. I sine fantasier fandt han ofte på at sige de mærkeligste ting, og som alle sindssyge havde han en fiks idé – han mente sig stadig forfulgt af et spøgelse.

En dag blev der sendt bud efter mig, og man fortalte mig, at hans tilstand var forværret; da jeg kom derhen, kæmpede han allerede med døden. I to timer lå han rolig hen, så pludselig rejste han sig op i sengen trods vore anstrengelser for at holde ham nede, slog om sig med armene og skreg i vild rædsel: "Tag den! og den! Den kvæler mig – til hjælp! til hjælp!" Skrigende styrtede han derpå to gange rundt i værelset og faldt så død om med ansigtet ned mod gulvet.

Eftersom hans forældre var døde, blev det mig, der fik til opgave at bringe hans kiste til den lille by P... i Normandiet, hvor de lå begravet. Det var fra samme by, han var kommet den aften, han fandt os ved punschen hos Louis R..., da han havde vist os den afskårne hånd. Hans lig blev lagt i en blykiste, og fire dage senere gik jeg rundt i trist lune på kirkegården sammen med den gamle præst, som havde været hans lærer, dengang han var dreng. Man var netop ved at grave hans grav. Det var et vidunderligt vejr, himlen var strålende blå, og fuglene kvidrede inde i hækken på græsvolden, hvor vi så ofte havde spist

morbær sammen som børn. Jeg syntes endnu jeg kunne se ham for mig, når han kom pilende langs hækken og krøb ind gennem den lille åbning, som jeg kendte så godt, langt borte i den anden ende af kirkegården, hvor de fattige bliver begravet; og når vi kom hjem med mund og hænder ganske sorte af de bær, vi havde spist. Jeg så uvilkårligt på buskene: de var helt fulde af morbær; mekanisk plukkede jeg et og stak det munden, sognepræsten havde åbnet sin bønnebog og mumlede sit *oremus*, og fra ende af alleen kunne jeg høre den skrabende lyd af spaderne. Så kaldte graverne pludselig på os, præsten lukkede sin bog, og vi gik derhen. De havde fundet en kiste. Ved et slag af hakken sprækkede låget, og vi så et umådelig langt skelet, som lå på ryggen og syntes at stirre på os med sine tomme øjenhuler med et udfordrende blik: det berørte mig på en pinlig måde, og underligt nok følte jeg mig næsten ængstelig til mode.

"Se!" udbrød en af graverne, "den stakkel har tabt sin hånd; her er den."

Og han tog en stor, indtørret hånd, som lå ved siden af den døde, og holdt den op foran os.

"Sandelig," sagde den anden leende, "han ser på dig, som om han ville true dig til at levere ham hånden tilbage."

"Nå, nå, mine venner," sagde sognepræsten, "lad nu den døde hvile i fred og luk kisten igen. Vi vil finde et andet sted at begrave den stakkels Pierre."

Dagen efter var det hele ovre, og jeg tog toget tilbage til Paris, efter at have givet sognepræsten halvtreds francs for at læse en messe for den mands sjælefred, hvis grav vi havde forstyrret.

"Kokosmælk, kokosmælk! Køb frisk kokosmælk!"

Jeg havde netop fået at vide, at min onkel Ollivier var død.

Nu ved jeg, at i samme øjeblik, han var sovet hen, mildt og fredeligt i sit store skyggefulde soveværelse, hvor skodderne var trukket for på grund af den brændende julisol, ringede der, gennem stilheden på denne kvælende hede sommerdag, en lille sølvklar klokke nede på gaden. Og derpå blev der råbt med høj stemme: "Frisk kokosmælk! Vil damerne ikke forfriske sig? Kokosmælk, hvem vil have kokosmælk?" Min onkel gjorde en bevægelse, der gled et svagt smil over hans læber, og der lyste for sidste gang et lille muntert glimt i hans øjne, før de slukkedes for altid.

Jeg var til stede ved åbningen af testamentet. Min fætter Jacques arvede naturligvis hele sin faders formue; mig havde han testamenteret nogle møbler til erindring. Testamentets sidste klausul angik mig. Den lød således: "Min nevø Jacques efterlader jeg et manuskript, som findes i mit skrivebord i skuffen til venstre, endvidere 500 francs til et jagtgevær og 100 francs, som jeg vil bede ham om på mine vegne at give til den første kokosmælksælger, han møder på sin vej ..."

Almindelig forbløffelse. Manuskriptet, som jeg fik overladt, indeholdt forklaringen. Jeg vil gengive det ordret.

"Menneskene har altid været ofre for overtroiske forestillinger. I gamle dage troede man, at der tændtes en stjerne på himlen for hvert barn, der kom til verden, at den fulgte det gennem alle livets omskiftelser, idet den betegnede

lykken ved sin glans og ulykken ved at formørkes. Man tror på kometernes indflydelse, på skudår, på fredage, og på tallet tretten. Man tror, at visse mennesker kan bringe ulykker over andre: det onde øje. Man siger: 'Det betyder ulykke, at jeg så den og den.' Alt dette er sandt. Jeg tror på det. – Det vil sige: Jeg tror ikke på skjulte egenskaber hos visse mennesker eller ting; men jeg tror, at der er en skæbnens styrelse i de små tilfældigheder. Ganske sandt er det, at der tilfældigt er indtruffet store begivenheder på samme tid, som der er iagttaget kometer på himlen, og at der ligeledes er sket forunderlige hændelser, når det var skudår; at et par bemærkelsesværdige ulykker et sket på en fredag, eller faldt sammen med tallet tretten; og at synet af en bestemt person altid er blevet sat i forbindelse med visse begivenheder, osv. Deraf kommer al denne overtro. Den er resultatet af en række ufuldstændige iagttagelser, som søger sin årsag i selve sammentræffet, og ikke søger dybere.

Nuvel, hvad mig angår, så er min stjerne, min komet, min fredag, mit trettental og min spåkone ganske sikkert og vist en kokosmælksælger.

Man har fortalt mig, at den dag jeg blev født, gik der en af dem og råbte hele dagen udenfor vore vinduer.

Da jeg var otte år, skulle jeg en dag ud at spadsere med min barnepige på Champs-Elysées, og da vi skulle gå tværs over den brede kørebane, lød der pludselig en kokosmælksælgers klokke lige bag ved os. Barnepigen var fuldstændig opslugt af at se efter et regiment soldater, der passerede i det fjerne; jeg vendte mig om for at se på kokosmælksælgeren. I det samme kommer en skinnende, elegant vogn med to heste hurtigt og lydløst hen

imod os. Kusken råbte, men min barnepige hørte det ikke, og jeg heller ikke. Så følte jeg, at jeg blev revet over ende, kastet omkring og klemt forfærdeligt, og uden at vide hvordan, befandt jeg mig i armene på kokosmælksælgeren, som for at berolige mig satte min mund under en af hanerne og lod kokosmælken strømme … hvilket havde en særdeles tilfredsstillende virkning.

Min barnepige fik knust næsen. Og hvis hun stadig ser efter soldater, så ser soldaterne i hvert tilfælde ikke efter hende.

Da jeg var sytten år, købte jeg min første jagtriffel, og dagen før jagtsæsonen indledtes, spadserede jeg med min gamle moder, som støttede sig til min arm, da hun på grund af sin gigt ikke gik så godt. Vi var på vej hen til diligencestationen, da jeg pludselig hører én, som råber bag os: 'Kokosmælk, kokosmælk, frisk kokosmælk!'

Stemmen kom nærmere, fulgte efter os, forfulgte os. Det var næsten, som om det var mig, dette gjaldt, en personlig henvendelse, ja ligefrem en fornærmelse. Jeg syntes, folk så på mig og smilede, mens manden ufortrødent vedblev: 'Frisk kokosmælk!' som om han gjorde nar ad min skinnende riffel, min nye jagttaske og min helt nye og moderigtige sportsdragt af brunt fløjl.

Længe efter at vi havde sat os op i vognen hørte jeg ham råbe.

Dagen efter fældede jeg intet vildt, men jeg skød en hund, som jeg tog for en hare, og en ung høne, som jeg troede var en and. En lille fugl kom flyvende og satte sig på en hæk. Jeg fyrede og den fløj sin vej; men et forfærdeligt brøl fik mig til at stå som naglet til jorden. Det genlød for mine øren hele resten af dagen.

Ak! min fader måtte betale for koen, som viste sig at tilhøre en fattig bonde.

Da jeg var fem og tyve år gammel, så jeg en morgen en gammel, krumrygget kokosmælksælger, som støttede sig besværet til sin stok, og så ud som om han blev knuget til jorden af den tunge beholder, han bar på ryggen. Jeg måtte uvilkårligt sammenligne ham med en patriark, en slags guddom, anefaderen, overhovedet for alle kokosmælksælgere. Jeg drak et glas og betalte tyve sous. En dyb, underjordisk stemme, som nærmere syntes at komme inde fra kokosmælkbeholderen end fra manden selv, sagde i en klynkende tone: 'Dette vil bringe Dem lykke, kære unge herre.'

Den dag mødte jeg første gang min hustru, som gjorde mig meget lykkelig.

Til sidst vil jeg fortælle om, hvordan en kokosmælksælger forhindrede mig i at blive præfekt.

Der var netop foregået store politiske omvæltninger, og jeg blev pludselig grebet af lyst til politik. Jeg var rig, agtet og anset og kendte en minister; jeg bad om en audiens og antydede hensigten med denne. Og den blev mig bevilget på den mest elskværdige måde.

På den fastsatte dag (det var sommer og forfærdelig varmt) iførte jeg mig lyse benklæder, lyse handsker og støvler af lyst klæde med lakgalochering. Gaderne var glohede og asfalten så blød, at man ligefrem sank ned i den, og de tunge vandvogne omdannede kørebanerne til ligefremme kloakker. Hist og her fejede gadefejerne dette varme og, om jeg så må sige, 'kunstige' mudder sammen og ned i afløbene; jeg hastede afsted og tænkte ikke på andet end min audiens, da jeg mødte en af disse

mudderfloder; jeg skulle lige til at ... en ... to ... Da skriger pludselig en gennemtrængende stemme mig lige i ørene: 'Kokosmælk, kokosmælk, hvem vil have kokosmælk?' Jeg gjorde en af disse uvilkårlige bevægelser, som man gør, når man bliver overrasket; jeg gled ... o skræk og rædsel! ... og der sad jeg pladask midt i bunken ... mine bukser var blevet mørkegrå, min hvide skjorte sortplettet; min hat svømmede i skidtet ved siden af mig. Og stemmen vedblev at skrige som en rasende, ganske hæs af anstrengelse: 'Kokosmælk, kokosmælk!' Og rundt omkring mig stod der vel en tyve mennesker og vred sig af latter og satte de forfærdeligste grimasser op ved synet af mig.

Jeg løb direkte hjem og skiftede tøj. Men da var tiden for audiensen forbi."

Manuskriptet sluttede med disse ord:

"Gør dig til ven med en kokosmælksælger, min kære lille Pierre. Hvad mig angår, vil jeg gå herfra med fred i sindet, hvis jeg hører en af dem råbe i min dødsstund."

Dagen efter mødte jeg på Champs-Elysées en meget gammel kokosmælksælger, et ligefremt billede på elendighed. Jeg gav ham de hundrede francs fra min onkel. Han blev temmelig rystet, så umådeligt overvældede dette ham. Endelig sagde han: "Tusindfold tak, kære unge herre, dette skal bringe Dem lykke."

Min hustru

Det var ved slutningen af en herremiddag; alle de tilstedeværende var gifte mænd og gamle venner, der af og til traf hinanden uden deres hustruer, på ungkarlemaner ligesom i gamle dage. Der blev spist længe og drukket meget; man talte om alt mellem himmel og jord, man opfriskede gamle, glade minder, alle de små erindringer, som varmer én ind i hjertet og åbner for latteren.

"Hør Georges, husker du vor tur ud til Saint-Germain med de to pigebørn fra Montmartre?"

"Om jeg husker? Ja, det ved Gud da jeg gør!"

Og man mindede hinanden om detaljer, om dette og hint, som endnu den dag i dag vakte munterhed.

Samtalen kom ind på ægteskabet, og alle som én sagde de med overbevist alvor: "Ak, hvem der dog blot kunne gøre det om igen!" … Georges Duportin tilføjede: "Det er ganske mærkeligt, hvor let man falder i det. Til at begynde med er man fast besluttet på aldrig at gifte sig, og så en forårsdag tager man på landet: det er varmt og der er sommer i luften, markerne er fulde af blomster, man møder en ung pige hos sine venner … og en, to, tre, så er det sket. Man vender hjem igen som en gift mand."

"Netop," råbte Pierre Létoile. "Præcis sådan gik det med mig, men det var jo rigtignok under ganske særlige omstændigheder …"

Hans ven afbrød ham: "Åh, hvad dig angår, så behøver du jo ikke at beklage dig. Du har jo verdens yndigste kone, smuk,

elskværdig og fuldkommen i enhver henseende; hvad det angår, så er du nok den lykkeligste af os alle sammen."

"Men det er nu i alle tilfælde ikke min skyld," svarede den anden.

"Hvordan det?"

"Det er helt rigtigt, at jeg har en i alle henseender fuldkommen hustru, men ikke desto mindre giftede jeg mig med hende imod min vilje."

"Men dog!"

"Jo … Nu skal I få historien. Jeg var dengang femogtredive år og tænkte ikke mere på at gifte mig end på at hænge mig. Alle unge piger forekom mig flove og dumme, og jeg elskede mit glade ungkarleliv.

Så fik jeg en invitation til bryllup, til min fætter Simon d'Erabel i Normandiet. Det var et ægte normannisk bryllup; klokken fem om eftermiddagen gik man til bords, og da klokken var elleve, spiste vi stadig. Jeg havde fået en vis mademoiselle Dumoulin til bords, datter af en afdanket oberst, en ung, lys dame med god figur, et vist militært tilsnit, dristigt væsen og meget talende. Hun kaprede mig fuldstændigt for hele aftenen, trak omkring med mig i parken, fik mig til at danse mod min vilje – kort sagt: hun var mig en plage.

Jeg tænkte ved mig selv: Lad gå for i dag, men i morgen flygter jeg. Og så er alting godt.

Omkring klokken elleve trak damerne sig tilbage til deres værelser, herrerne blev siddende for at ryge og drikke, eller drikke og ryge, som man nu vil.

Gennem de åbne vinduer kunne vi se den landlige fest. Bønderne med deres piger dansede rundt i ring, mens de med

skingrende stemmer sang en naiv folkesang til et haltende akkompagnement af to violinister og en klarinettist, som var placeret på en forhøjning oppe på et bord. Bøndernes støjende sang overdøvede fra tid til anden fuldstændigt instrumenterne. Det var, som om den skrøbelige musik tabte sig i luften, og man hørte den kun som brudstykker, spredte toner hist og her.

To store tønder, omgivet af fakler, var stillet frem til folkenes forfriskning. To mænd var fuldt optaget af at skylle glassene i en stor balje, for atter at holde dem under den røde strøm af vin eller den klare ciders gyldne strøm. Og alle, de unge mænd som dansede, og de gamle, som sad roligt og så til, og de unge, sveddryppende piger, strakte begærligt hænderne ud efter et bæger for så med bagoverbøjet hoved at hælde sin yndlingsdrik i halsen. På et bord var der sat brød, smør, ost og pølser frem, og alle tog sig en mundfuld nu og da mellem dansene. Det var et pragtfuldt og muntert skue, denne vilde fest med de kraftige bønder og deres sunde livsglæde under den stjernestrøede nattehimmel; jeg fik en uimodståelig lyst til også at tømme et af disse store vinbægre til bunds og spise brød med smør og rå løg.

Jeg kunne ikke modstå lysten til at blande mig med vrimlen, og forlod selskabet.

Jeg var måske allerede en smule beruset, må jeg tilstå, og det varede ikke længe inden jeg blev det fuldstændigt.

Jeg havde grebet en kraftig, forpustet bondepiges hånd, og vi dansede, til jeg næsten ikke kunne få vejret.

Derefter drak jeg et glas vin, og så dansede jeg med en anden. For at slukke tørsten endnu engang tømte jeg en hel bolle cider, og fra det øjeblik dansede jeg som en besat.

Jeg var smidig og let; de unge knægte så på mig med beundring og forsøgte at efterligne mine kast og spring; alle pigerne ville danse med mig, og sprang rundt med samme elegance som en flok køer.

Nå, efter at have danset den ene tur efter den anden og tømt adskillige glas med både vin og cider, befandt jeg mig i en sådan tilstand, at det var mig umuligt at stå oprejst.

Da jeg kom på det rene med dette, bestemte jeg mig til at forsøge at komme op på mit værelse. Hele slottet sov nu, og alting indenfor var stille og mørkt.

Jeg havde ingen tændstikker, og alle var sandsynligvis gået i seng. Så snart jeg var kommet ind i forhallen blev jeg grebet af svimmelhed; længe forsøgte jeg forgæves at finde trappegelænderet; endelig fik jeg famlet mig frem til det, og jeg satte mig på det nederste trin for at prøve at klare mine begreber en smule.

Mit værelse lå i anden etage, tredje dør til venstre. Det var heldigt, at jeg dog kunne huske dette. Styrket af erindringen rejste jeg mig atter og begyndte på opstigningen, et trin ad gangen, med begge hænder krampagtigt klamret til gelænderet for ikke at falde, og med en fast beslutning om ikke at gøre støj.

Det skete tre-fire gange, at jeg trådte forkert og faldt på knæ, men takket være mine armes energiske bistand, og min stærke viljekraft undgik jeg at slå en fuldstændig kolbøtte.

Endelig nåede jeg anden etage og begyndte mit togt ned gennem korridoren, idet jeg følte mig frem med hænderne. Her var dør: "Én," talte jeg, men i et pludseligt anfald af svimmelhed blev jeg kastet ud fra væggen, og efter at have foretaget en del kuriøse sving og drejninger havnede jeg på den modsatte side.

Jeg bestemte mig til at gå tilbage i en lige linje. Overfarten var dog lang og besværlig. Endelig nåede jeg lykkelig og vel den modsatte kyst, og på ny begyndte mit togt, som jeg foretog med så stor forsigtighed, at det endelig lykkedes mig at komme frem til en ny dør: "To," talte jeg ganske højt, for at være sikker på ikke at tage fejl, og fortsatte så videre langs væggen. Endelig kom jeg til den tredje: "Tre, det er mig," sagde jeg, og drejede nøglen om. Døren gik op. "Nå, siden den går op, så er det nok min," tænkte jeg, trods min forvirring. Og efter at have lukket døren bag mig, famlede jeg mig forsigtigt frem gennem mørket.

Jeg stødte mod noget blødt; det var min chaiselong. Jeg kastede mig straks på den.

I min omtågede tilstand var det ikke tilrådeligt at lede efter natbordet, lyset og tændstikkerne. Det ville have taget mig mindst to timer. Lige så lang tid ville jeg have brugt til at klæde mig af, og så var det måske alligevel ikke lykkedes for mig. Jeg lod altså være.

Jeg nøjedes med at trække støvlerne af; derpå knappede jeg vesten op, som generede mig, så bukserne, og til sidst faldt jeg i en tung søvn.

Der var sikkert gået mange timer, da jeg blev vækket af en skarp stemme lige ved siden af mig, som trompeterede: "Hvadfornoget, dit lille dovendyr, ligger du stadig i sengen? Ved du, at klokken allerede er ti?"

En kvindestemme svarede: "Allerede ti! Jeg var så træt i går!"

Forfærdet spurgte jeg mig selv, hvad dette vel kunne være for en samtale.

Hvor var jeg egentlig? Hvad havde jeg gjort?

Det var mig umuligt at finde svarene noget sted i min tågede hjerne.

Den første stemme vedblev: "Jeg trækker lige gardinerne fra."

Og jeg hørte skridt, som nærmede sig. Jeg satte mig lige op og ned, uden at begribe noget som helst. Så mærkede jeg hånd på mit hoved. Jeg gjorde en pludselig bevægelse. Stemmen spurgte i en streng og myndig tone: "Hvem er det?" Jeg tog mig i agt for at svare. Men så blev jeg grebet af to rasende hænder. Jeg for min del fik også fat i noget, og nu begyndte et rasende håndgemæng. Vi rullede rundt, væltede møblerne, slog mod væggene.

Imidlertid skreg kvindestemmen i vild rædsel: "Hjælp! Hjælp!"

Nogle tjenere kom ilende til, forskrækkede damer, og gæster fra de tilliggende værelser. Skodderne blev åbnet og gardinerne trukket fra. Nu så jeg, at det var oberst Dumoulin, jeg var i håndgemæng med.

Jeg havde sovet ved siden af hans datters seng.

Da vi var blevet skilt ad, flygtede jeg ind på mit værelse, ganske tilintetgjort. Jeg låste døren og satte mig med benene op på en stol – mine støvler var blevet stående inde hos den unge dame.

Jeg kunne høre, at hele huset var i oprør; døre blev åbnet og lukket, der lød hvisken og hastige skridt.

En halv time senere blev der banket på min dør: "Hvem er det?" råbte jeg. Det var min onkel, brudgommens far. Jeg lukkede op.

Han var bleg af vrede og tiltalte mig i en streng tone.

"Du har opført dig som en tølper her i mit hus, forstår du det?"

Derpå tilføjede han mere overbærende: "Hvordan kan du lade dig overraske klokken ti om formiddagen, din store idiot? Du lægger dig til at sove i hendes værelse i stedet for at forlade det med det samme ... med det samme, du ..."

"Jamen onkel," udbrød jeg, "jeg forsikrer dig, at der er ingen ting sket ... Jeg gik bare fejl, fordi jeg var fuld."

Han trak på skuldrene: "Åh, kom bare ikke med sådanne dumheder."

Jeg løftede hånden: "Jeg sværger ved min ære."

"Javel ja," sagde onkel, "det er naturligvis din pligt at sige sådan noget."

Nu var det min tur til at blive ærgerlig, og jeg fortalte ham hele mit uheldige eventyr. Han stirrede måbende på mig og vidste ikke, hvad han skulle tro.

Derpå gik han sin vej for at konferere med obersten.

Jeg hørte nu, at man endog havde nedsat en komité af mødre, som havde taget de forskellige aspekter af situationen under overvejelse.

Onkel kom tilbage efter en times forløb, satte sig foran mig med dommermine, og begyndte: "Hvordan nu end dette her forholder sig, så kan jeg kun se én eneste udvej for dig, og det er, at du gifter dig med mademoiselle Dumoulin."

Jeg sprang i vejret.

"Nej, ved du nu hvad, det går virkelig for vidt!"

Så spurgte han mig alvorligt: "Hvad har du så tænkt dig at gøre?"

Jeg svarede uden videre: "Jamen kæreste … rejse min vej, selvfølgelig, så snart jeg har fået mine støvler tilbage."

Min onkel sagde: "Du skal ikke spøge med dette her. Obersten er fast besluttet på at skyde dig ned som en hund i det øjeblik han får øje på dig; og du kan være forvisset om, at det ikke bliver ved truslen. Da jeg talte med ham om en duel, svarede han: 'Nej, jeg skyder ham ned, siger jeg jo!' – Lad os prøve at anskue sagen fra en anden vinkel. Enten har du altså forført pigebarnet, og så meget desto værre for dig min dreng, for det er ikke en måde at behandle de unger piger på. Eller lad os antage, at du faktisk var beruset og valgte en forkert dør, som du selv påstår. Så skal jeg sige dig, at jeg synes, det er endnu værre. Man roder sig da virkelig ikke ud i sådanne dumme historier på den måde. Under alle omstændigheder er den stakkels unge piges rygte ødelagt, for der er jo ingen, der nogensinde vil tro på den fulderist-historie. Det virkelige offer, ja det eneste offer, det er *hende*. Tænk på det."

Og han gik ud af døren, idet jeg råbte efter ham: "Du kan sige, hvad du vil, jeg gifter mig ikke!"

Atter var jeg alene en times tid.

Så kom turen til min tante. Hun græd og ræsonnerede vidt og bredt med mig. Ingen ville tro på min historie om en fejltagelse. Og man kunne ikke tilgive den unge pige, at hun ikke havde låst sin dør i et hus fuldt af fremmede. Obersten havde slået hende. Hun havde grædt lige siden om morgenen. Det var en frygtelig skandale – helt uoprettelig.

Og min gode tante tilføjede: "Du kan vel i alle tilfælde anholde om hendes hånd. Måske finder vi så senere en udvej, når de nærmere betingelser skal diskuteres."

Jeg følte mig en lille smule lettet ved denne udsigt, og samtykkede i at skrive en anmodning om ægteskab. En time senere rejste jeg tilbage til Paris.

Dagen efter fik jeg at vide, at obersten havde givet sit samtykke.

Og tre uger senere, inden jeg havde fået sundet mig eller fundet på en list eller en udflugt, blev der lyst for os i kirken, forlovelsen blev offentliggjort, og en skønne mandag formiddag stod jeg foran det oplyste alter i en kirke ved siden af en ung, grædende kvinde, efter at have erklæret for mairen, at jeg samtykkede i at tage hende til hustru og leve med hende … til døden skilte os ad.

Jeg havde ikke set hende siden dengang ved min fætters bryllup, og jeg betragtede hende fra siden med en vis hadefuld nysgerrighed. Forresten var hun jo slet ikke grim, så langt fra. Jeg sagde til mig selv: "Nå, hun kan vel ikke blive ved at græde i al evighed."

Hun så ikke på mig hele den aften og sagde heller ikke et eneste ord til mig.

Hen imod midnat gik jeg ind i brudekammeret i den hensigt at tilkendegive hende mine bestemmelser – jeg var jo nu hendes mand.

Jeg fandt hende helt påklædt, siddende på en stol, bleg og med røde øjne. Pludselig rejste hun sig, gik hen imod mig og sagde meget alvorligt:

"Min herre, jeg er beredt på at gøre alt, hvad De vil. Jeg skal gerne begå selvmord, hvis De forlanger det."

Hun var aldeles bedårende, og denne heroiske rolle klædte oberstens datter glimrende. Jeg kyssede hende, for det var jo

min ret.

Og jeg blev snart overbevist om, at jeg ikke var blevet snydt.

Nu har jeg været gift i fem år, og endnu fortryder jeg ikke noget som helst."

Pierre Létoile var færdig med sin fortælling. Hans tilhørere lo. En af dem sagde: "Ægteskabet er som et lotteri: man skal aldrig bevidst vælge sig et nummer, de tilfældige er de bedste."

En anden sluttede med ordene: "Ja, men glem nu ikke, at det var drankernes gud, der valgte for Pierre."

Alexandre

Denne dag, som alle andre dage, trillede Alexandre klokken fire om eftermiddagen den trehjulede rullestol hen foran indgangen til Maramballes hus, hvor han efter lægens anordning hentede sin gamle, lamme frue for at spadsere med hende indtil klokken seks.

Efter at have placeret det lette køretøj ved trappens nederste trin på det sted, hvor han lettest kunne hjælpe den tykke, gamle dame op i den, gik han ind i huset, og lidt efter hørte man der inde fra en rasende stemme, rusten som en gammel soldats, som svor bandede og holdt et frygteligt hus: det var husets herre Joseph Maramballe, forhenværende infanterikaptajn.

Derpå hørte man smæld af døre, som blev smækket voldsomt i, stole, der blev skubbet til side og hastige skridt; så blev alt stille, og lidt efter kom Alexandre ud på trappen, støttende af alle kræfter fru Maramballe, der var ganske udmattet af anstrengelse. Da hun med megen møje og besvær var blevet sat til rette i rullestolen, gik Alexandre om på den anden side, tog fat i håndtaget og satte den lille vogn i bevægelse ned mod strandpromenaden.

På denne måde gik de hver dag deres runde i den lille by, mødt fra alle sider med ærbødige hilsener, som måske i lige så høj grad var henvendt til den gamle tjener som til hans frue, for i samme grad som hun var elsket og agtet over alt, var denne hvidskæggede gamle stridsmand kendt for at være et virkeligt mønster på en tjener.

Julisolen glødede intenst ned over gaden og badede de små, lave huse i et lys, der var så brændende og hårdt, at det nærmest virkede trist. Hundene lå og strakte sig i den smalle skygge på fortovet, og Alexandre, som var blevet en smule forpustet, påskyndede sine skridt for hurtigst muligt at nå til den træbevoksede vej, som førte ned til vandet.

Fru Maramballe slumrede allerede under sin hvide parasol, der svajede hid og did, så at spidsen af og til strejfede den gamle tjeners ansigt, uden at han af den grund fortrak en mine.

Da de havde nået lindealleen og kom ind i skyggen fra træerne, livede hun helt op og sagde i en elskværdig tone:

"De må gå lidt langsommere, stakkels mand. De udmatter Dem jo helt, så varmt det er."

I hendes naive egoisme faldt det ikke den udmærkede dame ind, at grunden til, at hun netop nu ønskede, at han skulle gå langsommere, var, at hun var kommet ind i skyggen af træerne.

Langs med denne vej, der lå ligesom under en hvælving af klippede lindetræer, løb den lille flod "La Navette" i store bugter mellem sine pilebevoksede bredder. Hvirvlernes klukken, bølgernes skvulpen mod bredden og alle dens skiftende strømninger beherskede hele strandpromenaden med sin bløde, harmoniske musik, og udbredte en frisk kølighed i luften.

Efter at fru Maramballe i nogen tid havde nydt stedets charme og inddrukket den fugtige, vederkvægende luft i fulde drag, mumlede hun:

"Så, nu er det bedre. Men han var vist ikke i humør i dag."

Alexandre svarede:

"Ak nej, frue."

I fem og tredive år havde han tjent hos dette herskab, først som kaptajnens ordonnans, siden som ganske almindelig tjener, fordi han ikke ville forlade sit herskab – og hver eftermiddag i nu seks år havde han kørt sin frue rundt i byens trange smågader.

På grund af hans lange, hengivne tjeneste og det daglige intime samvær, herskede der mellem den gamle dame og hendes tjener en vis familiær tone, dikteret af venlighed fra hendes side og eftergivenhed fra hans.

Hun talte til ham om alle husets anliggender som til en ligemand. Men det, deres samtaler som oftest drejede sig om og som til stadighed var genstand for deres bekymring, var kaptajnens vanskelige sind, der var blevet yderligere forbitret med årene på grund af en mislykket karriere, der engang var begyndt så strålende.

Fru Maramballe fortsatte:

"Ja, han var endda i et usædvanlig dårligt humør. Det sker så ofte nu, efter at han har taget sin afsked."

Alexandre fulgte sin frues tankegang og sagde med et suk:

"Å, frue, det sker jo da hver dag, og det var ikke anderledes, før han tog sin afsked."

"Nej, det er sandt nok. Men han har nu heller aldrig haft heldet med sig, den stakkels mand. Han begyndte sin karriere med en bedrift, som medførte, at han blev dekoreret allerede som tyveårig, og så tænke sig, at han fra han var tyve til han var halvtreds aldrig avancerede højere end til kaptajn, han, som engang sikkert regnede med at blive oberst, før han faldt for aldersgrænsen."

"Men når alt kommer til alt, frue, så er det dog alligevel hans egen skyld. Hvis han ikke altid havde været sådan en stivstikker, så ville han sikkert have været mere afholdt af sine overordnede og være blevet protegeret af dem. Det nytter ikke at være så striks i det, man må forstå at vinde folk for sig for at komme frem her i verden.

At han behandler os på den måde, det er vel i grunden også vores egen fejl, og det er fordi vi nu engang føler os knyttet til ham, men overfor fremmede er det anderledes."

Fru Maramballe sad hensunken i tanker. Å, i hvor mange år havde hun ikke gjort sig de samme tanker over sin mands brutalitet; hun havde giftet sig med ham i sin tidligste ungdom for længe, længe siden, fordi han var en kæk officer, dekoreret som ganske ung og med en stor fremtid for sig, som man dengang sagde. Hvor man dog kan tage fejl her i livet!

"Lad os standse lidt, min kære Alexandre," mumlede hun, "og sæt Dem ned og hvil Dem på Deres bænk."

Det var en lille, ormædt træbænk, der stod ved en omdrejning af vejen, og som blev brugt af søndagsspadserende. Hver gang de nåede dette sted, plejede Alexandre at sætte sig ned for at få vejret.

Han satte sig ned og lod sine fingre glide gennem sit smukke skæg; han samlede det mekanisk sammen med begge hænder og trykkede et øjeblik spidserne ind mod sit indfaldne bryst, ligesom for endnu engang at konstatere længden af denne frodige vækst.

Fru Maramballe vedblev:

"Jeg har jo nu engang giftet mig med ham, og derfor er det ret og rigtigt, at jeg skal finde mig i hans tyranni. Men at De,

min gode Alexandre, også har tålmodighed med ham, det er noget, jeg ikke forstår."

Han gjorde en vag bevægelse med skuldrene:

"Å, jeg! ... frue," sagde han blot.

Hun tilføjede:

"Jo, jeg mener det virkelig. Jeg har ofte tænkt på det. Dengang vi giftede os, var De hans ordonnans, og dengang var De derfor nødt til at finde Dem i hans væsen. Men senere, hvorfor er De da blevet boende så trofast hos os, som lønner Dem så ringe og hvor De får en så slet behandling, når De har kunnet gøre som alle andre: slå Dem ned et eller andet sted, gifte Dem, få børn og skabe Dem et hjem?"

Men han gentog blot:

"Å, jeg, frue, det er anderledes med mig." Så tav han, men han sad og trak i sit lange skæg, som om det var rebet til en klokke, der kimede og sang i hans indre; det så nærmest ud som om han ville rive det af, og han fik et forvildet, rådvildt udtryk i øjnene.

Fru Maramballe forfulgte sin tankegang videre:

"De er jo ikke en bonde. Og De har fået en god uddannelse ..."

Han afbrød hende med en vis stolthed:

"Jeg er uddannet som landmåler, frue."

"Men hvorfor er De da blevet boende hos os og forspilder Deres liv på den måde?"

"Det er nu engang sådan," stammede han, "det er nu engang sådan! Det ligger i min natur."

"Hvordan det, i Deres natur?"

"Jo, når jeg knytter mig til nogen, så er det for bestandig. Der er ikke noget at gøre ved den ting."

Hun lo.

"Jamen hør nu! De skal ikke få mig til at tro, at det er Maramballes elskværdighed og hensynsfulde væsen, der har fået Dem til at knytte Dem til ham for hele livet."

Han flyttede sig uroligt frem og tilbage på bænken i synlig forlegenhed, og endelig kom det, fra et sted dybt inde i skægget:

"Det er ikke ham. Det er Dem."

Den gamle dame gjorde en pludselig bevægelse i sin stol, og hun betragtede sin tjener med stor forundring. Hun havde et meget godt og fint ansigt, og over hendes isse lå det snehvide hår som en krone, omhyggeligt krøllet og friseret, og lyste som en svaneham.

"Mig? Men min kære Alexandre, hvad mener De?"

Han gav sig til at stirre ud i luften foran sig, så til siden og endelig langt ud i det fjerne, idet han drejede hovedet på den måde, som er ejendommelig for forsagte mennesker, når de tvinges til at komme frem med en graverende tilståelse. Endelig erklærede han modigt, som en gammel kriger, der får befaling om at gå i ilden:

"Det er nu engang således. Første gang jeg bragte frøkenen et brev fra løjtnanten, og frøkenen smilede til mig og gav mig en franc, i det øjeblik var det bestemt."

"Men hør dog, forklar Dem ordentligt," sagde hun, lidt utålmodigt. Dette forekom hende ganske ubegribeligt.

Så tilstod han med et fortvivlet mod, som en ulykkelig, der tilstår en forbrydelse og på forhånd ved sig fortabt:

"Jeg har næret kærlighed til Dem, frue, det er det, der er sagen."

Hun svarede ikke og så ikke længere på ham, men sad med sænket hoved og tænkte. Hun var god og mild og havde en retfærdig, fintfølende natur. I et øjeblik stod det klart for hende, hvilken umådelig hengivenhed denne stakkels mand havde vist hende, når han havde givet afkald på alt for at leve og bo sammen med hende – uden nogensinde at sige et ord. Hun følte trang til at græde.

"Lad os gå hjem," sagde hun så. Hendes ansigt havde fået et om ikke strengere, så dog alvorligere udtryk.

Alexandre rejste sig, gik om bag ved rullestolen og begyndte at trille den hjemad.

Da de nærmede sig landsbyen, fik de øje på kaptajn Maramballe, som kom gående imod dem midt på gaden.

Da han var kommet helt hen til dem, spurgte han sin kone med alle tegn på lyst til at lade sig ærgre:

"Nå, hvad skal vi så have til middag i dag?"

"Kylling med grønsager."

Han blev rasende.

"Kylling, kylling og atter kylling! I Herrens navn, hvorfor skal vi evig og altid have kylling! Nu har jeg sandelig fået nok af din kylling. Ejer du da ikke fantasi, at du aldrig kan finde på andet end kylling?"

Hun svarede med et resigneret udtryk:

"Det er jo dog det, din mave har bedst af. Hvis du ikke led af denne dårlige fordøjelse, kunne jeg nok have fundet på mange andre ting til dig."

Men så stillede han sig op foran Alexandre, opbragt til det yderste:

"Hvis jeg har en dårlig fordøjelse, så er det idioten hers skyld. I fem og tredive år har han nu forbitret mig tilværelsen med sit elendige køkken."

Fru Maramballe vendte sig pludselig rundt for at se på sin gamle tjener. Deres øjne mødtes, og i dette ene blik sagde de hinanden ét ord: "Tak!"

Den evige jøde

Der lå noget ejendommeligt, næsten religiøst højtideligt over denne egn; et præg af dyster melankoli.

Omgivet til alle sider af lave, golde højdedrag, kun bevokset med lyng og nogle få vejrbidte egetræer med forvredne grene, lå en stor, ensom sø, i hvis stillestående, sorte vande der stod tusindvis af siv og svajede i vinden.

Ét eneste hus lå ved bredden af denne sø, et lille lavt hus, hvor der boede en gammel fisker ved navn Joseph. Hver uge gik han med sine fisk til de nærmeste landsbyer, og fik de få varer, han skulle bruge, med sig tilbage.

Jeg fik lyst til at besøge denne eneboer, så da han spurgte mig, og jeg ville komme med ham og hjælpe med at trække net ind, slog jeg straks til.

Båden var gammel, ormædt og tung.

Selv sad han og roede, knoklet og mager, med monotont ensformige åretag, og jeg mærkede, hvorledes mine ånd vuggedes i søvn og jeg fortabte mig i naturens melankoli.

Jeg følte mig som hensat til de ældste tider, som jeg sad der i den primitive båd, midt i dette strenge, antikke landskab, roet af en mand fra en anden tidsalder.

Han trak sine net ind og smed fiskene for fødderne af sig på en måde, som fik mig til at tænke på fiskerne i Bibelen; derpå roede han mig helt hen til den anden ende af søen, og der, på den modsatte bred, opdagede jeg ruinerne af en gammel hytte, på vis mur der var malet et stort, rødt kors. Som vi så på det i

det øjeblik, belyst af aftensolen, skinnede det, som om det var malet med blod.

Jeg spurgte:

"Hvad er det?"

Manden slog kors for sig og svarede så:

"Det var der, Judas døde."

Jeg blev ikke særlig forbavset; det var, som om jeg havde forventet et sådant mærkeligt svar.

Alligevel spurgte jeg:

"Judas? Hvilken Judas?"

"Den evige jøde, min herre."

Jeg bad ham fortælle mig dette sagn; men det var mere end et sagn, det var en sand historie, og gamle Josef havde selv kendt manden.

Før i tiden havde der boet en kvinde i hytten, en slags tiggerkælling, som levede af folks barmhjertighed. Hvem hun havde fået hytten af, huskede Joseph ikke længere. Så en aften kom der en gammel, hvidskægget olding gående forbi hytten; han kunne se ud til at være mindst to hundrede år gammel og kunne kun lige slæbe sig frem. Han bad den stakkels, elendige kvinde om en almisse.

Hun svarede:

"Sæt dig ned, gamle, hvad du ser her, tilhører alle og enhver, for alle og enhver har givet mig det."

Han satte sig ned på en sten ved døren. Og kvinden delte sit brød, sit leje af blade og hele sit hus med ham.

Han forlod hende aldrig igen. Han havde nået sin rejses endemål.

Gamle Joseph tilføjede:

"Det var den hellige jomfru, som tillod det, herre, for det var en kvinde, der åbnede sin dør for Judas."

Thi denne gamle omstrejfer var den evige jøde.

Man forstod det ikke lige med det samme dér på egnen, men det varede ikke længe, før man blev sikker i sin sag: for han var bestandig på vandring, det var tydeligt, at det var blevet ligesom en vane hos ham.

Man var også mistænksomme af en anden grund. Kvinden, som husede denne ubekendte hos sig, gik også for at være jøde, for man så hende aldrig i kirken om søndagen.

I vid omkreds kaldtes hun aldrig andet end "jødinden".

Når egnens børn så hende komme for at tigge, råbte de:

"Mor, mor, nu kommer jødinden!"

Så begyndte disse to at strejfe omkring, at tigge ved hver en dør og standse enhver forbipasserende med deres indtrængende bønner. Man kunne se dem på enhver tid på døgnet, på de ensomme stier, i landsbyerne, eller når de i middagsheden sad i skyggen af et træ og spiste deres tørre brød.

Og folk begyndte at kalde tiggeren for "den evige jøde".

En dag kom han hjem med to levende smågrise i sin sæk; dem havde han fået på en bondegård, hvor han havde helbredet manden for sygdom.

Og fra da af så man ham ikke tigge mere, han var udelukkende optaget af at skaffe føde til sine grise, og gik og drev dem foran sig langs med søen under de ensomme egetræer og op gennem de små dale. Kvinden derimod vedblev stadig med sin tiggerfærd, men hver aften efter at have endt sit arbejde indhentede hun ham.

Heller ikke han kom nogensinde i kirken, og ingen havde set ham gøre korsets tegn foran helgenbillederne. Alt dette skumlede man noget over.

En nat blev den gamle kone angrebet af en feber, og begyndte at ryste som et espeløv. Han gik ind til markedsbyen for at købe hende medicin, derpå lukkede han sig inde med hende, og i seks dage så man ham ikke.

Men sognepræsten, som havde hørt, at "jødinden" lå på det yderste, gik ud for at bringe den døende religionens trøst og give hende sakramenterne. Hvem vidste, om hun nu også virkelige var jøde? Han ville dog i hvert tilfælde forsøge at frelse hendes sjæl.

Men aldrig så snart havde han banket på døren, før Judas viste sig med uhyggeligt lysende øjne og det store hvide skæg flagrende omkring sig; råbende hånsord og forbandelser ud over præsten på et underligt fremmed sprog, idet han spærrede døren for ham med sine magre arme.

Sognepræsten ville forklare sig, og om ikke andet så dog i det mindste tilbyde pleje og penge til hjælp, men oldingen vedblev at overdænge ham med skældsord, og tog til sidst en sten op fra jorden, som han hævede truende i vejret.

Præsten trak sig tilbage, forfulgt af tiggerens forbandelser.

Dagen efter døde far Judas' husfælle. Han begravede hende selv lidt udenfor døren. Og man bekymrede sig ikke mere om dem, ubetydelige mennesker, som de jo var.

Fra nu af så man atter oldingen på sine vandringer med grisene langs med søen og op ad bakkerne. Ofte måtte han også ty til tiggerstaven for at opretholde livet. Men der var nu kun få, der gav ham noget, på grund af alle de sære ting, man fortalte

om ham. Og alle vidste jo, hvordan han havde taget imod sognepræsten.

Så en skønne dag forsvandt han. Det var netop i den stille uge. Men der var næppe nogen, der bekymrede sig i den anledning.

Mandag efter påsken drog en del unge drenge og piger på tur ud til søen; pludselig hørte de en frygtelig støj fra hytten. Døren var låst, men da de med vold havde fået den åbnet, styrtede grisene ud gennem den og løb af gårde i store spring. Man så dem aldrig siden.

Alle gik nu ind i hytten, og der på gulvet lå nogle gamle laser, tiggerens hat og nogle knogler; lidt størknet blod og kødrester lå tilbage i hulningen af en hjerneskal.

Grisene havde ædt ham.

Og far Joseph tilføjede:

"Dette skete en langfredag klokken tre om eftermiddagen."

Jeg spurgte:

"Hvordan kan du vide det?"

Han svarede:

"Det er aldeles sikkert."

Jeg prøvede ikke engang at få ham til at forstå, hvor naturligt det var, at de forsultne dyr havde ædt deres herre, så snart han var død derinde i hytten.

Hvad korset på muren angik, så var det kommet der morgenen efter, uden at nogen vidste, hvilken hånd der havde malet det med denne forunderlige farve.

Dengang tvivlede ingen på, at det var den evige jøde, der var død der på stedet.

Jeg troede selv på det en times tid.

Millionen

De hørte til den lavere embedsstand, to almindelige mennesker fra et beskedent miljø. Manden, som var ansat i et ministerium, var korrekt, så det grænsede til det pinlige, og udførte altid samvittighedsfuldt sin pligt. Hans navn var Léopold Bonnin. Han var en meget tækkelig ung mand, i enhver henseende som man bør være. Ifølge sin opdragelse var han religiøs, og intet var derfor mere rimeligt, end at han blev rystet, da republikken ville adskille kirke og stat. Han erklærede da højt i ministeriets korridorer: "Jeg er en troende mand, ja endda meget troende, men jeg er kun tilhænger af Gud, ikke af den gejstlige stand." Hans ærgerrighed gik først og fremmest ud på at være et hæderligt menneske, hvilket han da heller aldrig lod en lejlighed gå fra sig til at påpege. Han var også en hæderlig mand i ordets strengeste forstand. Han mødte på minuttet på sit kontor, gik på minuttet derfra, smølede ikke sin tid væk og var altid nøjeregnende i pengesager.

Han havde giftet sig med en datter af en fattig kollega; men denne kollega havde en søster, som havde gjort et rigt parti og var god for en formue på en million. Til hendes store sorg havde hun ingen børn, og kunne følgelig ikke efterlade alle sine penge til andre end sin niece.

Denne arv var familiens store fremtidsdrøm. Den svævede over hjemmet, den dvælede i luften i ministeriet; alle vidste, at "Bonnins skulle arve en million".

Nu havde det unge ægtepar imidlertid heller ingen børn, men de længtes heller ikke særligt efter det; de levede stille og

roligt og velfornøjet i al deres smålige ærbarhed. Deres stille lejlighed var ren og ordentlig, de var rolige og mådeholdne i alting, og de mente, at et barn blot ville gribe forstyrrende ind i deres liv og ødelægge den hjemlige fred og ro.

Hvis de selv havde kunnet råde, ville de nok ikke have valgt at forblive barnløse hele deres liv, men siden Gud nu ikke havde sendt dem et barn, så var der vel ikke noget at gøre ved den sag.

Millionøse-tanten var derimod fortvivlet over deres barnløshed og gav dem mange gode råd til at rette op på situationen. I sine unge dage havde hun selv fulgt i tusindvis af forskellige råd, som hun havde samlet sammen fra veninder og spåkoner, men uden held; senere, efter at hun var blevet for gammel til at føde børn, havde hun hørt om andre tusinde midler, hvis ufejlbarlighed hun på ingen måde tvivlede om; og ulykkelig over ikke at kunne praktisere dem selv, blev hun hårdnakket ved med at anbefale dem til sin niece, og ustandselig spurgte hun dem: "Nå, har I så forsøgt jer med det, jeg fortalte jer om forleden?"

Hun døde. Det blev for det unge par en af disse hemmelige glæder, som man skjuler for sig selv og sin omverden under sørgesløret. Samvittigheden klæder sig i sort, mens sjælen jubler højt i fryd.

Man fortalte dem, at testamentet var blevet overdraget til en advokat. Og de ilede derhen lige fra begravelsen.

Det viste sig, at tanten, tro mod sin fikse idé til det sidste, havde efterladt sin million til deres førstefødte. Forældrene var berettigede til at nyde godt af renterne hele livet. Hvis det unge par imidlertid ikke havde fået en arving inden tre år efter hendes død, skulle hele formuen gå til de fattige.

De var som slået til jorden, tilintetgjorte. Manden blev syg og holdt sig borte fra kontoret i otte dage.

Da han blev rask igen, lovede han sig selv højt og helligt, at han ville sætte alt ind på at blive fader.

I hele seks måneder optog dette ham i den grad, at han til sidst kun lignede en skygge af sig selv. Han ledte i sin hukommelse efter alle tantens gode råd, og bragte dem samvittighedsfuldt til udførelse, men forgæves. Med fortvivlet anstrengelse arbejdede han sig op til en energi, som langt overgik hans kræfter, og som nær havde kostet ham dyrt.

Han fik anæmi, man frygtede endog for tæring. En læge, som han rådførte sig med, satte ham en skræk i livet og fik ham til at genoptage sin gamle, rolige levevis, ja endog roligere end før, og foreskrev ham en styrkende diæt.

I ministeriet begyndte man at hviske i hjørnerne, alle havde hørt om skuffelsen med testamentet, og man snakkede vidt og vidt og bredt om dette "vidunderlige" millionkup. Enkelte gav Bonnin spøgefulde råd, andre bød sig med stor selvtillid til for at hjælpe med at opfylde den forbandede klausul. Der var særlig én, en høj, kraftig fyr, der gik for at være en uforbederlig levemand, og hvis galante eventyr der gik frasagn om, som drillede ham med hentydninger og tvetydige bemærkninger, samtidig med at han pralede med, at nok skulle være mand for at gøre Bonnin arveberettiget på en tyve minutters tid.

Så en dag blev Bonnin vred, rejste sig pludselig fra sin plads med pennen bag øret, og udslyngede følgende fornærmelse:

"Min herre, De er en slyngel; hvis det ikke var af respekt for mig selv, ville jeg spytte Dem i ansigtet!"

Der var vidner, og sagen satte hele ministeriet på den anden ende i hele tre dage. Rundt om i korridorerne stødte man ustandselig på vidner i ivrig diskussion om sagens skriftlige fremstilling og alle de forskellige synsvinkler. Ved hjælp af fire udvalgte dommere blev der nu sammenstillet en fremstilling, som blev godkendt af begge de stridende parter, og det endte med, at disse med dyb alvor og i chefens nærværelse udvekslede hilsener og håndtryk, mens de fremstammede nogle ord til undskyldning.

I den påfølgende måned hilste de kun tvungent ceremonielt og med udsøgt høflighed på hinanden, som to modstandere, der respekterer hinanden og har haft deres opgør. Så en dag, da de stødte ind i hinanden i et hjørne af korridoren, spurgte Bonnin med værdig forekommenhed: "Jeg gjorde Dem vel ikke ondt, min herre?" Og den anden svarede: "På ingen måde, min herre."

Fra dette øjeblik fandt de det nødvendigt at udveksle et par høflige ord, hver gang de mødtes. Lidt efter lidt opstod der også en mere fortrolig tone imellem dem. De vænnede sig til hinanden, ivrige efter at forstå og vurdere hinanden, som altid, når man har miskendt et af sine medmennesker, og det varede ikke længe, før de var blevet uadskillelige venner.

Men Léopold var ulykkelig i sit ægteskab. Hans kone plagede ham med fornærmende hentydninger og pinte ham med ustandselige finter. Og tiden gik. Der var allerede gået et år siden tantens død. Arven lod til at være håbløst fortabt.

Fru Bonnin kunne ofte sige, når de satte sig til bords: "Ja, det er jo alt andet end storartet, hvad vi har på bordet; det havde rigtignok været anderledes, hvis vi havde været rige."

Når Léopold gik til kontoret, sagde fru Bonnin, idet hun rakte ham stokken: "Hvis vi havde halvtreds tusinde i renter, behøvede du jo ikke ustandselig at rende hen på dette kontor."

Og når fru Bonnin var nødt til at gå ud i regnvejr, sukkede hun, idet hun tog overtøjet på: "Ja, hvem som havde hest og vogn, så behøvede man jo ikke at gå ud og blive våd i sådan et vejr."

Kort sagt, hver en time på dagen, og ved enhver given lejlighed, var det, som om hun bebrejdede sin mand for en eller anden skammelig fejl, han havde begået, og derfor anså ham for den eneste skyldige, den eneste ansvarlige for tabet af denne formue.

Ude af sig selv tog han endelig en dag sin hustru med til en kendt læge, som efter en lang undersøgelse erklærede, at han ikke kunne udtale sig, at han ikke kunne finde noget, at sådanne tilfælde forekom nok så ofte, og at det var med legemet som med sjælen: hvor mange ægtefæller fandtes der f.eks. ikke, som var uforsonlige på grund af gemytternes uoverensstemmelse, og hvad var da mere rimeligt, end at der fandtes dem, der var sterile på grund af fysiske uoverensstemmelser? Hvorpå han udstedte dem en regning på fyrre francs.

Fra det øjeblik var krigen erklæret, en uophørlig, forbitret krig, en slags forfærdeligt had. Og fru Bonnin gentog i det uendelige: "Å, hvor det er udmarvende at miste en million, bare fordi man har giftet sig med en elendig idiot," eller: "At tænke sig, hvis jeg tilfældigvis havde haft en anden mand, så sad jeg nu med en indtægt på halvtreds tusinde om året," eller også:

"Der findes visse mennesker, som kun er til besvær her i livet, og som ødelægger alting for andre."

Middagene og især de lange aftener blev uudholdelige. En aften, da Léopold ikke vidste, hvad han skulle gribe til, og helst ville undgå de ubehagelige scener derhjemme, tog han sin ven Frédéric Morel med sig hjem, ham, han engang havde været nær ved at skulle duellere med. Morel blev snart en ven af huset, og de to ægtefællers fortrolige rådgiver.

Der var nu kun seks måneder tilbage, til fristen var udløbet, og millionen ville gå til de fattige. Léopold begyndte nu lidt efter lidt af ændre taktik over for sin kone, han blev nu selv angriberen, kom ofte med dunkle hentydninger og talte i forblommede ord om embedsmandsfruer, der havde forstået at skabe deres mand en stilling.

Pludselig kunne han finde på at fortælle om en eller anden kollega, der ganske overraskende var steget i rang. Der var nu denne Ravinot, som havde stået stille i en underordnet stilling i snart fem år, og som pludselig blev udnævnt til souschef. Fru Bonnin svarede: "Ja, den slags vil sikkert aldrig ske for dig."

Léopold trak på skuldrene. "Ja, hvad det angår, så er han heldigere stillet end visse andre. Han har nemlig en intelligent hustru, det er det, der er sagen. Hun har forstået at indynde sig hos chefen, og der er nu ikke det, hun kan ikke kan opnå. Man må jo sandelig vide at arrangere sig efter omstændighederne her i livet."

Hvad ville han egentlig? Og hvor meget fattede hun? Hvordan gik det hele til? De havde hver deres kalender, hvor de markerede hver dag, der bragte dem nærmere den skæbnesvangre dato, og for hver uge, der gik, følte de sig grebet

af en voksende nervøsitet, en slags afmægtigt raseri, og de blev snart drevet til en sådan grad af fortvivlelse, at de følte sig i stand til at begå en hvilken som helst forbrydelse, hvis det kunne være dem til nogen nytte.

Men så skete det en morgen, at fru Bonnin med lysende øjne og et ansigt, der strålede som en sol, lagde hænderne på sin mands skuldre, og idet hun så ham dybt i øjnene, ganske lavmælt sagde: "Jeg tror, jeg er med barn." Han fik et så voldsomt chok, at han nær var faldet bagover, og pludselig greb han hende i sine arme, kyssede hende, ude af sig selv af glæde, og trak hende ned på sit skød, mens han atter og atter knugede hende ind til sig, som om hun havde været et lille barn, og da bevægelsen tog helt overhånd, begyndte han at hulke uhæmmet.

To måneder senere var der ikke længere nogen tvivl mulig. Han tog hende hen til lægen for at få bekræftet hendes tilstand, og bragte derpå den erhvervede attest hen til advokaten, der havde testamentet.

Denne herre erklærede, at i det øjeblik, barnet var kommet til verden, levende eller dødt, ville han bøje sig for faktum, og han ville derfor udsætte sagen, indtil barnet var født.

Det blev en dreng, og de kaldte ham Dieudonné *(Guds gave)*, på samme måde som man bruger det i fyrstelige kredse.

De blev rige.

Og så en aften, da hr. Bonnin kom hjem, og Frédéric Morel var indbudt til at spise med dem, sagde hans kone i en ligegyldig tone: "Jeg har netop sagt til vor ven Frédéric, at han aldrig skal sætte sine ben her mere; han har opført sig upassende overfor mig." Han så et øjeblik på hende med et blik

fuldt af taknemmelighed, så rakte han armene ud, hun kastede sig om hans hals, og de kyssede hinanden mange, mange gange, som de to prægtige ægtefolk, der var, ømt, i al ærbarhed og inderligt forsonede.

Og det er nu nok værd at høre fru Bonnin tale om den slags kvinder, der har fejlet for deres kærligheds skyld, eller om dem, som en stor lidenskab har drevet til utroskab.

En ballonfart

Tidligt om formiddagen den 8. juli fik jeg følgende telegram:

> "Godt vejr. Fik ret som sædvanlig. Belgiske grænse. Afrejse fra det jordiske og materielle klokken tolv på gasværket. Forberedelser starter klokken tre. Altså venter jeg Dem på værkstedet klokken fem. – Jovis."

Præcis klokken frem gik jeg ind på gasværket ved La Villette. Det indre af bygningen ligner nærmest de kolossale ruiner af en kæmpeby, og inde mellem de tunge gasmålere, der står opstillet på rækker, den ene bag den anden, ligesom afhuggede søjler af forskellig højde, der så ud, som om de engang havde båret et sandt monstrum af en jernbygning, kunne man se ud gennem vældige, dunkle gange.

Ude i forgården lå ballonen, en stor pandekage af gult lærred, fladt udbredt under et net. Man kalder dette "at sætte garn", og det ligner egentlig også en kæmpemæssig, fanget fisk.

Et par hundrede nysgerrige tilskuere var forsamlet rundt om den, nogle stod, andre sad ned, og endnu andre var optaget af at studere gondolen, en nydelig firkantet, flettet kurv med menneskeligt indhold, som bar indskriften *Le Horla* i guldbogstaver på en mahogniplade.

Så bliver der pludselig liv og røre i mængden, for gassen begynder at strømme ind i ballonen gennem et langt hylster af gråt lærred, der snor sig hen over jorden, puster sig op og skælver som en umådeligt stor slange. Men så bliver alles tanker og opmærksomhed rettet mod noget andet, nyt. Det store dyr,

som snart skal flyve til vejrs, begynder at hæve sig fra jorden, og kaptajn Jovis' medhjælpere breder nettet ud og lægger det til rette, så at trykket bliver udlignet og jævnt fordelt over det hele.

Dette arbejde kræver stor færdighed og er af stor betydning, for styrken af det tynde bomuldslærred er beregnet i forhold til det stykkes udstrækning, der er mellem maskerne i nettet, som bærer gondolen.

*Le Horla*s tegninger var udført af hr. Mallet, den var konstrueret af ham og under hans personlige tilsyn. Alle dens dele var fremstillet på hr. Jovis' værksted og af selskabets egne ansatte; intet var bestilt udefra.

Desuden var alt materiale på ballonen nyt, lige fra fernissen til ventilen, disse to så vigtige faktorer i al ballonflyvning. Fernissen skal kunne gøre lærredet uigennemtrængeligt for gassen, på samme måde som en skibsside gøres vandtæt. Den fernis, baseret på linolie, som man tidligere anvendte, havde to ulemper, nemlig at den brændte lærredet op og fik det til at gære, så det lidt efter lidt brast som papir.

Ved ventilerne var der den fare, at de måske kun lukkede sig halvt til, når de var blevet åbnet, hvis det lag, de var smurt over med, som kaldes *cataplasma*, var gået i stykker. Et bevis for det gamle systems ufuldkommenhed sås af, at hr. Lhoste for kun en uge siden var faldet i havet med sin ballon.

Det er er ikke for meget sagt, at kaptajn Jovis' to opfindelser – ikke mindst hans nye fernis – er af uvurderlig betydning for luftfarten.

Rundt om i mængden lyder der nu bemærkninger, og specialister på området bekræfter med stor sikkerhed, at vi nok vil falde ned, inden vi når bymuren. Og der bliver kritiseret og

talt hånligt om denne nye type ballon, der skal prøves for første gang, og, som det vil vise sig, med et så heldigt og lykkeligt udfald.

Ballonen vokser langsomt og bliver større og større. De små rifter fra transporten bliver synlige, og efter gammel tradition lapper man på dem med avispapir, som bliver klæbet til lærredet. Denne form for lapning lader til at ængste og forurolige publikum.

Mens kaptajn Jovis og hans folk er optaget af de sidste forberedelser, går hans passagerer hen for at spise til middag i gasværkets restaurant, sådan som det er skik og brug.

Da vi kommer tilbage, står den vældige, gennemsigtige ballon og duver i luften som en vidunderlig gylden frugt, en pære i overstørrelse, som modnes i aftensolens sidste glød.

Så bliver gondolen sat til, barometrene bliver hentet, ligesom sirenen, som vi skal lade hyle ud i natten, de to trompeter; desuden al vor proviant, vort overtøj – kort sagt alt, hvad denne flyvende kurv skal rumme foruden passagererne.

Der blæser en stærk vind, og man får nok at gøre med at forhindre ballonen i at komme i berøring med gasmålerne, da dette kan udløse en eksplosion, når ballonen bliver sluppet løs.

Endelig kalder hr. Jovis på passagererne.

Først klatrer løjtnant Mallet op i det luftige net mellem ballonen og gondolen, hvor han hele natten skal gøre sine iagttagelser under *Le Horla*s himmelvandring, ligesom den vagthavende officer på broen passer på skibets kurs.

Derefter stiger hr. Étienne Beer op i gondolen, efter ham Paul Bessand, så hr. Patrice Eyriès og til sidst jeg.

Men det viser sig, at ballonen er blevet alt for tung til den lange rejse, vi skal foretage, og hr. Eyriès må desværre afgive sin plads.

Stående på kanten af gondolen anmoder hr. Jovis i galante vendinger de tilstedeværende damer om at trække sig en smule tilbage, da han ellers måske kommer til at kaste sand ud over deres hatte, når ballonen går i luften. Så kommanderer han: "Lad gå!" og idet han med ét eneste snit skærer de liner over, der holder os fast ved ballasten, giver han *Le Horla* sin frihed.

Det hele sker i et øjeblik. Man føler intet, man stiger bare, svæver, hviler i luften. Vore venner råber til os og klapper i hænderne, men vi kan kun lige akkurat høre dem. Vi er allerede så langt oppe! Er det virkelig muligt, at vi kun lige har forladt disse mennesker dernede? Der ligger Paris under os i hele sin store udstrækning, som en mørk, blålig flade gennemskåret på kryds og tværs af gader, og med sine mangfoldige tårne og spir pegende mod himlen. Og rundt om byen breder sig de uendelige sletter, hvor landevejene snor sig som smalle, hvide bånd; mellem dem ligger dyrkede marker, nogle lysegrønne, andre mørkegrønne, og næsten sorte skove.

Seinen ser ud som en stor, bugtende slange, der ubevægelig omspænder jorden fra horisont til horisont. Den kommer fra det fjerne og forsvinder et sted langt borte i det fjerne, mens den undervejs gennemskærer Paris. Og det hele ligner et umådelig stort fad med enge og skove, begrænset af lave bjergkæder yderst i synsfeltet.

Solen, som vi ikke længere havde kunnet se nede fra jorden, kommer nu igen til syne og kaster et strålende skær over vor ballon. For dem, der ser den nedefra må den ligne et lysende

himmellegeme. Fra tid til anden kaster hr. Mallet et stykke tyndt cigaretpapir ud i luften og siger roligt: "Vi stiger – vi stiger stadig," mens kaptajn Jovis gnider sig i hænderne og ustandselig udbryder: "Nå, hvad mener De så om fernissen?"

Den eneste måde, hvorpå man kan konstatere, om ballonen stiger eller falder, er ved af og til at kaste en stump cigaretpapir ud. Hvis dette lette papir, som ellers holdes oppe af luften, ser ud til at falde som en sten, er det fordi ballonen stiger. Ser det derimod ud til at fare opefter, så er det, fordi ballonen synker.

De to højdemålere viser omkring fem hundrede meter, og vi betragter med entusiastisk begejstring den jord, vi netop har forladt, men som intet nu binder os til, og som ligger dernede under os som et geografisk kort i en umådelig målestok. Imidlertid stiger al støj fra jorden tydeligt op til os, og vi kan skelne dem med en ganske forbløffende klarhed. Særlig tydeligt lyder hjulenes raslen på landevejene, piskesmæld og kuskenes råb til deres heste, togenes brusen og drengenes høje latter på de store legepladser. Hver gang vi er over en landsby, er det barnestemmer, der er det alt beherskende, de stiger mod himlen med en forbavsende tydelighed.

Mennesker råber op til os; lokomotiver hviner, og vi svarer med sirenen, som udstøder sine frygtelige, klagende hyl som et fantastisk kæmpedyr på fart rundt om jorden.

Lidt efter lidt tændes der lys, enkeltvis på bondegårdene hist og her, og hele rækker af gaslygter i byerne. Vi driver mod nordvest, efter at have hængt længe over den lille Enghien-sø. Nu ser vi en flod: det er Oise. Og så begynder diskussionen om, hvor vi er. Den by, der lyser der langt væk, er det Creil eller Pontoise? Hvis det var Pontoise, ville vi sandsynligvis have

kunnet se det sted, hvor Oise falder ud i Seinen. Og det flammende skær til højre, kunne det være den høje skorsten i Montataire?

Vi befandt os i virkeligheden over Creil. Hvilket forunderligt syn: på jorden er det nat og heroppe har vi endnu højlys dag, selv om uret viser over ti. Nu hører vi også de svage lyde, der stiger op til os fra markerne, især vagtlernes skrig, og kattenes mjaven og hundeglam. Det er tydeligt, at hundene kan lugte ballonen og slå alarm. Vi kan høre dem gø og hyle mod os over hele sletten, akkurat som de hyler mod månen. Det lader også til, at køerne bliver vækket i deres stalde, for de brøler af alle kræfter. Og alle disse dyr er blevet vækket af dette monstrum, som fyger forbi.

Fra markerne stiger en herlig duft af hø og blomster, og fra den grønne, fugtige jord kommer en kølig luftning op mod os, så fuld af vellugt, en luft, som er så blød og frisk, at jeg ikke kan erindre nogensinde at have draget ånde med større nydelse. Jeg føler mig gennemstrømmet af en ny lykkefølelse, et legemligt og åndeligt velbefindende, en følelse, der skabes af en art dovenskab, uendelig hvile, glemsel og ligegyldighed for alt, og af denne vidunderlige fornemmelse af at gennemstrejfe rummet uden mærkbare bevægelser eller slingren.

Snart stiger vi og snart synker vi atter. Pludselig siger løjtnant Mallet, som hænger deroppe i sit spindelvæv: "Vi synker, smid en halv håndfuld." Og kaptajnen, som sidder snakkende og leende blandt os med ballastsækken mellem knæene, tager en håndfuld sand og kaster det overbord.

Der findes ikke noget morsommere, finere og mere spændende end det at manøvrere en ballon. Man kan kun

sammenligne den med et vældigt stykke legetøj, fri og alligevel en undergiven, der adlyder med en forbløffende følsomhed; men den er også frem for alt en slave af vinden, som vi mennesker ikke kan beherske.

Smider man en halv avis, en smule vand eller benene fra en høne, man netop har spist, ud fra ballonen, stiger den pludselig i vejret.

Men der skal heller ikke mere til end en kølig luftning fra en flod eller en skov, så synker den atter ned til to hundrede meter. Over modne marker flyver den lavt, og over byerne stiger den højt til vejrs.

Nu sover jorden, eller rettere sagt, menneskene på jorden sover, for de skræmte dyr melder over alt vor ankomst. Af og til høres en brusen af et tog eller støj fra en maskine. Over beboede øjne lader vi sirenen hyle, og de vidskræmte bønder, som ligger i deres senge, ryster sikkert og spørger sig selv, om dette kan være budskabet om den yderste dags komme.

Men pludselig mærker vi en stærk, vedholdende lugt af gas; vi er uden tvivl kommet ind i en varm luftstrøm, og ballonen svulmer op, idet den lader sit overskydende, usynlige blod ud gennem en lille ventil, som kaldes *appendix*, og som lukkes automatisk, når trykket er udlignet.

Vi stiger ustandselig. Trompeternes ekko når os ikke længere fra jorden. Vi har allerede nået en højde på seks hundrede meter. Det er så mørkt, at man ikke længere kan bruge instrumenterne, vi ved kun, at de lette blade af rispapir synker under os som døde sommerfugle, og at vi stadig stiger. Jorden er nu ikke længere synlig, mellem den og os ligger der et let skylag, og over os tindrer stjernerne.

Men langt borte tændes et lys, et stærkt, svovlagtigt skær, som fordunkler himlen, og pludselig dukker månen frem ved randen af en sky; det er, som om den steg op fra et ukendt dyb ude bag horisonten. Den synes at komme nedefra, mens vi betragter den fra en umådelig højde, som tilskuere på en balkon. Lysende og rund glider den fri af skyen og stiger langsomt op på himlen.

Jorden er forsvundet, den ligger skjult under et hav af hvide, dampagtige skyer. Vi og månen er alene heroppe i uendeligheden, og månen ser ud som en anden ballon, der rejser i forvejen for os, og vor lysende ballon er ligesom en endnu større måne, en svævende klode mellem stjernerne i det uendelige, store firmament. Ingen af os taler mere, vi tænker heller ikke, jeg ved ikke engang om vi lever; vi vandrer blot vidunderligt ørkesløst afsted gennem rummet. Luften, som bærer os, har skabt os om til væsener, der ligner den selv, stumme væsener, beruset af deres herlige flugt, glade og muntre, men alligevel ubevægelige. Vi føler ikke længere vore egne legemer eller vore egne hjerteslag, vi er blevet til noget uforklarligt, til fugle, som svæver omkring uden at bruge deres vinger.

Al erindring er ligesom død, alle sorger blæst bort; vi har ingen planer, ingen længsler, intet håb. Vi bare ser, føler og nyder, svimle af denne fantastiske færd. Der er kun os og månen på himlen. Vi er en vandrende klode, og vi følger en kurs ligesom vore søstre planeterne, og på denne lille klode bor der fem mennesker, som har sagt jorden farvel og allerede næsten har glemt den. Det er nu så lyst som midt på dagen, og vi ser på hinanden, overraskede over dette lys, alt andet er jo forsvundet,

kun nogle sølvhvide skyer svæver dybt under os. Højdemåleren viser tolv hundrede meter, så tretten, fjorten og endelig femten hundrede, og papirstumperne synker stadig under os.

Kaptajn Jovis bekræfter, at månen altid har denne magiske indvirkning på luftsejlere, og at vi vil fortsætte med at stige endnu højere.

Vi har nu nået to tusinde meter, vi stiger indtil to tusinde tre hundrede og halvtreds meter, og endelig standser ballonen.

Vi lader sirenen hyle, og undrer os over, at vi ikke får noget svar fra stjernerne.

Nu går det nedefter med stor fart, men uden at man kan mærke det. Hr. Mallet råber hele tiden: "Smid noget ballast! smid noget ballast!" og alt det sand og grus, som bliver smidt ud i den tomme luft, fyger os tilbage i ansigtet, som om det blev slynget op nedefra mod stjernerne, så hastigt går vor nedstigen.

Der er jorden!

Hvor er vi? Denne opadstigende flugt har varet i over to timer. Klokken er over tolv, og vi glider hen over et ensformigt, velopdyrket landskab, gennemkrydset af veje og tæt befolket.

Der ligger en by til højre og en anden længere væk til venstre. Men nu ser vi nede på jorden et overjordisk, strålende lys, som tændes og slukkes, atter kommer til syne og slukkes igen. Jovis, som er helt beruset af luften, råber højt: "Se, se! hvilket fænomen! Det er månens spejlbillede i vandet! Der findes intet smukkere!"

Og det er virkelig umuligt at beskrive dette syn, ingen kan gøre sig nogen forestilling om den vidunderlige glans af disse

lyspletter, der hverken ligner ild eller reflekser, men tændes pludselig her og der og slukkes lige så hurtigt igen.

Disse stærke lysglimt viser sig ved hver bugtning af de snoede flodløb, men fordi ballonen drives afsted med vindens hast, får man kun lov at se dem et øjeblik ad gangen.

Vi er nu ikke særlig højt over jorden, og vor ven Beer råber: "Se der! hvad er det, som løber dernede på jorden? Er det ikke en hund?" Og ganske rigtigt, der løber noget hen over jorden med en kolossal fart, og dette mærkelige "noget" synes at springe over grøfter, veje og træer med en lethed, som forekommer fuldstændig ubegribelig. Kaptajnen ler: "Det er skyggen af ballonen," siger han, "den vil blive større, efterhånden som vi kommer nærmere jorden."

Nu kan jeg tydeligt høre den gennemtrængende lyd af hammerslag langt borte, og vi er uden tvivl snart ved den belgiske grænse, eftersom vi hele natten har holdt kurs efter Nordstjernen, den stjerne, jeg kender så godt fra mine sejlture i Middelhavet.

Sirenen og trompeterne lyder ustandselig; af og til svarer en forsinket nattevandrer eller kusken på en vogn, der holder stille i vejkanten med hujen og råb. Og vi hyler ned til dem: "Hvor er vi?" Men ballonen flyver så hurtigt, at de forskrækkede mennesker aldrig når at svare. Skyggen af *Le Horla*, der nu ligner en bold, som stadig vokser i omfang, flygter foran os over marker, veje, agre og skove. Ustandselig jager den afsted, hele tiden en halv kilometer foran os, og jeg hænger nu ud over kanten af gondolen og lytter efter vindens vældige sus over skove og marker.

"Hvor det bruser!" siger jeg, henvendt til Jovis.

"Det stammer nok fra et vandfald," svarer han.

Jeg protesterer, for jeg er sikker på at kende denne lyd af vinden, som jeg ofte har hørt den i tovværket på min båd. Jovis puffer til mig med albuen, han er bange for at gøre de glade, intetanende passagerer bange, for han er klar over, at det er stormen, der driver os. Endelig har en af dem forstået det, og han svarer bare: "Nord!"

Og pludselig kan vi se en by langt forude, som efter de mange lys at dømme må være en storby. Måske er det Lille? Og efterhånden, som vi kommer nærmere, udbreder der sig et så vældigt lyshav under os, at jeg tror mig hensat til et eventyrland fuldt af kæmpemæssige ædelstene.

Det er formodentlig et teglværk. Og der er flere, to-tre stykker. Stenmasserne, som koger og syder i smelteovnene, skinner i blåt, rødt, gult og grønt, som reflekser fra uhyre diamanter, rubiner, smaragder, turkiser, safirer og topaser. Og i nærheden er der store jernværker, hvorfra vi kan høre et vældigt brøl som fra apokalyptiske løver. Skorstenene sender hele flammehav ud i vinden, og man hører lyden af rullende hjul, klingende metal og slag fra de vældige hamre.

"Hvor er vi?"

"I en ballon," svarer en stemme spøgende.

"Hvor er vi?"

"Lille."

Vi havde altså ikke taget fejl. Men nu er byen allerede forsvundet, og vi ser Roubaix til højre, og veldyrkede marker, regelmæssigt opdelt i forskellige farver, nogle lysende gule, andre grålige eller brune, alt efter hvad der dyrkes. Men bag os trækker skyerne sig sammen og skjuler månen, mens himlen

lysner i øst, og snart trækker der sig et rosenskær over dens klare blå. Det er dagen, der bryder frem. Det lysner mere og mere, og vi kan nu tydeligt skelne alle de små detaljer: jernbanetog, floder, køer og geder, alting glider bort under os med fabelagtig fart. Det er ikke muligt at komme til at iagttage noget nærmere; aldrig så snart har vi fået øje på en by, en eng, et hus, før andre byer, andre enge og andre huse allerede er passeret forbi. Vi hører hanegal, men ændernes skvadren overdøver alt, man skulle tro, at jorden var befolket, ja helt dækket med ænder – sådan en støj laver de.

Bønder, der ude på morgenarbejde, råber op til os: "Lad jer falde!" Men vi farer stadig videre uden at stige og uden at synke, siddende bøjet ud over kanten af gondolen, mens vi betragter jorden under os.

Jovis gør os opmærksomme på en anden by langt borte. Den kommer nærmere; vidunderlig skøn tager den sig ud her oppe fra, med alle sine gamle kirketårne. Vi diskuterer: Er det Courtrai? eller Gent?

Vi er nu ganske nær, og ser at den er omgivet af vand og gennemskåret af kanaler i alle retninger. Et Nordens Venedig? I det øjeblik vi farer forbi et vagttårn, og så tæt på, at vort lange slæbetov næsten rørte ved det, ringer de flamske klokker med klare toner. Klokken var tre. De kimer med lette, hurtige slag, og det lyder så lyst og venligt op til os fra det spinkle tårn, som næsten berører under vor drivende flugt. Det er som en yndig morgenhilsen, et hjerteligt velkommen til Flandern, og vi svarer igen med sirenens forfærdelige hyl, som skingrer grelt gennem gaderne.

Det var Brügge. Men aldrig så snart har vi tabt den af syne, før Paul Bessand, der sidder ved siden af mig, spørger: "Kan De ikke se noget der til højre for os? Det ligner en blomst."

Og ganske rigtigt, langt forude for os strækker der sig en lysende stribe i skæret af morgensolen. Det ligner virkelig en blomst, en umådelig, flerfarvet blomst.

"Lad os gøre klar til nedstigningen," siger kaptajnen, og han beder hr. Mallet komme ned i gondolen, derefter pakker vi højdemålerne sammen, og alle skarpe genstande, som kunne såre os under faldet.

Pludselig råber hr. Bessand: "Der er jo skibsmaster, dér, til venstre! Vi er ved havet."

Indtil nu havde det være skjult i disen. Nu så vi det over alt, til venstre og foran os, mens Escaut til højre sammen med Maas sendte sine brede arme ud mod havet.

Vi var nødt til at komme ned inden for et eller to minutter.

Ventilrebet, som har ligget indpakket som en helligdom i en lille hvid lærredssæk, bliver rullet ud, og hr. Mallet holder det klar i hånden, mens kaptajn Jovis leder efter en passende landingsplads.

Tordenen ruller bag os, og end ikke fuglene kan følge os i vor vilde flugt.

"Hal!" råber Jovis.

Vi passerede en kanal. To gange rystede gondolen og lagde sig på siden. Slæbetovet havde haget sig fast i de store træer ved bredden.

Men vor fart var nu så stor, at det lange slæbetov syntes nytteløst, og med en kanonkugles hastighed strøg vi tæt over en stor gård, hvor skræmte høns, duer og ænder fløj op til alle

sider, mens kalve, katte og hunde flygtede ind mod husene, vilde af skræk.

Vi har en halv sæk tilbage af ballasten. Jovis kaster den ud, og *Le Horla* svæver hen over tagene.

"Ventilen!" råber kaptajnen igen.

Hr. Mallet hænger sig i tovet med hele sin vægt, og vi slår ned som et lyn.

Med et eneste snit af kniven bliver det reb, der holder ankeret skåret over, og det falder og bliver trukket efter os hen over en stor rødbedemark.

Her er træer.

"Pas på! Hold fast! Pas på hovedet!"

Endnu glider vi videre; så kommer der et pludseligt ryk, og vi tumler om mellem hinanden. Ankeret har grebet fat.

"Pas på! Hold jer godt fast! Hæng jer op i hænderne. Nu støder vi!"

Og gondolen berører jorden, men hæver sig atter. Den falder ned igen, hæver sig atter, og støder endelig mod jorden, mens ballonen svajer vildt i alle retninger, som om den har fået krampe.

Bønderne kommer ilende til, men ingen tør nærme sig. Det varede længe, før de kunne bestemme sig til at komme og befri os, det er nemlig ikke tilrådeligt at sætte sin fod på jorden før ballonen er helt tom for gas.

Og samtidig med bønderne, hvoraf flere udtrykte deres forfærdelse med vilde armbevægelser, kom også alle de græssende køer i nærheden til, og det var et komisk syn at se dem stå i en cirkel rundt om os med deres store øjne og prustende næsebor.

Ved de belgiske bønders hjælp, som viste sig at være både gæstfri og elskværdige, fik vi i løbet af kort tid pakket vort materiel sammen og bragt til stationen i Heyst, hvorfra vi tog toget kl. 8:20 tilbage til Paris.

Landingen havde fundet sted klokken kvart over tre om morgenen, kun nogle få sekunder før den voldsomme tordenbyge med de blændende lyn, som jog afsted bag os.

Takket være kaptajn Jovis, hvis dristighed jeg allerede længe havde hørt tale om fra min ven Paul Ginisty, for de er engang styrtet ned i havet ud for Mentona sammen med vilje, så har vi på en eneste nat fået lov til at se solnedgang, måneopgang, og den ny dags frembrud oppe fra himmelrummet, og taget turen fra Paris til Escauts munding gennem luften.

Rædsel

Toget susede for fuld damp gennem natten.

Jeg var alene i kupeen med en gammel herre, som sad lige overfor mig og kiggede ud ad vinduet.

Vognen, som var opfyldt af en gennemtrængende luft af kloroform, bar uden på mærket P.–L.–M., og var utvivlsomt en gennemgående vogn fra Marseille.

Det var en varm, mørk nat, uden måne eller stjerner, og lufttrykket fra den voldsomme fart lagde sig over os som noget varmt og kvælende.

Det var tre timer siden, vi forlod Paris, og nu gik det afsted mod Frankrigs centrum, uden at vi kunne se blot det mindste glimt af de egne, vi kørte igennem.

Pludselig stod det for os som en fantastisk åbenbaring: Ved et stort bål midt i en skov stod der to mænd.

Dette så vi i ét sekund. De så ud til at være to omstrejfende vagabonder, klædt i elendige laser; ilden kastede et flammende rødt skær på deres skæggede ansigter, som de vendte mod os; omkring dem stod de lysende grønne træer som en teaterdekoration, med reflekser fra bålet spillende op ad stammerne, og løvværket badet i et strålende lysskær.

Et øjeblik kun – så lå alting atter hen i mørke.

Det var virkelig et forunderligt syn. Hvad kunne disse to vagabonder have at bestille der i skoven? Hvorfor tændte de ild i denne kvælende varme nat?

Min rejsefælle så på sit ur og sagde:

"Klokken er netop tolv midnat. Det var mærkeligt, det vi netop så."

Jeg var enig, og vi begyndte at tale om, hvad det mon kunne være nogle mennesker: forbrydere, som brændte beviser, eller troldmænd, som tilberedte en trylledrik? Hvad kunne de bestille? Der er vel ingen, der tænder bål i skoven en varm sommernat for at koge suppe? Det var os umuligt at finde en forklaring.

Og min medpassager snakkede videre … Det var en gammel mand, hvis livsstilling det var mig umuligt at gætte. Han så ud til at være lidt af en original; han virkede ret dannet af væsen, men gav samtidig indtryk af at være en smule forstyrret i hovedet.

Men hvad ved man i grunden om, hvem der er klog og hvem der er gal i denne verden, hvor fornuften ofte nok kan kaldes galskab og galskaben geni?

Han sagde:

"Jeg er for resten glad for, at jeg fik lov at se dette. I det korte øjeblik, det varede, blev jeg grebet af en stemning, som jeg ikke har følt i lange tider.

Hvor menneskene må have følt sig utrygge i gamle dage, dengang verden endnu var fuld af mysterier.

Efterhånden som man trækker sløret fra det ukendte, bliver menneskenes fantasi fattigere og fattigere. Ikke sandt, min herre, De må indrømme, at der ikke længere er noget interessant ved nattens mørke, nu når spøgelsernes tid er forbi?

Man siger jo gerne til sig selv: Der findes intet fantastisk mere, der findes ingen mærkelig overtro, alt det uforklarlige er blevet forklaret. Det overnaturlige svinder bort som en sø, hvis

vand bliver ledet bort gennem en kanal; fra dag til dag trænger videnskaben miraklernes grænser længere tilbage.

For mit eget vedkommende hører jeg til den gamle skole, den hvor man *tror*. Jeg tilhører den gamle, naive generation, som er vant til ikke at forstå, ikke at søge forklaringer og ikke at vide besked, den generation, der er som skabt for mysterier, og som benægter den rene, simple virkelighed.

Ja, min herre, man lagde begrænsninger på fantasien, dengang man begyndte at underlægge sig det usynlige.

Når jeg går ud om aftenen, ønsker jeg næsten, jeg kunne få denne angstgysen, som fik de gamle til at korse sig, når de gik langs kirkegårdsmuren, og fik dem til at flygte for de underlige tåger fra moserne og de fantastiske lysskær over gravene. Hvor gerne ville jeg ikke tro på dette hemmelighedsfulde, gruopvækkende, som man dengang indbildte sig at passere i mørket.

Hvor natten må have været fuld af uhygge i gamle dage, da man troede, den var fyldt af fantastiske, ondsindede væsener, hvis virkelige gestalt man ikke kunne forestille sig, og som fik hjertet til at stivne i angst; det var umuligt at undgå deres berøring, og de var i besiddelse af en mystisk magt og evner, som overgik vor forstand.

Den virkelige rædsel er forsvundet fra jorden sammen med det overnaturlige, for man føler ikke virkelig rædsel for andet end det, man ikke kan fatte. De synlige farer kan bevæge, forvirre eller forskrække os. Men hvad er det i sammenligning med den panik, som griber sjælen ved tanken om at møde en hvileløs ånd, føle en død mands favntag eller møde et af disse frygtelige dyr, som menneskets fantasi har frembragt? Nattens

mørke forekommer mig lyst, nu da det ikke længere er tilholdssted for ånderne.

Og et bevis er, at hvis vi nu pludselig befandt os alene der i skoven, så ville synet af disse to mærkværdige væsener forfølge os langt mere end frygten for en eller anden virkelig fare."

Han gentog: "I grunden føler man kun rædsel for det, man ikke kan fatte."

Og pludselig dukkede der et minde frem for mig, og jeg kom til at tænke på en historie, som Turgenjev fortalte os en aften hos Gustave Flaubert.

Muligvis har han også skrevet den ned et eller andet sted. Ingen forstår bedre end denne store russiske romanforfatter at meddele sine tilhørere denne gysen for det ubekendte, og lade os ane en hel verden af foruroligende, farligt truende ting gennem sit foredrags dunkle mystik. Han forstår at vække sine tilhøreres mistanke ved pludselige strejflys, der lader os ane akkurat så meget, at det kun øger vor angst yderligere.

Han beviser ofte for os den skjulte betydning af bizarre sammentræf og en uventet indgriben af omstændighederne, der tilsyneladende er tilfældig, men som ledes på lumsk vis af en usynlig hånd. Han lader os føle, hvordan vi ledes blindt gennem livet, som i en tåget drøm, hvis mening vi aldrig formår at fatte.

Han går ikke dristigt løs på det overnaturlige, sådan som f.eks. Edgar Poe og Hoffmann. Han fortæller bare sine enkle historier, hvor man altid aner et eller andet svævende, hemmelighedsfuldt, forvirrende.

Han sagde også til os dengang: "Man føler kun virkelig rædsel overfor det, man ikke kan fatte."

Han sad eller snarere lå sammensunken i en lænestol med armene slapt hængende ned og benene strakt langt ud over gulvet, og hans hvide hoved, omgivet af det kraftige sølvfarvede hår og skæg, gav ham udseende som en gammel patriark.

Han talte roligt og på en underlig langtrukken måde, som gav hans fremstilling en egen charme, og lagde en vis nølen over sin tunge, som så vel forstod at pointere og fremhæve ordenes farve og malende kraft. I hans lyse, vidt åbne øjne afspejlede hver eneste stemning sig, som hans tanker fremmanede.

Han fortalte os følgende historie:

Engang i sin ungdom var han på jagt i en af de store russiske skove. Han havde strejfet om hele dagen, og sent ud på aftenen kom han til bredden af en stille flod.

Den gled ind under nogle træer, mellem træer, fyldt med svajende siv, dyb, kold og klar.

Jægeren blev grebet af en uimodståelig lyst til at kaste sig ud i dette krystalklare vand. Han klædte sig af og kastede sig ud i strømmen. Han var dengang en kraftig ung mand, spændstig og en dristig svømmer.

Han lod sig glide langsomt og ligegyldig afsted mellem drivende græs og rødder, nød at føle den lette berøring af vandplanterne mod sit legeme.

Pludselig blev der lagt en hånd på hans skulder.

Han vendte sig om med et sæt og så et forfærdeligt væsen, som stirrede begærligt på ham.

Det lignede en kvinde, men det lignede også en hunabe. Hun havde et stort, rynket ansigt, som grinede imod ham. To ubeskrivelige tingester, formentlig to bryster, flød på vandet

foran hende, og et vildt, tjavset hår, rødbrændt af solen, hang ned over ansigtet og ryggen.

Turgenjev følte sig grebet af den forfærdelige panik, den iskolde rædsel, man føler overfor oversanselige åbenbaringer.

Uden at give sig tid til at tænke eller forstå begyndte han at svømme som en rasende ind mod bredden. Men det uhyggelige væsen svømmede endnu hurtigere, og berørte imens hans hals, hans ryg og hans ben, mens hun lo uophørligt, en ondskabsfuld, frydefuld latter. Halvt vanvittig af skræk nåede han endelig bredden og flygtede vildt ind gennem skoven, uden så meget som at skænke det en tanke at lede efter sit tøj eller sin riffel.

Monstrummet fulgte småbrummende efter ham og løb også temmelig hurtigt.

Ganske udmattet, og nærmest lammet af rædsel var han lige ved at falde om, da en lille hyrdedreng bevæbnet med en lang pisk kom ham til undsætning. Drengen lod sin pisk smælde over det forfærdelige dyremenneske, og hun flygtede under høje smertensskrig. Og Turgenjev så hende forsvinde i skoven, som en stor hungorilla.

Det var et stakkels, vanvittigt kvindemenneske, som havde levet der i skoven i over tredive år, og holdt sig i live takket være hyrdernes barmhjertighed. Hun plejede at tilbringe det halve af dagen med at svømme rundt i floden.

Og den store russiske forfatter tilføjede: "Jeg har aldrig i mit liv følt en lignende rædsel, og det var, fordi jeg ikke forstod, hvad dette monster vel kunne være."

Min rejsefælle, som jeg havde fortalt denne historie, tog nu atter til orde:

"Ja, den virkelige rædsel føler man kun overfor det ufattelige. Denne krampe, som griber sjælen, og som vi kalder for rædsel, den føler vi kun, når der sammen med rædslen blander sig lidt af svundne tiders overtro. Jeg har følt denne rædsel i al dens vælde, og det overfor en så lille og ubetydelig ting, at jeg er næsten skamfuld ved at tilstå det.

Jeg rejste engang alene til fods gennem Bretagne. Jeg havde gennemstrejfet Finistère, de triste, øde heder, hvor man ikke ser andet end lyng, og hist og her en af disse hellige sten, som man tror er besat af ånder. Dagen i forvejen havde jeg været ude på det dystre Point du Raz, det yderste hjørne af den gamle verden, hvor to oceaners bølger uophørligt brydes mod hinanden.

Om natten gik fra Penmarch til Pont-l'Abbé. Kender De Penmarch? Det er en flod, som løber ganske fladt og lavt, så lavt, at det ser ud som om dens leje er lavere end havet. Det omgiver én til alle sider, dette truende, grå hav med sin brænding, der brøler som et rasende, vildt dyr.

Jeg havde spist til aften i et fiskerherberg, og fulgte nu den snorlige landevej mellem to heder. Natten var mørk.

Fra tid til anden passerede jeg en druidesten, der lignede et vældigt spøgelse, som stod helt stille og iagttog mig, idet jeg gik forbi; og lidt efter lidt blev jeg betaget af en uforklarlig angst. Hvad havde jeg vel at frygte for? Der er nætter, hvor man føler åndernes nærvær, hvor man skælver uden grund og hvor hjertet banker i forvirret rædsel over dette usynlige *noget*, som jeg altså tilstår, at jeg savner.

Hvor den forekom mig lang, denne vej, uendelig lang og øde.

Man hørte ingen anden lyd end havets brusen langt borte, og af og til kom denne monotone lyd mig ganske nær, så nær, at jeg troede bølgerne var lige i hælene på mig, jagende over heden med sine skumtoppe, og jeg følte trang til at flygte, til at sætte i løb i vild fart foran dem.

Vinden peb gennem buskene langs vejkanten, og fejede i vældige stød hen over heden, og skønt jeg gik hurtigt, følte jeg en kuldegysen i arme og ben, en uhyggelig, dirrende frost.

Å, hvad ville jeg dog ikke have givet for at møde et levende menneske!

Det var nu så mørkt, at jeg kun med nød og næppe kunne skelne vejen.

Og pludselig hørte jeg langt borte en rullende lyd. Jeg tænkte: "Nå, der kommer nok en vogn." Men jeg hørte ikke mere.

Et minut senere hørte jeg tydeligt den samme lyd, men nærmere.

Imidlertid så jeg intet lys, men jeg sagde til mig selv: "De har vel ingen lygter. Det er egentlig mærkværdigt i en sådan øde egn."

Så holdt lyden op, og lidt efter var den der igen. Den var for svag til, at det kunne være en lastvogn, og desuden hørte jeg ingen hestetrampen, hvad der forbavsede mig, for natten var i øvrigt stille.

Jeg tænkte forundret: "Hvad kan dette dog være?"

Det nærmede sig nu, stærkere og stærkere. Sandelig, jeg hørte kun lyden af hjul, ingen klirren af jern eller lyden af hovslag, absolut intet. Hvad kunne det dog være?

Nu var den ganske nær, helt inde på livet af mig; jeg kastede mig ned i grøften, drevet af en instinktiv frygt, og hvad jeg så

komme imod mig, var en trillebør, alene … ingen skubbede den … nej! den kom ganske alene og i fuld fart …!

Mit hjerte begyndte at slå så voldsomt, at jeg måtte blive liggende på græsset, og imens lyttede jeg efter den rullende lyd, som forsvandt i retning af havet. Og jeg turde hverken rejse mig, gå eller gøre den mindste bevægelse, for hvis den var kommet tilbage og havde forfulgt mig, var jeg død af skræk.

Det varede længe, før jeg atter kom til kræfter, og jeg tilbagelagde resten af vejen med en sådan angst i hjertet, at jeg fo'r sammen og var ved at tabe vejret ved den mindste lyd.

De synes vel, at dette var dumt og latterligt, ikke sandt? Men alligevel, hvilken grufuld angst! Senere, da jeg fik tænkt nærmere over sagen, forstod jeg sammenhængen: det har jo utvivlsomt været et barn med bare fødder, der skubbede denne trillebør, og jeg havde søgt efter hovedet af en mand i almindelig højde.

Forstår De det … når man på forhånd føler det overnaturliges nærvær … og så denne trillebør, der ruller afsted af sig selv … åh, hvilken rædsel!"

Han standsede et øjeblik og fortsatte så:

"Ved De, hr., at vi i grunden er vidner til et mærkværdigt og forfærdeligt skuespil: et udbrud af kolera.

De kender jo denne karbollugt, som forpester luften her i vognen? Vi kender den nok også et andet sted.

De skulle se Toulon ved dagslys. Der kan De tro, man mærker dens nærvær. Men det er ikke frygten for sygdommen, der har grebet indbyggerne. Koleraen, det er også noget andet, det dette usynlige noget, en straffens svøbe fra gammel tid, fra længst svundne dage, en slags ond ånd.

Jeg må le ad lægerne med deres evindelige baciller. Det er jo ikke dette lille insekt, der sætter skræk i folk, så de springer ud af vinduerne. Det er koleraen, dette uforklarlige og frygtelige væsen, som er kommet til os fra den fjerne Orient.

I Toulon danser man på åben gade.

Hvordan kan de danse i disse dødens dage? Der opstilles fyrværkeri på markerne udenfor byen, man tænder glædesblus, og orkestre spiller muntre dansemelodier på enhver befærdet promenade.

Hvorfor al denne galskab?

Det er fordi *den* er til stede, og fordi man vil trodse den – ikke mikroben, men koleraen – og fordi man vil være væbnet imod den, som mod en lurende fjende. Det er for dens skyld, man danser og ler, tænder glædesblus og spiller valse, det er for dens skyld, den onde magt, som dræber for fode og hvis nærvær man føler over alt, usynlig, truende, som en af disse onde ånder fra gammel tid, som hedningepræsterne besværgede."

En korrespondance

Nej, min ven, tænk ikke mere på den ting. Det, De foreslår mig, oprører mig og byder mig imod. Man skulle næsten tro, at Gud – ja, for jeg tror nemlig på Gud – har angret alt det gode, han har skabt, og derfor tilføjet noget forfærdeligt. Han har skænket os kærligheden, det skønneste på jorden, men da han formodentlig fandt, at det var en for ædel, for ren og fuldkommen gave for os mennesker, opfandt han sanserne, de urene, brutale, oprørende sanser, udformet som en ironisk spot over kærligheden, og udtænkt på en måde, som får os til at rødme, og som man ikke taler højt om. Deres afskyelighed giver menneskene en følelse af skam, de oprører vor sjæl og sårer vort øje, og forbandet af moralen, forfulgt af loven lever de i mørket som noget kriminelt.

Tal aldrig mere til mig om dette, aldrig!

Jeg ved i grunden slet ikke, om jeg elsker Dem, jeg ved kun, at jeg føler mig godt tilpas i Deres selskab, at Deres blik er mig sympatisk og at Deres stemme går mig til hjertet. Hvis De nogensinde på grund af min svaghed skulle opnå det, De ønsker, så ville De fra den dag af være mig modbydelig. Og de fine tråde, som binder os sammen, ville briste. Alle disse afskyeligheder ville danne en afgrund imellem os.

Lad alt dette være, som det er. Og De må gerne elske mig, hvis De vil. Jeg giver Dem lov.

Deres veninde,

Geneviève.

– Frue, tillader De, at jeg på min side taler oprigtigt til Dem, frit og nøgternt, uden skånsomme fraser, ganske som jeg ville tale til en ven, der stod for at skulle afgive det hellige løfte?

Jeg er i grunden heller ikke helt på det rene med, om jeg elsker Dem. Og jeg vil oprigtig talt heller ikke finde ud af det, før dét er sket, som oprører Dem så umådeligt.

Har De glemt disse linjer af Musset:

> S'ils ne sont pas divins, ces moments sont horribles
> Je me souviens encor de ces spasmes terribles
> De ces baisers muets, de ces muscles ardents
> De cet être absorbé, blême et serrant les dents.

Denne følelse af gru og uovervindelig væmmelse, den føler vi mænd også, når vi ledet af blodets røst kaster os ind i flygtige forbindelser. Men når det gælder en kvinde, som står for os som den udvalgte, som et væsen af uendelig charme og bedårende ynde, sådan som De står for mig, da ophøjes kærligheden til at blive livets højeste, mest fuldkomne lykke.

Kærtegnet, frue, det er kærlighedens prøvesten. Hvis vor lidenskab slukkes efter et favntag, da er grunden den, at vi har taget fejl. Hvis den vokser, er det fordi man elsker hinanden.

En filosof, som for resten slet ikke selv praktiserede disse teorier, har gjort os opmærksomme på den snare, som naturen har sat for mennesket. Naturen kræver liv, og for at tvinge os til at skabe dem, har den ved siden af snaren sat den dobbelte fristelse: kærligheden og den sanselige glæde. Og han tilføjer: Så snart vi har ladet os fange og så snart det første øjebliks afsindighed er forbi, bliver vi grebet af en uendelig tristhed, for vi forstår med hvilken list, vi er blevet overrumplet, og vi ser og

opfatter pludselig den skjulte mening, der har ligger bag, og har drevet os afsted imod vor vilje.

Dette er ofte tilfældet. Og når vi kommer til os selv, har vi fået afsmag for livet. Naturen har sejret over os og kastet os ganske efter sit forgodtbefindende i de arme, som tilfældigvis stod åbne, fordi den nu engang vil, at armene skal åbnes.

Hvor jeg kender dem, disse kolde og voldsomme kys på fremmede læber, og hvorledes det stive, brændende blik fæster sig i øjne, man ikke kender, og som man måske ser for både første og sidste gang, og alt dette, som ikke her skal omtales, men som efterlader en bitter melankoli i vor sjæl.

Men når den atmosfære af hengivenhed, som man kalder kærligheden, forener to mennesker, når de har tænkt på hinanden længe, måske hele tiden, når erindringen under en adskillelse har været levende ustandselig, dag og nat, og fremkaldt for ens øje den elskedes træk, hendes smil, hendes stemmes klang; når man har været behersket, ja besat af det væsen, som trods alle afstande altid har været nærværende, hvad er da naturligere, end at favnen åbner sig, læberne mødes og sjæl og legeme forenes?

Fortæl mig, om De aldrig har følt længslen efter et kys? Og fortæl mig, om det lysende, gennemtrængende blik, som synes at nå helt ind i vort hjerte, ikke er som en heftig, uimodståeligt dragende magt?

Ganske vist er det den samme snare, denne afskyelige snare, som De siger. Nå, lige meget, jeg ved jo, at jeg falder i den, og jeg elsker den trods alt. Naturen giver os kærtegnet og skjuler dermed sin list; den tvinger os til mod vor vilje at fortsætte generationerne. Nu vel, lad os da tilegne os disse kærtegn, lad

os gøre dem til vor ejendom, forfine dem, forandre og idealisere dem, om De vil. Lad os selv bedrage naturen, denne store bedragerske. Lad os opfatte mere end den har villet, vi skulle fatte, mere end den har formået at lære os. Vi vil betragte kærtegnet, som om det var et ædelt metal gravet frem fra jorden i rå tilstand; lad os bearbejde det, fuldkommengøre det, uden at bekymre os om dets oprindelige bestemmelse, eller om den skjulte mening med det hos ham, De kalder Gud. Og eftersom det er vores tanke, der giver alting dets poesi, så lad os da poetisere det, frue; selv i dets mest frygtelige brutalitet, de mest urene sammenhænge, ja selv i dets mest monstrøse skikkelser.

Lad os elske det glødende kærtegn, som vi elsker den berusende vin, som den modne, velsmagende frugt, som alt, hvad der sender en lykkefølelse gennem vort legeme. Lad os elske legemet, fordi det er skønt, fordi det er hvidt og fast og blødt og dejligt under læbens og håndens berøring.

Når kunstneren har villet finde den reneste, fineste form til det bæger, hvoraf kunsten skulle øse sig beruselse, har han valgt barmens runde linje, der kan sammenlignes med en roses.

Jeg har i en videnskabelig bog, som hedder *Leksikon over den Medicinske Videnskab* læst følgende definition af en kvindes barm, opfundet af hr. Joseph Prudhomme, senere medicinsk doktor: "En kvindes bryst kan betragtes som en ting, der både er nyttig og behagelig."

Lad os glemme nyttigheden, hvis De tillader, og blot beholde det behagelige. Hvis dets bestemmelse alene var at give spædbørn næring, ville det da have haft den vidunderlige form, som indbyder så uimodståeligt til kærtegn?

Frue, lad moralisterne prædike om ærbarhed og lægerne om forsigtighed, lad poeterne, disse løgnere og bedragere, som altid selv lader sig bedrage, lad dem synge om sjælenes kyske forening og den immaterielle lykke. Lad de grimme kvinder passe deres pligter og de fornuftige mænd deres forretninger; lad lærdom være lærdom og præster være præster, men vi vil elske over alt andet det berusende kærtegn, som bedårer, som opflammer, som lammer og opflammer på ny, som er mere delikat end den fineste blomsterduft og lettere end en sommerbrise, skarpere end knivsår, hurtig og fortærende, som vækker til bøn på samme tid som det ansporer til forbrydelser og skaber helte til de største bedrifter.

Lad os elske det, ikke på den rolige, normale, almindelige måde, men voldsomt, til raseri og uden grænser. Lad os søge efter det, som man søger efter guld og diamanter, for det er mere værd end dem, fordi det er uvurderligt og flygtigt. Lad os jage efter det uden ophør, lad os dø for det.

Og jeg skal sige Dem en sandhed, frue, som De næppe vil finde i nogen bog: de eneste fuldkommen lykkelige kvinder er dem, der ikke sparer på deres kærtegn. Disse kvinder lever uden bekymringer, uden pinefulde tanker, uden anden længsel end den efter det næste kys, som vil være endnu mere vidunderligt end det forrige, og stille hende fuldstændig tilfreds.

De andre, de, for hvem alle kærtegn er afmålte, ufuldstændige eller sjældne, de går rundt og plages af alle mulige smålige bekymringer, af pengebegærlighed, forfængelighed og alle mulige andre ting, som til slut bliver til sorger.

Men de kvinder, der får kærtegn i overflod, trænger ikke til andet, ønsker intet mere og savner ingenting. De går som i drømme, roligt smilende, og berøres kun lidt af det, som for andre ville være en uoprettelig katastrofe, for kærtegnet erstatter alt, helbreder alt, og bringer trøst for alle sorger.

– Og jeg kunne have endnu meget mere at sige Dem!

Henri.

Disse to breve, der begge var skrevet på japansk rispapir, blev fundet i en lille ruskinds tegnebog under en bedeskammel i Madeleinekirken sidste søndag efter messen klokken 11.

Galskab

Da man sagde til mig: "Ved De, at Jacques Parent er død som sindssyg på et hospital?" følte jeg ligesom en smerte, noget i retning af en angstfuld gysen ned gennem ryggen, og jeg så ham for mig, den store, mærkelige mand, som sandsynligvis allerede længe havde lidt af en sindssygdom, tilmed af en foruroligende, uhyggelig art.

Han var en mand i fyrrerne, høj, mager, med en lidt ludende holdning og mørke, ligesom hallucinerende øjne, så mørke, at man ikke kunne skelne pupillerne, og flakkende, syge, som hos et jaget dyr. Dette mærkelige menneske bragte altid en følelse af utryghed med sig, en uforklarlig fornemmelse af ubehag, der forplantede sig til både sjæl og legeme; man følte i hans nærhed ofte en slappelse af alle nerver, som under indflydelse af skjulte kræfter.

Han havde en generende vane, en ren mani med at skjule sine hænder; han plejede aldrig ligesom andre mennesker at håndtere genstande, der lå i hans nærhed, med dette fortrolige greb, man ellers bemærker hos de fleste. Aldrig lod han dem være udækkede, disse lange, fine, lidt nervøse hænder; han gravede dem dybt ned i lommerne, eller stak dem op i ærmerne. Det var, som om han ikke turde lade dem have frit spil, af frygt for at de mod hans vilje skulle udføre en eller anden nedværdigende og latterlig handling.

Når han i det daglige var nødt til at bruge sine hænder, skete det altid med pludselige ryk og armbevægelser, og når han sad til bords, greb han altid sit glas, sin kniv eller gaffel så hurtigt,

at man aldrig kunne forudsige, hvad han ville gøre, før det allerede var gjort.

Så hændte det en aften, at jeg fik en forklaring på hans mærkelige sjælelige lidelse.

Han plejede som regel at tilbringe nogle dage hos mig ude på landet, og den aften, jeg nu vil fortælle om, virkede han særlig nervøs og ophidset.

Det havde været en usædvanlig varm dag, og luften var lummer og trykkende; et uvejr trak op i horisonten. Der rørte sig ikke en vind. Vi svedte som i et dampbad og havde svært ved at trække vejret. Jeg følte mig nervøs og havde det slet ikke godt, og besluttede at gå til sengs.

Men da Jacques Parent så, at jeg rejste mig for at gå, greb han mig i armen med et underlig forvirret udtryk.

"Åh nej, bliv her lidt endnu," bad han.

Jeg så forbavset på ham, og mumlede halvt undskyldende:

"Det må være uvejret, der har gjort mig nervøs."

Da brast det ud af ham som i fortvivlelse:

"Og jeg da? Jeg bønfalder dig, bliv! Jeg kan ikke udholde at være alene nu."

Han så helt forstyrret ud.

Jeg spurgte:

"Man hvad fejler du dog? Er du gået fra forstanden?"

"Ja, af og til, på aftener som denne, når luften er ladet med elektricitet … da er jeg … da er jeg bange … jeg er bange for mig selv … forstår du? … Sagen er … jeg har en magt … nej … en kraft … nej, jeg mener en styrke … Nå, jeg kan ikke forklare det, men jeg besidder en magnetisk magt så forunderlig, at det gør

mig ængstelig, ja, jeg bliver bange for mig selv, som jeg plejer at sige."

Og ude af sig selv, med en fortvivlet gestus, stak han sine skælvende hænder ind under frakkeskøderne. Og nu følte jeg, at jeg også selv begyndte at skælve, grebet af en ubestemmelig, voksende uhyggefølelse. Jeg fik lyst til at gå min vej, skaffe mig af vejen for ikke længere at skulle se på min ven og møde hans flakkende øjne, som stadig strejfede mig, gled til siden, vendte sig mod loftet, for derefter at søge rundt i de mørke kroge og fæste sig der, som om han også ville gemme sit farlige blik.

Endelig fik jeg fremstammet:

"Og dette har du aldrig før fortalt mig om!"

Han svarede:

"Hvordan skulle jeg kunne tale til nogen om sådan noget. Men i aften kan jeg ikke længere tie. Og det er bedst, du får det at vide; desuden vil du måske kunne hjælpe mig.

Ved du, hvad magnetisme egentlig er? Nej. Ingen ved det. Og dog kan den konstateres. Man erkender dens eksistens, selv lægerne benytter sig af den; en af de mest berømte læger, hr. Charcot, holder foredrag om den. Der er altså ingen tvivl om, at den eksisterer.

Forestil dig, at et menneske har den ufattelige og forfærdelige evne alene i kraft af sin vilje at få et andet menneske til at sove ind, og mens han sover stjæle hans tanker, som en tyv ville kunne stjæle hans pung. Han stjæler hans tanker, det vil sige hans sjæl, denne helligdom, dette hemmelighedsfulde Jeg, menneskets inderste grundvold, som man har troet uangribelig, uigennemtrængelig, sjælen, dette tilholdssted for uudtalte tanker og ideer, for alt hvad man

skjuler, alt hvad man elsker, og alt hvad man har at meddele andre mennesker; han bryder ind, røver den og trækker den frem til beskuelse. Er det ikke uhørt, afskyeligt, kriminelt?

Hvorfor og hvorledes kan sådan noget gå for sig? Ved noget menneske det? Hvad ved man i det hele taget?

Alt er et mysterium. Vi meddeler os til vore omgivelser ved hjælp af vore ufuldstændige, syge, elendige sanser, der er så svage, at de kun lige er i stand til opfatte de nærmest omgivende genstande. Alt er et mysterium. Tænk på musikken, den guddommelige kunst, som kan omskabe vor sjæl, river den med sig, beruser den, henrykker den – hvad er det, når alt kommer til alt? Ingenting.

Forstår du mig ikke? Så hør her: To legemer støder sammen. Luften dirrer. Disse vibrationers styrke, antal og hurtighed afhænger fuldstændig af slagets natur. Altså, vi har en lille hinde af hud inde i øret, som modtager vibrationerne og omsætter dem til vor hjerne som lyd. Ganske som når du drikker et glas vand, og det forvandles til vin i din mund. Vor trommehinde udfører det utrolige mirakel at forvandle bevægelse til lyd. Det er det hele.

Musikken, denne vidunderlige, indviklede kunst, så nøjagtig som grammatik og så svævende som en drøm, denne kunst, der er skabt af matematik og sommervinde, eksisterer altså ene og alene i kraft af en lille hudhindes ejendommelighed. Uden denne hinde ville tonen slet ikke være til, da den i og for sig kun er en vibration. Hvis man ikke havde øren, hvordan skulle man så opfatte musik? Å nej, vi er omgivet at ting, som vi aldrig vil komme til at fatte, fordi vi mangler de nødvendige organer.

Magnetismen er måske en af disse ting. Vi må nøje os med en forudfølelse af denne kraft, og nølende føle os frem i de ukendte magters nærhed, da vi kun lige akkurat aner denne naturens nye hemmelighed.

Hvad mig angår … Hvad mig angår, så er jeg udstyret med en forfærdelig evne. Det føles, som om jeg havde et andet væsen skjult i mit indre, som hele tiden vil slippes løs, som aldrig er i ro, som piner mig og udtømmer mine kræfter. Hvad er det? Jeg føler det ikke, men der er to væsener indesluttet i mit stakkels legeme, og det er ofte ham, den anden, som er den stærkeste, sådan som nu i aften.

Bare ved at se på mine medmennesker kan jeg få dem til at sove ind, ganske som om jeg havde givet dem opium. Jeg behøver kun at strække hænderne ud for at gøre ting … forfærdelige ting … Hvis du blot vidste! Ja, hvis du vidste! Jeg har ikke alene denne magt over mennesker, men også over dyr og endog over … ting …

Dette skræmmer mig og piner mig mere end jeg kan beskrive.

Ofte har jeg lyst til at stikke mine øjne ud og hugge hænderne af mig selv.

Men jeg vil … jeg vil, at du skal vide alt. Hør her, jeg skal vise dig min magt … ikke over mennesker, det gør man jo over alt, men over … over dyr.

Kald på Mirza!"

Han gik rundt på gulvet med lange skridt og et udtryk i øjnene, som så han syner; så tog han sine hænder frem, som han hidtil havde holdt skjult på brystet. De virkede forfærdelige

på mig, det var, som om han havde draget to sværd af deres skeder.

Og jeg adlød mekanisk og fuldstændig viljeløst, skælvende af angst, og samtidig betaget af en intens spænding, et heftigt ønske om at se. Jeg åbnede døren og fløjtede på min hund, som lå og sov nede i entreen. Straks efter hørte jeg lyden af dens poter i fuld fart op ad trappen, og glad og logrende kom den ind. Så fik jeg den til at lægge sig i en lænestol, og Jacques begyndte at klappe hunden, mens han ufravendt stirrede på den.

Til at begynde med var den urolig, den skælvede og virrede med hovedet for at undgå de øjne, som stirrede på den, og det var tydeligt, at den blev grebet af en voksende angst. Pludselig begyndte den at ryste, sådan som kun hunde kan ryste. Hele dens krop rystede, det ene anfald kom efter det andet, og til sidst ville den løbe sin vej. Men Jacques lagde sin hånd på dyrets hoved, der ved denne berøring udstødte et langtrukkent, uhyggeligt hyl.

Selv følte jeg mig forvirret og underlig mat, som om jeg befandt mig i en gyngende båd på vandet. Til sidst forekom det mig, at møblerne drejede rundt og væggene begyndte at hælde. Jeg kunne akkurat fremstamme: "Nok, Jacques, det er nok." Men han hørte mig ikke længere, stirrede blot ufravendt på Mirza med sine forfærdelige øjne. Til sidst lukkede den øjnene og lod hovedet falde slapt ned, som om den var faldet i søvn. Han vendte sig om mod mig.

"Det er gjort," sagde han. "Nu skal du se."

Og han kastede sit lommetørklæde hen i den anden ende af stuen og råbte: "Hent, Mirza!"

Hun rejste sig vaklende, usikkert, snublende som i blinde, og idet den bevægede poterne på en underlig mekanisk måde, som om det ikke var dens egne, løb den afsted for at hente lommetørklædet, der lå som en lysende hvid plet mod væggen. Gang på gang forsøgte den at tage det op, men den bed ved siden af, som om den ikke kunne se det. Endelig fik den fat i det og kom tilbage på samme vaklende, søvngængeragtige måde.

Det var et frygteligt syn. Han befalede: "Læg sig!" Og den lagde sig. Så, idet han lod hånden hvile på dens hoved, sagde han: "En hare, tag den!" og stadig liggende forsøgte dyret at løbe, den bevægede sig ligesom i søvne, og udstødte små, korte, ligesom indvendige bjæf.

Jacques var nu helt grebet af galskaben og sveden trådte frem på hans pande. Han råbte: "Bid ham, bid din herre!" Der gik et par frygtelige krampetrækninger gennem hunden. det var tydeligt, at den kæmpede imod. Han gentog: "Bid ham!" Da rejste den sig og kom hen imod ham, mens jeg skyndsomst trak mig tilbage mod væggen, hvor jeg stillede mig op med løftet fod, rede til at sparke den væk.

Men nu befalede Jacques: "Kom her, nu!" Og den vendte om og løb hen til ham. Så tog han fat og gned den dens hoved med sine store hænder, som om han ville befri den for nogle usynlige lænker.

Mirza åbnede øjnene.

"Nu er det ovre," sagde han.

Jeg var ikke i stand til at røre ved hunden, men skubbede blot døren op og lod den slippe ud. Den gik sin vej, langsomt, skælvende af udmattelse, og atter hørte jeg dens kløer skrabe mod trappetrinene.

Men Jacques kom tilbage til mig: "Og det er endda ikke det hele. Det, som ængster mig allermest, er dette. Se her, livløse ting adlyder mig også."

På bordet lå der en slags kniv eller dolk, som jeg plejede at bruge til at sprætte bøger op med. Han strakte hånden ud mod den. Og straks var det ligesom den begyndte at krybe langsomt hen over bordfladen, og pludselig så jeg, at kniven skælvede, ja, den skælvede virkelig, så bevægede den sig og gled ganske af sig selv hen imod hans udstrakte hånd og lagde sig til rette mellem fingrene.

Forfærdet udstødte jeg et skrig. Jeg troede et øjeblik, at jeg selv var ved at blive gal, men den skarpe lyd af min egen stemme fik mig øjeblikkelig bragt til mig selv.

Jacques fortsatte:

"På den måde kan jeg trække alting til mig. Det er derfor, jeg skjuler mine hænder. Hvad det er? Elektricitet? Magnetisme? Jeg ved det ikke, men det er forfærdeligt.

Og forstår du også, hvorfor det er så forfærdeligt? Når jeg er alene, så kan jeg ikke lade være; så snart jeg er alene, må jeg trække alting til mig, som jeg ser i min nærhed.

Jeg kan tilbringe hele dage med at få ting til at flytte sig, og jeg bliver aldrig træt af at afprøve denne min afskyelige magt; det er, som om jeg ustandselig må se, om den skulle have forladt mig."

Han havde begravet sine store hænder i lommerne og stod og stirrede frem for sig i mørket. Da hørtes en lyd som en svag brusen gennem træerne.

Det var regnen, som kom.

"Det er forfærdeligt," hviskede jeg.

"Ja, forfærdeligt," gentog han.

Det susede i bladene. Uvejret var over os, og regnen skyllede ned i stride strømme.

Jacques åndede ud i lange drag.

"Du kan gå," sagde han. "Det var godt, at regnen kom; den beroliger mig. Jeg vil gerne have lov at være alene nu."

Graven

Den syttende juli atten hundrede og tre og firs klokken halv tre om natten blev vagten på Bèziers kirkegård vækket ved at hans hund, som var lukket inde i køkkenet, begyndte at gø.

Han gik straks ned, og så, at hunden løb snusende frem og tilbage langs tærsklen til udgangsdøren, mens den gøede af fuld hals, som om den havde vejret indbrudstyve, der luskede rundt ved huset. Vincent – vagten – tog sit gevær og gik forsigtigt ud af døren.

Hunden løb straks afsted i retning af Allée General Bonnet, og standsede op ved fru Tomoiseaus gravmonument.

Idet vagten nu forsigtigt gik nærmere, opdagede han et svagt lys i retning af Allée Malenvers. Han sneg sig frem mellem gravene, og blev nu vidne til en grufuld, vanhelligende handling.

En mand havde gravet liget af en ung kvinde frem, som netop var blevet begravet dagen i forvejen, og var nu ved at trække hende ud af kisten. En lille blændlygte, som var stillet op på jordbunken ved siden af graven, oplyste den uhyggelige scene.

Vincent kastede sig over misdæderen, slog ham til jorden, bandt hans hænder og bragte ham til politistationen.

Det var en af byens unge advokater ved navn Courbataille, en rig og anset mand.

Han blev sat under tiltale. Dommeren bragte sergent Bertrands forfærdelige forbrydelse i tilhørernes erindring, og åbnede så forhøret.

Der lød en stærk summen af indignation blandt publikum. Og da rettens medlemmer indtog deres pladser, blev der råbt om dødsstraf. Retspræsidenten havde vanskeligt ved at tilvejebringe ro og orden.

Så udtalte han højt og alvorligt:

"Anklagede, hvad har De at fremføre til Deres forsvar?"

Courbataille rejste sig. Han havde ikke ønsket at få en advokat. Han var en høj, mørk og ret køn ung mand, med et åbent ansigt og dristigt blik.

Der lød en piben fra forsamlingen.

Han lod sig imidlertid ikke forbløffe, men begyndte sin tale; i begyndelsen var hans stemme lidt sløret og lav, men den vandt lidt efter lidt i fasthed.

"Hr. præsident, de herrer edsvorne.

Der er ikke meget at sige. Den kvinde, hvis grav jeg forstyrrede, har været min elskerinde. Jeg elskede hende.

Det var ikke nogen sanselig elskov, ej heller en almindelig sjælelig sympati, men en fuldstændig, altopslugende kærlighed, en fortabt lidenskab.

Hør altså: Da jeg mødte hende for første gang, betog hun mig på en mærkelig måde. Det var hverken forbavselse eller beundring, og jeg blev ikke, hvad man kalder for slået, men jeg følte et vidunderligt velbefindende ved at se på hende, ligesom når man dukker ned i et varmt bad. Hendes bevægelser bedårede mig, hendes stemmes klang betog mig, og jeg følte en dyb, uendelig glæde ved synet af hele hendes person. Det var mig, som havde jeg kendt hende længe, som om jeg havde set hende tidligere. Hun havde hos sig noget af min ånd.

Hun var svaret på min sjæls kalden, på denne rastløse higen, hvormed vi hele livet igennem stræber mod et ubestemmeligt, svævende mål ude i fremtiden.

Da jeg kom til at kende hende nærmere, kunne blot tanken om at møde hende sætte mig ekstase; når jeg tog hendes hånd i min, følte jeg mig gennembævet af en salighed, jeg aldrig havde drømt om, og hendes smil kunne tænde en så vild og overstrømmende glæde i mig, at jeg fik lyst til at løbe omkring, danse og rulle rundt på jorden.

Hun blev altså min elskerinde.

Hun blev mere end det, hun blev hele livet for mig. Jeg forventede intet mere her på jorden. Jeg ønskede mig ikke mere i dette liv.

Så en aften, da vi var ude og spadserede langs floden, blev vi overrasket af en regnbyge. Hun blev forkølet. Dagen efter gik det over til lungebetændelse. Otte dage senere var hun død.

I den tid hun lå for døden, var jeg så oprevet af sorg og fortvivlelse, at jeg intet kunne fatte eller opfatte … mine tanker stod simpelthen stille.

Da hun så døde, var det, som om det voldsomme slag bedøvede mig. Jeg havde ikke en klar tanke. Jeg kunne ikke foretage mig andet end at græde.

Under alle de forfærdelige begravelsesceremonier var jeg endnu i min vilde sorg ganske utilregnelig. Jeg følte det nærmest som en slags fysisk smerte.

Men da hun først var bragt bort og lagt i jorden, fik jeg atter min fornuft tilbage, og jeg gennemgik en række moralske lidelser så forfærdelige, at selv den kærlighed, hun havde givet mig, næppe kunne opveje det.

Så var det, at jeg fik denne fikse idé:

Jeg får hende aldrig at se mere!

Denne tanke forfulgte mig nat og dag, og til sidst var den ved at gøre mig gal. Tænk Dem! De har hos Dem en kvinde, som De forguder, en enestående kvinde, for der findes ikke på hele jorden én, som ligner hende. Denne kvinde giver sig hen til Dem, og hun skaber med Dem denne mystiske forening, som vi kalder kærligheden. Hendes klare blik, der er så fuldt af ømhed, rummer en hel, uendelig verden og er for Dem det dejligste på jorden. De bliver elsket af denne kvinde. Og når hun taler til Dem, føler De Dem gennemstrømmet af lykke.

Og så pludselig er hun borte. Tænk Dem dette. Hun er ikke alene tabt for Dem, men hun er *borte*, uigenkaldeligt, for altid. *Hun er død*. Forstår De rigtigt dette ord? Aldrig, aldrig, aldrig mere skal dette menneske leve på jorden. Disse øjne skal aldrig mere betragte verden. Aldrig skal denne stemme, ikke engang en lignende stemme blandt alle jordens stemmer, udtale de samme ord på den samme måde, som hendes mund gjorde det.

Aldrig skal der fødes nogen, hvis ansigt ligner hendes. Aldrig, aldrig! En statues støbeform kan bevares; enhver almindelig genstand kan mangfoldiggøres i samme form og farve. Men dette ansigt, dette legeme skal aldrig mere vise sig på jorden. Og dog bliver der født tusinder af mennesker, millioner, ja milliarder, men netop denne kvinde skal aldrig eksistere mere. Kan det være muligt? Man kan blive gal ved at tænke på det!

Hun har levet i tyve år, ikke mere, og nu er hun borte for altid! for altid!

Hun tænkte, hun smilede, hun elskede mig.

Så pludselig er alt forbi. Vi er altså ikke mere betydningsfulde end insekterne, som dør hvert efterår. Alt er forbi. Og jeg tænkte på, hvorledes hendes friske, varme, myge legeme, dette hvide, skønne legeme nu lå dernede i en kasse under jorden, rede til at gå i forrådnelse. Og hendes sjæl, hendes tanke, hvor var de?

Du skal aldrig få hende at se igen! Aldrig! Jeg var helt besat af tanken om dette legeme i opløsning, som jeg dog alligevel måske ville kunne kende igen. Og jeg ville, jeg måtte se hende endnu engang.

Jeg gik altså ud med en spade, en hammer og en lygte. Jeg klatrede over kirkegårdsmuren. Og jeg fandt hendes grav.

Jeg fik gravet kisten op og løsnet et af dens brædder. En forfærdelig stank af forrådnelse steg mig i møde. Åh, var dette muligt! Hendes seng, som altid duftede af iris!

Jeg åbnede alligevel kisten og holdt lygten hen til den, og jeg så hende. Ansigtet var blåligt, ophovnet og forfærdeligt – en sort væske løb ud af munden!

Hende! var det hende? Jeg blev betaget af en mægtig gru – men jeg strakte armen ud og greb fat i hendes hår for at trække dette uhyggelige ansigt til mig.

Det var i det øjeblik, jeg blev arresteret.

Hele natten beholdt jeg erindringen om denne forfærdelige forrådnelsesstank, ganske som jeg havde plejet at beholde en fornemmelse af hendes parfume, når jeg havde holdt hende i min favn.

De kan gøre med mig, hvad De vil."

Der herskede en mærkelig stilhed i salen. Det var, som om man endnu ventede, at noget skulle ske. Dommerne trak sig

tilbage for at votere.

Da de atter kom ind i salen efter nogle minutters forløb, var der intet tegn til nervøsitet at spore hos den anklagede, han lod nærmest til at være fuldstændig åndsfraværende.

Præsidenten bekendtgjorde med de dertil brugelige ord, at dommerne erklærede ham for uskyldig.

Han fortrak ikke en mine, og forsamlingen applauderede.

Den gamle kirketjener

I sine unge dage boede han i et lille hus ved landevejen i udkanten af landsbyen. Han havde giftet sig med en gårdmandsdatter og nedsatte sig derefter som vognmager i den lille by, og da de var flittige og arbejdsomme begge to, havde de snart fået sparet sig en lille formue sammen. Der var kun én ting, som de manglede: De havde ingen børn, og dette var deres livs store sorg. Endelig fik de en søn; de kaldte ham Jean, og barnet voksede op i en atmosfære af kærlighed, elsket og forgudet af begge sine forældre, der til sidst ikke kunne undvære ham blot en time om dagen.

Da drengen var fem år, kom der gøglere til landsbyen; de slog deres telt op på pladsen foran rådhuset.

Lige så snart Jean så dem, sneg han sig hjemmefra, og efter at hans far havde ledt efter ham i mange timer, fandt han ham siddende på skødet af en gammel klovn, midt blandt en flok dresserede geder og hunde, mens han lo af fuld hals og så ud til at more sig kongeligt.

Tre dage senere, da de skulle til at sætte sig til aftensmaden, opdagede vognmageren og hans kone, at drengen var forsvundet. Først ledte de efter ham i haven, men da de ikke fandt ham der, gik faderen ud på vejen og råbte med høj stemme: "Jean!" – Natten faldt på; ude fra horisonten kom der en brunlig tåge drivende, som indhyllede omgivelserne i et uhyggeligt rugende mørke. Tre store grantræer lige ved huset så ud, som om de græd. Ingen stemme svarede ham, men der lød ligesom et sagte, klagende suk gennem luften. Faderen stod

længe og lyttede og mente stadig at høre en lyd, snart fra højre, snart fra venstre, og til sidst blev han helt ude af sig selv og gik ud i natten, mens han uophørligt råbte: "Jean! Jean!"

Sådan strejfede han om lige til dagen brød frem, pint af en forfærdelig angst, der til tider var ved at gøre ham gal, mens han fortvivlet råbte ud i mørket og skræmte nattens dyr. Hans kone sad på stentrinnet udenfor døren; hun græd lige til den lyse morgen.

De fandt aldrig deres søn igen.

Og utrøstelige, nedbøjede af sorg, blev de gamle før tiden.

Efter mange års forløb solgte de deres hus og rejste ud for at lede.

De drog rundt og spurgte hver en kvæghyrde, de mødte, hver en omrejsende handelsmand, hvert et menneske i alle landsbyerne, og de forhørte sig hos autoriteterne i de større byer. Men det var så længe siden, de havde mistet deres søn; ingen kendte noget til ham, og selv havde han vel for længst glemt sit eget navn. De græd, og de forstod til sidst, at alt håb var ude.

Snart havde de ikke flere penge, og de måtte byde sig til som daglejere på gårdene og kroerne rundt omkring; de udførte det groveste arbejde, levede af den mad, der blev til overs fra husbondens bord, og skælvede af kulde hver nat på deres hårde leje. De anråbte forbirejsende med bedende stemmer og tiggede et stykke brød hos høstfolkene, når de spiste deres mad i træernes skygge; og de satte sig i grøftekanten og spiste det i stilhed.

En dag sagde en hotelvært til dem:

"Jeg kendte engang nogen, som havde mistet deres datter; de fandt hende igen i Paris."

De bestemte sig straks til at tage afsted.

Da de kom ind til den store by, blev de helt forskrækkede over dens umådelige størrelse og alt det myldrende liv i gaderne.

Men de forstod jo nok, at han måtte findes et sted blandt alle disse mennesker, de vidste bare ikke, hvor og hvordan de skulle begynde at lede. Desuden var de bange for, at de ikke ville kende ham igen, det var jo nu femten år siden, de havde set ham.

De gennemstrejfede byen på kryds og tværs, der var efterhånden ikke en gade, de ikke kendte; og de standsede op alle steder, hvor der var mennesker forsamlet, håbende på et eller anden tilfældigt lykketræf, en barmhjertighed af skæbnen.

Og ofte gik de blot lige frem, uden mål, uden tanke, mens de holdt sig tæt ind til hinanden, og de var da et så levende billede på elendighed, at folk standsede op for at give dem almisser, selv uden at de bad om noget.

Hver søndag tilbragte de hele dagen ved indgangen til de store kirker, hvor de kunne overskue alle de mange mennesker, der passerede ind og ud under gudstjenesten, og utrætteligt ledte de blandt den forvirrede mængde af fremmede ansigter, om de ikke kunne finde en, der havde en fjern lighed med den, de havde mistet.

I indgangsportalen til en af de kirker, de oftest besøgte, stod der en gammel mand, som uddelte vievand, og denne gamle mand var blevet deres ven. Hans historie var lige så sørgelig som deres egen, og de kom til at føle en dyb medlidenhed med ham, som lidt efter lidt gik over til varmt venskab. Det endte

med, at de sammen lejede sig ind i et beskedent lille kvistværelse i en kaserne i byens udkant, og når det hændte, hvilket det ofte nok gjorde, at deres nye ven var syg, overtog vognmageren hans plads i kirken.

Der kom en vinter med streng kulde. Den stakkels kirketjener døde, og sognepræsten, som havde hørt tale om vognmageren og hans sørgelige skæbne, ansatte denne i den gamles sted.

Fra nu af kom han hver morgen og satte sig på det samme sted, på den samme stol, og sled jævnt og dagligt med ryggen på den gamle murpille, som han plejede at læne sig mod. Han undersøgte med spændt opmærksomhed hvert eneste menneske, som kom ind i kirken, og glædede sig som et barn til søndagen, fordi kirken på denne dag altid var fuld.

Han var blevet en gammel mand, og hans svage helbred blev stadig værre og værre, da han ikke tålte den fugtige kulde, der stod ud fra kirkemurene; og hans håb svandt for hver dag, der gik.

Han kendte nu alle, som plejede at besøge kirken; han kendte deres klokkeslæt, deres småvaner, og han kunne skelne deres skridt på stenfliserne.

Hans tilværelse var så strengt ensformig, at det var en stor begivenhed for ham, hver gang et nyt menneske kom ind i kirken. En dag kom der to damer. Den ene var gammel, den anden ung. Formodentlig mor og datter. Og bag dem kom en ung mand. Han hilste på dem ved udgangen, og da han havde rakt dem vievandet, bød han den ældste af damerne armen.

Det må være den unge dames forlovede, tænkte vognmageren.

Og hele den dag ledte han i sin hukommelse efter, hvor han vel kunne have truffet på denne unge mand. Men den, som han tænkte på, måtte nu være en gammel mand, for det forekom ham, at han havde kendt ham derhjemme engang i sin ungdom.

Den unge mand kom ofte igen sammen med de to damer, og denne ubestemmelige og dog velbekendte lighed, som han ikke kunne gøre sig rede for, plagede den gamle, så at han til sidst tog sin kone med sig, for at hun skulle hjælpe ham med sin hukommelse.

Så en aften kom de tre fremmede ind i kirken. Da var gået forbi, sagde manden:

"Nå, kender du ham?"

Den gamle kone, som var blevet urolig, ledte i sin erindring. Så sagde hun pludselig med sænket stemme:

"Ja ... ja ... men denne her er mørkere, højere og kraftigere, og han er jo en fin herre; men alligevel, ser du, far, så er det dit ansigt, som det var, dengang du var ung."

Der gik en skælven gennem den gamle mand.

For det var sandt; han lignede ham, og han lignede også en broder, som var død, og hans fader, som han huskede som en ung mand. De var så bevægede, at de ikke var i stand til at tale med hinanden. Snart kom de tre tilbage og standsede ved udgangsdøren. Manden berørte vievandsskålen med fingeren. Den gamle begyndte da at skælve, så at han sendte en hel lille byge af vievand ud over gulvet, og pludselig brast det ud af ham: "Jean?"

Manden standsede og så forundret på ham.

Så gentog han lidt lavere:

"Jean?"

De to damer var nu også kommet til, og de stirrede uforstående på ham.

Men så udbrød han for tredje gang med gråd i stemmen:

"Jean?"

Den unge mand bøjede sig for at komme til at se ham ind i ansigtet, og da var det, som om et barndomsminde pludselig dukkede op i ham, og han svarede:

"Papa Pierre, mama Jeanne!"

Alt andet havde han glemt, både sin faders efternavn og navnet på den lille by, hvor han var født. Men han havde altid husket disse to kælenavne for hans fader og moder: papa Pierre og mama Jeanne!

Han faldt ned på knæ foran den gamle, med ansigtet mod hans knæ, og han græd og omfavnede sin fader og moder på skift, som på deres side næsten ikke kunne få vejret af bare overstrømmende glæde.

Og de to fremmede damer græd også, da de forstod, hvilken lykkelig begivenhed dette var.

Så gik de alle hjem til den unge mand, og han fortalte dem sin historie.

Gøglerne havde stjålet ham. I tre år havde han rejst med dem gennem mange lande. Så blev truppen opløst, og en dag havde en gammel, rig godsejerfrue fået øje på drengen, og var blevet så begejstret for ham, at hun havde taget ham til sig. Han blev sat i skole, og senere fik han lov at studere, da det viste sig, at han var en kløgtig og opvakt dreng. Da den gamle dame døde, efterlod hun ham hele sin formue, da hun selv var barnløs.

Han havde også søgt efter sine forældre, men da han kun kunne huske disse to navne: papa Pierre og mama Jeanne, havde det ikke været ham muligt at komme på sporet af dem. Nu skulle han gifte sig, og han viste dem sin forlovede, som var en hjertensgod og yndig ung pige.

Da de gamle også havde fortalt om deres sorger og genvordigheder, omfavnede de hinanden endnu en gang. Den aften blev de siddende længe; de to gamle ville slet ikke gå til ro, ængstelige som de var for, at den lykke, som de i så mange år havde søgt efter, skulle flygte fra dem, mens de sov.

Men de havde fået deres løn for deres lidelser og standhaftighed, for de var lykkelige lige til deres død.

Originaltitler og førsteudgaver

Misti: *Misti. Souvenirs d'un garçon*, i *Gil Blas* 22. januar 1884 under pseudonym Maufrigneuse

En hverdagstragedie: *Humble drame*, i *Gil Blas* 2. oktober 1883 under pseudonym Maufrigneuse.

Hr. Jocaste: *M. Jocaste*, i *Gil Blas* 23. januar 1883 under pseudonym Maufrigneuse.

Fru Hermet: *Madame Hermet*, i *Gil Blas* 18. januar 1887.

Blåt og hvidt: *Blanc et bleu*, i *Gil Blas* 3. februar 1885 under pseudonym Maufrigneuse.

Glemselens stol: *L'Endormeuse*, i *L'Écho de Paris* 16. september 1889.

Løjtnant Larés giftermål: *Le Mariage du lieutenant Laré*, i *La Mosaïque* 25. maj 1878 under pseudonym Guy de Valmont.

Et lille stykke verdenshistorie: *Une Page d'histoire inédite* , i *Le Gaulois* 27. oktober 1880.

Hånden: *Le Main d'écorché*, i *L'Almanach lorrain de Pont-à-Mousson* 1875 under pseudonym Joseph Prunier. Novellen anses for at være det allerførste værk, Maupassant fik offentliggjort. Den er en forløber for *Hånden* (Le Main) fra 1883.

"Kokosmælk, kokosmælk! Køb frisk kokosmælk!": *Coco, coco, coco frais*, i *La Mosaïque* 14. september 1878 under pseudonym Guy de Valmont.

Min hustru: *Ma Femme*, i *Gil Blas* 5. december 1882 under pseudonym Maufrigneuse.

Alexandre: *Alexandre*, i *L'Écho de Paris* 2. september 1889.

Den evige jøde: *Le Père Judas*, i *Le Gaulois* 28. februar 1883.

Millionen: *Un Million*, i *Gil Blas* 2. november 1882 under pseudonym Maufrigneuse. Fortællingen er en forløber for *Arven* (L'Heritage) fra 1884.

En ballonfart: *Le Voyage du Horla*, i *Le Figaro* 16. juli 1887, med titlen *De Paris à Heyst*

Rædsel: *La Peur*, i *Figaro* 25. juli 1884. (Maupassant skrev en fortælling med samme titel, men en ganske anden handling, til *Le Gaulois* i 1882.)

En korrespondance: *Les Caresses*, i *Gil Blas* 14. august 1883 under pseudonym Maufrigneuse.

Galskab: *Un Fou?*, i *Figaro* 1. september 1884.

Graven: *La Tombe*, i *Gil Blas* 29. juli 1884 under pseudonym Maufrigneuse.

Den gamle kirketjener: *Le Donneur d'eau bénite*, i *La Mosaïque* 10. november 1877 under pseudonym Guy de Valmont.

Om "Misti og andre fortællinger"

Forfatter: Guy de Maupassant (1850-1893).
Org.titel: *Misti. Œuvres complètes illustrées de Guy de Maupassant*, Librairies Paul Ollendorff, Paris s.d. [1912].
Oversat og redigeret af Kim N. Jensen.
Forside: Forside af Ricardo Florès til den franske førsteudgave.

ISBN 978-87-7628-391-9
2. ebogsudgave, tidligere udgave ISBN 978-87-7979-620-1 (Ølstykke 2018).

© 2026 eBibliotek 1800
www.ebib1800.dk